GÖDÖLLŐI ZÖLD ÓVODA
2100 Gödöllő, Batthyány L. u. 34-36.
Tel: 06 28 510-750,06 20 9 173-423
e-mail: zoldovi@gmail.com
OM azonosító: 032708

Gödöllői Zöld Óvoda
Pedagógiai Program

Intézmény OM azonosítója: 032708	**Készítette:** Tiborczné Garai Katalin Óvodavezető
Legitimációs eljárás	
Nevelőtestületi elfogadás határozat száma: 1/2019. (01) Jánoskáné Varga Julianna Nevelőtestület képviselője Varga Katalin Alkalmazotti közösség képviselője	Szülői Közösség véleményezte: 2019.01.29. Szülői Közösség Elnöke
Intézményvezetői jóváhagyás dátuma, határozat száma: 1/2019. Tiborczné Garai Katalin óvodavezető	
A dokumentum jellege: nyilvános Megtalálható: irattár, weblap, köznevelési intézmények közzétételi listája (KIR)	
Hatályos: 2019.01.31. Verziószám: 3/2019.	**Érvényessége:** A kihirdetés napjától visszavonásig

TARTALOMJEGYZÉK

JOGSZABÁLYI HÁTTÉR *3*

BEMUTATKOZÁS- HELYZETKÉP *4*

ÓVODAI NEVELÉSÜNK ALAPELVEI, CÉLJAI *7*

ÓVODÁNK SZAKMAI MUNKAVÉGZÉSÉT MEGHATÁROZÓ MINŐSÉGI ELEMEK *8*

ÓVODA-KÉP *9*

GYEREK-KÉP *11*

FELNŐTT-KÉP *12*

AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI *13*

Csoportszervezés elvei
Heti rend és napirend

GYEREKEK ÉS FELNŐTTEK A HÉTKÖZNAPOKBAN-BÁNÁSMÓD *16*

AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI-HELYZETEK *25*

BEFOGADÁS-HAGYOMÁNYOK *28*

Hagyományok
A szülők, családok bevonása az óvodai életbe

FOLYAMATKÖVETŐ NAPLÓ *34*

KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK NEVELÉSE *37*

Sajátos nevelési igényű gyerekek óvodai nevelése
Etnikai gyerekek óvodai nevelése
Migráns gyerekek óvodai nevelése

ÓVODÁNK GYERMEKVÉDELMI FELADATAI *42*

A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE *44*

A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZEMÉLYI FELTÉTELEI *57*

Humán erőforrás
Nevelőtestület képzettségi mutatói
Felnőtt együttműködés fórumai

TÁRGYI FELTÉTELEK *60*

A KAPCSOLATTARTÁS MÁS SZINTEREI *62*

MELLÉKLETEK

Folyamatkövető napló kezelési szabályzat
Az óvoda eszköz és felszerelési jegyzéke

LEGITIMÁCIÓ

JOGSZABÁLYI HÁTTÉR

Alapító okirat

2011 évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről

2012. évi CXXIV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló törvény módosításáról

20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

229/2012.(VIII.28.) kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról

138/1992.(X.8.) Kormányrendelet a közalkalmazottakról szóló törvény végrehajtásáról a közoktatási intézményekben

1997. évi XXXI. tv. A Gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásáról

363/2012. (XII. 17) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról

17/2013. (III.1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról

32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadás

Óvodánk nevelési programjának megírására 1999-ben került sor.
Az óvoda Pedagógiai Programja a közoktatási törvény módosításának megfelelően felülvizsgálatra és kiegészítésre került. Gödöllő Önkormányzata a 103/2004. (V.20.) számú határozatában jóváhagyta.
Ezt követően, programunk módosítását 2010-ben a Társadalmi Megújulás Operatív Program 3.1.4–08/1-2009-0005, "A kompetencia alapú oktatás egyenlő hozzáférés megteremtése Gödöllőn", projektben való részvétel tette szükségessé. A 255/2009.(XI.20) Kormány rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról, továbbá a 137/1996.(VIII.28.) Kormány rendelet életbe lépése miatt került aktualizálásra.
2013-ban a 2011. évi CXC. törvény a Nemzeti Köznevelésről, és a 363/2012 (XII.17.) Kormány rendelet az óvodai nevelés országos alapprogramjáról módosítás miatt történt.
Jelen módosítás alapja a Kormány a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 94. § (4) bekezdés a) pontjában kapott felhatalmazás alapján, az Alaptörvény 15. cikk (1) bekezdésében foglalt feladatkörében eljárva a következőket rendeli el: 1. § Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 1. melléklete az 1. melléklet szerint módosul.

Pedagógiai programunk hivatkozásai:

- *Dr. Hűvös Éva (1996): DIFFERENCIÁLT ÓVODAI BÁNÁSMÓD, D.O.B.- PROGRAM A KELL ÉS A LEHET KÖZÖTT, Budapest.*
- *Zöld Óvoda Pedagógiai Programja*
  www.kir.hu/kir2int/IntezmenyKereso/Intezmeny/Index/032708

BEMUTATKOZÁS - HELYZETKÉP

Óvodánk a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye.
Gödöllő külterületén, esztétikus, korszerű, akadálymentesített épületben működő, önkormányzati fenntartású intézmény.

Óvodánk neve:	***Gödöllői Zöld Óvoda***
Címe:	***2100 Gödöllő, Batthyány u. 34-36.***
Telefon:	***06 28 510-750***
Az óvoda fenntartója:	***Gödöllő Város Önkormányzata***
Az óvodai csoportok száma:	***8 csoport***
Férőhelyek száma:	***200***

Óvodánk épülete tükörképszerűen épült: oldalszárnyaiban 3-3 csoportszoba a földszinten, egy-egy az emeleten található. Az óvoda épülete íves karéjszárnyakkal öleli az udvart, kertet. Két átrium udvar centrumában van kialakítva a torna-aula.
Minden csoportnak külön fürdőszobája van. A földszinti csoportokban galériák bővítik az alapterületet, és ugyanezeket a csoportokat terasz köti össze az udvarral.
Az emeleti két csoportszobához egy-egy fedett játszóterasz tartozik.
Tálaló konyha szolgál az ételadagolásra, mosogatásra, két étellift az emeleti csoportszobákba az ételek, edények szállítására.
Az épület akadálymentesített, a mozgássérültek fogadására, speciális igényeik kiszolgálására alkalmas.
A tornateremben, egyéni fejlesztő szobában és egy óvodai csoportban indukciós hurok került beépítésre, nagyothallók számára. (mikrofon, adóvevő mely felerősíti a hallókészülékben a jeleket), ezen kívül a mobil indukciós hurkok segítségével az épület bármely része a hallássérültek számára akadálymentesített. Az egyes helyiségek látássérültek számára olvasható Braille írásos felirattal vannak ellátva.
A pince szinten a gépészeti egységek mellett találhatók a személyzet kiszolgáló helyiségei (öltözők, zuhanyzók).
Udvarunkon szabványos játékeszközök, eséscsillapító gumiburkolat telepítése történt, a játékok különböző korosztályok igényeinek megfelelően lettek kiválogatva.
A Zöld Óvoda elnevezést nem igazán a színe miatt kapta óvodánk, hanem azoktól az építészeti megoldásoktól, amelyek ökonómiai, ökológiai kivitelezésben a természettel együtt élő környezetet biztosítanak, emellett a hosszú távú gazdaságos működés igényének is eleget tesznek.
Pl.: - extenzív zöld tető (télen szigetel így csökkenti a téli fűtési energiaigényt, nyáron véd a túlmelegedéstől, növeli a páratartalmat, javítja a mikroklímát, tisztítja a levegőt a széndioxidtól, elnyeli a környezet káros anyagainak jelentős részét, csökkenti légszennyezettséget)
- napkollektor (rásegít a használati meleg víz előállítására)
- esővíz visszaforgató (kevesebb víz felhasználást, takarékosabb működést tesz lehetővé)
Óvodánk nemcsak az épület kivitelezésében „zöld", hanem a benne folyó pedagógiai munkában is nagy hangsúlyt kap a környezettudatosság. Legfontosabb partnereink, a családok szemléletformálásában is részt veszünk, valamint Gödöllő életében hangsúlyosan vagyunk jelen, mint a zöld szemléletmód közvetítői.
Épületünk adottságait kihasználva olyan tárgyi környezetet alakítunk ki, amely természet közeli, praktikus, helyi sajátosságokat tükröz. A csoportszobák egyéni hangulatúak, számos játékra, felfedezésre, kipróbálásra, gyakorlásra való eszközzel, anyaggal berendezve. Udvari játékaink környezetbarát anyagból készültek, és megfelelő teret adnak a gyerekek játszásához.

Tágas és sokféle eszközzel felszerelt tornatermünk hozzájárul a gyermekek mozgásfejlődéséhez, valamint alkalmas szakmai konferenciák lebonyolítására és egyéb kulturális rendezvények szervezésére. Az egyéni fejlesztő szoba a logopédiai foglalkozásokra, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus egyéni fejlesztő foglalkozásaira alkalmas.
Só szobánk esztétikusan kialakított helyiség, mely felszereltségének köszönhetően minden óvodai tevékenységre lehetőséget ad pl. rajzolásra, játékra, mozgásra stb.
A só szobában töltött idő a gyerekek szervezetének természetes megerősítésére, légúti problémáinak, tüneteinek enyhítésére szolgál.
Környezeti adottságaink elősegítik, hogy óvodánkban a gyerekek, a szülők és a munkatársak egyaránt felszabadultan, biztonságban érezzék magukat.
Az óvónők érdeklődése, mentalitása, módszertani kultúrája változatosságot, egyediséget visz a csoportok életébe. Az intézményben folyó pedagógiai munkát segítik a pedagógiai asszisztensek. Támogató segítséget nyújtanak a csoportokban a pedagógiai munka hatékony és eredményes megvalósításában, a napi nevelési folyamatok zavartalan ellátásában.
A dajkák sajátos segítői a program megvalósulásának.
A nevelési programunkban a felnőttek elfogadó, támogató attitűdje, kommunikációja modellt, mintát jelent a gyerekek számára.
Nevelőtestületünk egységes pedagógiai szemléletet képvisel, amely a gyerek mindenekfelett álló érdekeit tartja szem előtt. A változó elvárásokhoz való alkalmazkodás közben megőrizzük értékeinket. Értéknek tekintjük a megőrzött gyerekkort, a felszínes céloktól, értékektől való védelmet, az önálló játszást.

Programunk alapelemei a modern gazdasági elvárásoknak is megfelelnek:

- *Együttműködés*
- *Kooperáció*
- *Kommunikáció*
- *Alkalmazkodás*
- *Problémamegoldás*
- *Kreativitás*
- *Önálló gondolkodás*
- *Rugalmasság*

Nyolc vegyes életkorú csoporttal dolgozunk.
A városközponttól távol működünk, felvételi körzetünk igen nagy. A gyerekek családi háttere vegyes: különböző életkörülményű, változatos szociokulturális hátterű családokból érkeznek hozzánk. Gondozásuk, nevelésük differenciált módszerek alkalmazását kívánja meg a nevelőtestülettől. Testületünk mindig érzékenyen reagál a társadalmi változásokra, elvárásokra. Fontosnak tartjuk, hogy a különböző háttérrel rendelkező gyerekek szükségleteiknek megfelelő óvodai nevelést kapjanak. Egyaránt biztosítani akarjuk a tehetséggondozást és a felzárkóztatást.
Ezért választottuk Dr. Hűvös Éva gyermekpszichológus programját, a Differenciált Óvodai Bánásmódot, melyet saját képünkre formálva 1999. szeptember 1-én vezettünk be intézményünkbe.

1991 óta ismerjük a programíró szemléletmódját, mely a mai napig is aktuális, modern pedagógiai módszereket, eszméket tartalmaz.
Gyakorlati munkánk bemutatására mi is rendezünk konferenciát, vendégül látunk pedagógus csoportokat.

A Differenciált Óvodai Bánásmód (továbbiakban D.O.B.) nevű programot nemcsak adaptáltuk, hanem létrejöttének folyamatában is részt vettünk. Azóta is folyamatosan elemezzük a dokumentációnkat, értékeljük tapasztalatainkat, finomítjuk módszereinket, azért hogy változó környezetünkben az új kor kihívásainak meg tudjunk felelni.

ÓVODAI NEVELÉSÜNK ALAPELVEI, CÉLJAI

Alapelveink

- *a nevelés folyamatos, mindenki felé irányuló és globális;*
- *mindenki képes fejlődni és formálódni élete során;*
- *az élettér alapvető szerepet játszik a személyiség fejlődésében;*
- *a játszás a kisgyermek természetes korsajátos, globális, érési-tanulási aktivitása;*
- *a nevelésben a valódi tudás az, amit a gyerek maga fejt meg, cselekvésein keresztül sajátít el és azt képes alkalmazni;*
- *különbségek elfogadtatása, a mássággal szembeni tisztelet, tekintet nélkül nemére, eredetére, hitére, kultúrájára, szociális helyzetére, adottságaira, képességeire;*
- *a fenntartható fejlődés egyet jelent környezetünk értékeinek megtartásával, a jövő generációk iránti felelősségünkkel.*

Sajátos célunk

- *aktív, öntudatos kezdeményező gyerekek nevelése a kivárás és a bizalom stratégiájával;*
- *a gyermekek sokoldalú, harmonikus, fejlődésének elősegítése, a gyermeki személyiség minél teljesebb kibontakoztatása csoporthelyzetben;*
- *a hátrányok kiegyenlítése lehetőségek szerint, az életkori és egyéni sajátosságok, az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyerekek ellátását is);*
- *a szociális tanulás periódusában lévő gyereket képessé tenni a tudatos tanulásra;*
- *az egyenlő hozzáférés, a multikulturális nevelés lehetőségének biztosítása;*
- *a családok fokozatos szocializációja, az intézménnyel való együttműködésre - a gyerek egyéni fejlettségének megfelelő, reális toleranciára való nevelés, a különbségek enyhítésével, az esélyegyenlőség segítése;*
- *az érzelmi biztonság, a kölcsönös kommunikációra épített inkluzív nevelés;*
- *a gyermekek környezettudatos szemléletének és magatartásának megalapozása; a családdal együttműködő szemléletalakítás, amely megalapozza a környezettudatos szokás- és szabályrendszer belsővé válását.*

ÓVODÁNK SZAKMAI MUNKAVÉGZÉSÉT MEGHATÁROZÓ MINŐSÉGI ELEMEK

- *Nevelési programunk lehetőséget ad számunkra, hogy minden gyereket külön és egyedi személyiségként fogadjunk el és neveljünk.*

- *Olyan környezetet biztosítunk számukra, mely a nyugalmat, az ismétlési, gyakorlási lehetőséget, vagy valami teljesen új felfedezését teszi lehetővé az intimitás megteremtése és a személyes kontaktusrendszer kialakítása mellett.*

- *Értékeinket, elért eredményeinket, hagyományainkat az új kihívásokkal szemben is igyekszünk megőrizni.*

- *Tevékenységünket szolgáltatásnak, szerződésnek tekintjük, melyet a társadalmi és partneri igényeknek megfelelő nyitott, elfogadó légkörben végzünk.*

- *A rendszeres önértékelés következtében tudatosabbá válik intézményünk szervezeti működése, tudatosabban vesszük szemügyre erősségeinket, gyengeségeinket.*

- *Megőrizzük, erősítjük az intézményünkre jellemző, derűs, mindenkire odafigyelő munkahelyi légkört, melyben a problémákat őszintén fel lehet tárni, ahol segítséget lehet kérni és kapni. Nevelőtestületünkben mindenki számára fontos a folyamatos képzés, önképzés, szakmai megújulás.*

„A jó óvoda az, ahol nyugalom van, de nem csend és fegyelem. A jó óvoda az, ahol legfőbb érték minden gyerek kíváncsisága, kezdeményezése, de főleg játéka, mint a nem tudatos tanulás folyamata. A jó óvoda az, ahol a ráfigyelés, az odafigyelés a gyermekeknek lehetőség, a felnőtteknek kötelesség…”

/Dr. Hűvös Éva/

ÓVODAKÉP

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Az óvoda a családi nevelés kiegészítője, a gyermek óvodába fogadásától, az iskolába lépéséig.

Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvoda teljesíti védő, gondozó funkcióit, és ezek mellett elősegíti, hogy a gyermekekben megteremtődjenek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus és szomatikus feltételei.

Claparéde szerint „a kisgyerek nevelésének közvetlen célja nem lehet a felnőtt mesterségre való felkészítés , mert annak olyan struktúrák az előfeltételei amelyekkel a kisgyerek még nem - vagy nem ilyen formában – rendelkezik.”

Az óvodai nevelésnek a gyerekek érdekeit, szükségleteit kell szolgálnia. Ehhez nyugodt, biztonságos, harmonikus, esztétikus környezetet, önálló játszásához, fantáziájához megfelelő eszközöket, valóságban átélt élményeket biztosítunk.

Az alapvető cél nem a pedagógiai program mindenáron való végrehajtása, hanem az, hogy a meghatározott gyerekekkel való személyes kommunikációban, bánásmódban hogyan bonthatók cselekvéssé a programban megfogalmazott, alternatívát nyújtó elvek és tevékenységek.

Programunk – a D.O.B. – a felnőttek részére feladatokat tűz ki, ezek minőségi végrehajtását ellenőrzi, elemzi, értékeli. A gyerekeknek lehetőséget ad, hogy bizonyos elvárásoknak fokozatosan tehessenek eleget. A felnőttnek finom, differenciált eszközökkel azt kell közvetítenie a gyerek számára, hogy „fontos vagy nekem”, „most rád figyelek”, „tőled is ezt várom”. ”Ugyanezt megteszem a másik gyerekkel is, a harmadikkal is, mert ők is fontosak nekem.” Így az egymásra való figyelésben a türelem, az elmélyültség és a kivárás váltakozik, beépül a nevelésbe. Preventív szemléletmódunk sajátossága, hogy a gyerek jelzéseiből, kezdeményezéseiből, az önálló aktivitási formákból – elsősorban az önálló játékból - lehetőleg közvetett módon építi ki a befolyásolás, a beavatkozás vagy a kommunikáció egészét.

Megvalósítása több tudatosságot, nagyobb természetességet és problémaérzékenységet vár el a pedagógustól. A felnőttnek keresnie és tudnia kell, hogy mi az, amiben a gyerek biztonságot érez, amiben valódi önállóságot igényel, és mi az, amit csak a felnőtt segítségével tud megtanulni.

Nevelésünk során valóban a játszó gyerek kerül a középpontba. Bízunk benne, hogy közben felfedezi az épített és természetes környezetet, a mozgást, a ritmust, a rajzolást, a számlálás örömét, mindazt, amit „türelmes szenvedéllyel” és változatosan felkínálunk neki.

Önállóságra, a nyugodt, elmélyült cselekvés örömére, a kudarcok megismerésére és elviselésére, az együttműködésre, a konfliktusok megoldásának megtanulására, az egymástól való tanulás értékének felismerésére kívánjuk felkészíteni őket a biztonságot nyújtó, toleráns pedagógus jelenlétében, közreműködésével.

Arra törekszünk, hogy számtalan természetes és személyes, egyedi helyzet álljon a gyerekek és a felnőttek rendelkezésére. Olyanok, amelyekben beszélgethetnek, rajzolhatnak, játszhatnak, újíthatnak, kísérletezhetnek és gyakorolhatnak szükségleteik szerint.

A mese, a vers, a számok világa, a mozgás, az élmények, a szokásrendszer vagy a környezet megismerése nem merev korlátok közé szorított követelmény.

Minden gyereket úgy kell megismernie az óvónőnek, hogy amikor az egyedi ismeretátadási lehetőséget megteremti – személyes kommunikációban, melyben a gyerek is

aktív! –, abban valóban olyan mennyiségű és minőségű információt kapjon a gyerek, ami számára elérhető, megérthető.

Fontos ez abban a tekintetben is, hogy programunk a befogadó, inkluzív nevelést is fontosnak tartja. Arra építünk, ami van, és nem arra, ami éretlen funkcióval nehezített. A kivárás, az autonómia, a természetes, értelmes kommunikáció, az egyéni bánásmód, a folyamatos játékhelyzet, a külső szakemberek segítsége magában foglalja a kompenzáció vagy a korrekció módjainak megtalálását.

A kivárás komoly emberi koncentrációt kíván a pedagógustól, mert a rábízott egyének eltérő érési folyamata befolyásolja a nevelőmunkát.

A nevelőtestületünk szervezett csoportmunka szerint dolgozik.

A felnőtt a gyerekek között nem kapkodhat, hangoskodhat, sem hamis érzelmeket, sem felszínes érdeklődést nem mutathat, értelmetlen követelményeket és beválthatatlan ígéreteket nem tehet. A gyereket érthető, változatos módon tájékoztatja a vele történtekről, a felnőttek cselekvésének okáról, a környezetről, hogy ily módon is tudatosulhasson benne saját élettörténete.

GYEREK - KÉP

Gyerekképünk modern szemléletű és tudományosan megalapozott. Nyugodt, tartalmas környezetet biztosítunk, mely ezt tükrözi, és ebben minden gyerek, még a diszharmonikus adottságokkal rendelkező is kíváncsi és érdeklődő.

A gyerekek a felnőtt kedvéért sok mindenre képesek, de a siettetett fejlesztés, a kikényszerített produktumok veszélyeztetik harmonikus fejlődésüket. Szemléletmódunk preventív jellegét ez az álláspont alapozza meg. A gyerekek játszanak és játszani akarnak mindennel. Tapasztalatokat gyűjtenek, kielégítik kíváncsiságukat, próbálgatják önmagukat, kapcsolatokat alakítanak. Megtanulják az ÉN és MI közötti kapcsolatokat.

Ráismernek arra a nagy emberi titokra, hogy „én vagyok”, aki átélem élményeimet, örömeimet, bánataimat. Az óvodai évek alatt megismeri „én”- jét, különválasztja magát a környezetétől, önálló és függő, elutasító és/vagy együttműködő lesz. Ebben a folyamatban ismeri meg a másik embert, mindent, ami más, mint ő. Kitapasztalja, mi a jó és mi a rossz, mi az igaz, és mi a hamis. Tanulja az életet, amelynek az óvoda egy sajátos színtere.

Figyelnek egymásra, a játszás, nem-játszás közben is tanulnak egymástól. Hol lassúak, hol gyorsak. Érdeklődésük, tudásanyaguk változatos, de van egy közös vonásuk: viszonylag nyugodtak, mert azt szokták meg, hogy a személyes kapcsolatokban a felnőtt figyel rájuk.

Joguk, hogy különbözőek legyenek Pl. a befogadási periódusban, a kapcsolatokban vagy autonómiájuk mértékében.

Programunk hatékonyságát az jelzi, ha a gyerekek figyelnek, aktívak, önállóan tájékozódnak környezetükben, ha ki tudják fejezni igényüket, örömüket, bánatukat, fáradságukat, erőfeszítéseiket. Kérdeznek a felnőttől, tudnak róla, hol és hogyan kaphatnak segítséget.

Legyenek képesek az önálló gondolkodásra, kísérje őket a kíváncsiság és az erőfeszítésből adódó jó érzés.

FELNŐTT - KÉP

Munkatársaink olyan autonóm felnőttek, akik önállóak, képesek differenciálni környezetükben. Alkotómunkájukban érzelmeiket értelmes egyensúlyban tartják. Megnyilvánulásaik, érzelmeik hitelesek felnőttek, gyerekek számára egyaránt. Az itt dolgozó felnőtt önkritikusan viszonyul saját munkájához, azt állandóan ellenőrzi és értékeli. A külső és belső szakmai értékelést és ellenőrzést nyitottan, együttműködően fogadja. A felnőttek a kölcsönös megbecsülés és tisztelet jegyében alakítják kapcsolataikat, ezáltal egységes nevelői csapatot alkotnak.

A nevelési légkör egésze – az intézmény stabilitása, a felnőttek kommunikációja és nyitottsága, a gyerekekre irányuló figyelem és a velük történő cselekvések tartalma – határozza meg az alapbiztonságot. A felnőtteknek igénye kell, hogy legyen az élethosszig tartó tanulás (ön- és továbbképzés), a módszertani kultúra fejlesztése.

A felnőtt eszközként használja a finom jelzéseket, a gyengéd mozdulatokat, hanglejtést, a változatos nyelvi fordulatokat, a humort vagy éppen a határozott elvárást. A személyes együttműködés és az önálló aktivitás egyensúlyát, az együttműködés értékét tanítja minden gyereknek: az egymásnak átadható tudást, az együttes cselekvést, egymás személyiségének elismerését.

A felnőtt utánozható modellként szolgál ahhoz, hogy a gyerekek elsajátítsák az egymásra figyelést.

A játékhelyzetek és az együttlét gazdagítása érdekében a pedagógus néha csak kérdez, alkut köt, néha megfogalmazza a gyermekek reakcióit. Kifejezi, vagy érthetően megmondja, ő maga mit, miért csinál. Módszertani kultúrájával arra törekszik, hogy a gyerekek játékhelyzetét, kezdeményezését vagy éppen mozdulatait személyes kontaktusban segítse, kiegészítse. A pedagógus, ha kezdeményez, az általa befolyásolt tevékenységben lehetővé teszi a részvételt. Segít, ha szükséges, elismeri az erőfeszítést. A szituációk, és a kapcsolatok nyitottságát szolgálja a kommunikációban megnyilvánuló alku, csere vagy kompromisszum a felnőttek és/vagy a gyerekek között. Alapvető a mikroszituációkban alkalmazott differenciált figyelem. Mind a gondozásban, mind a felnőtt egyéb tevékenységeiben elsődleges a válaszkészség és megszólíthatóság, a differenciált figyelemmel befolyásolt szituációérzékenység.

AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI
CSOPORTSZERVEZÉSI ELVEK

A csoportok összetételét, megszervezését a szülői igények és az óvoda lehetőségeinek figyelembe vételével alakítjuk ki.

Figyelembe vesszük az alábbi szempontokat:

- *a gyerekek aránya (életkor, nem)*
- *szülők teljesíthető kívánsága (testvérek, barátok elhelyezése együtt vagy külön)*
- *hátrányos (HH), halmozottan hátrányos (HHH), beilleszkedési tanulási, magatartási zavarokkal küzdő gyerekek (BTM), sajátos nevelési igényű gyerekek (SNI) arányos létszáma a csoportokban.*

HETI REND ÉS NAPIREND

A gyermekek egészséges, tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a heti rend biztosítja a feltételeket. A megfelelő időtartamú párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek, a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) kisebb vagy mikro csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg.
A napirend és heti rend igazodik az óvodai csoport különböző programjaiban megfogalmazott feladatokhoz, figyelembe veszi a csoportszokásokat és igényeket.
A tanköteles (adott nevelési évben augusztus 31-ig ötödik évet betöltött) korúaknál már elvárjuk a 8-órai érkezést: a napirend, feladattudat alakulásának segítése illetve a felkínált fejlesztési lehetőségek miatt.

HETI REND

Az óvodai élet tevékenységformái (játék, mese, vers, ének, zene, énekes játék, gyerektánc, rajzolás, festés, mintázás, kézi munka, mozgás, külső világ tevékeny megismerése), komplex módon jelennek meg a Helyzetekben (Gyűjtögetés, Élmény, Mozgás, Kommunikáció, Játék és Tárgyak anyagok).

A csoportba járó gyerekek az intézményi, heti beosztás alapján (délelőtt és délután) használhatják a tornatermet mozgásra és a sószobát szabad játékra. Ezek a tevékenységek segítik az egészséges életmód alakulását is.
A heti terv csoportonként különböző, befolyásolja az intézményi beosztás, a sószoba, tornaterem használatának, séta napjának, a csoport vitaminnapjának ideje.

HETI REND MINTA

Hétfő	***Mozgás helyzet*** *A mozgás és az egymásra figyelés összekapcsolása, tájékozódás térben. Délelőtti szabad tevékenység a tornateremben.* ***Kommunikáció helyzet*** *Tájékozódás, hétvégi élmények, kiscsoportos beszélgetések. Könyvnézegetés, igény szerint verselés, mesélés, bábozás, dramatizálás, drámajátékok.*
Kedd	***Gyűjtögetés vagy Mozgás vagy Élmény helyzet*** *a célnak megfelelően. Kirándulás, séta napja. Tájékozódás a környezetben: összehasonlítások, megfigyelések, kísérletezések.* *Helyi természeti és épített értékek, nevezetességek, megismerése (hungarikumok): kastély, múzeum, könyvtár meglátogatása, múzeumpedagógiai foglalkozáson való részvétel. Piac és egyéb helyszínek látogatása során: gyalogos és tömegközlekedés szabályainak megismertetése, természet változásainak megfigyeltetése, „kincseinek" felfedeztetése, környezettudatos szemlélet alakítása. Élmények megbeszélése, gondolatok megfogalmaztatása.*
Szerda	***Játék helyzet*** *Ismert játékok kiegészítése, bővítése. Halmazképzések, matematikai tartalmú tapasztalások, térbeli tájékozódások. Ritmus a mozgásban, énekes játékok, mondókázás. Társasjátékok, egyéni döntések alapján.* *Délután* ***Mozgás, Kommunikáció, Játék helyzet*** *a só szobában.*
Csütörtök	***Gyűjtögetés helyzet*** *A behozott, eszközök, anyagok feldolgozása, rendezése, elhelyezése. Beszélgetések, felfedezések, próbálkozások, kísérletezések. Anyagok, állatok, emberek tulajdonságai.* *Vitamin nap Az egészséges életmód alakítása: gyümölcsök, zöldségfélék, magvak, csírák kóstolgatása, fogyasztása, ízleltetése változatos módon.* *Délután* ***Mozgás helyzet*** *a tornateremben.*
Péntek	***Tárgyak, anyagok helyzet*** *Gyurma, festék, kalapács, olló, tárgyak, eszközök felajánlása, barkácsolás, alkotás, bármiből, bármit. Megkezdett tevékenységek befejezése.* *Délelőtt* ***Mozgás, Kommunikáció, Játék helyzet*** *a só szobában.*

NAPIREND

A rendszeresség, az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek, segítik az időbeni tájékozódás alakulását.
Folyamatosság és rugalmasság jellemzi napirendünket.

6.30-7 h	*Összevont csoport*	*30 min*
folyamatos	*Játszás*	
8 órától folyamatos *8.00-tól-9.30-ig változó*	*Tanulási helyzetek a gyerekcsoportokban* *Fejlesztő foglalkozások külső szakemberekkel* *Folyamatos tízórai, tisztálkodás, rendezés-öltözés*	*2 h*
11-12 h	*Mozgás* *Levegőzés, öltözés, tisztálkodás*	*1 h*
12-13 h *13-15 h*	*Ebéd* *Mese, pihenés*	*1 h* *2 h*
14.30 h-tól – 15.30 h-ig	*Felkelés, öltözés, tisztálkodás, folyamatos uzsonna*	*1 h*
du. 15.30-17. 30 h	*Játszás*	
16.30-17.30	*Összevont csoportok*	

A teljes nyitvatartási időben óvónő foglalkozik a gyerekekkel. A délelőtti és délutáni időt egyenértékűnek tekintjük a nevelés folyamatában.

GYEREKEK ÉS FELNŐTTEK A HÉTKÖZNAPOKBAN - BÁNÁSMÓD

A D.O.B. Programban a rugalmas napirend keretei között a gyereknek lehetőségei vannak, a felnőttnek feladatai. Az intézmény és a pedagógusok feladata biztosítani, hogy az óvodás gyerekek idejük nagy részét nyugodt, biztonságos környezetben, elmélyült cselekvéssel, leggyakrabban autonóm játékkal tölthessék.

Az óvodában dolgozó felnőttek közösen felelősek az intézmény nyugodt, egyenletes működéséért.

Fontos, hogy a felnőttek képesek legyenek megfelelő szervezéssel minden esetben ellensúlyozni a létszám adta kényszerhelyzeteket. A 3-8 éves gyerek számára a tömegesség káros. Mind a napirendnek, mind a felnőttek munkájának rugalmasan alkalmazkodni kell az egyéni különbségekhez. A kisgyerek egészséges életmódjának kialakításához legfontosabb a tömegesség és az uniformizált tevékenységek kiküszöbölése, az együttélés megszervezése. Olyan külső feltételek teremtése, amelyek biztonságot nyújtanak, mozgásteret adnak az egyénileg eltérő ütemben fejlődő gyerek aktivitásához.

EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD

A 3-8 éves korú gyerek fejlődése ugrásszerű és egyenetlen. Óvodánkban az egészséges életmódra nevelés áthatja az óvodai élet valamennyi mozzanatát.

Elsődleges a nyugodt környezet biztosítása, a megszokott napi életritmus, rugalmas napirend, a szabad mozgás; a hetenkénti vitaminnap megvalósulása a szülők segítségével.

A gondozás, egészséges életmódra nevelés során minden nap figyelmet fordítunk a táplálkozási, higiéniai, élelmiszerhigiéniai, hulladékkezelési szokások alakítására. Következetesség jellemzi nevelő munkánkat.

A csoportokban kialakított nyugodt, derűs légkör, az érzelmileg kiegyensúlyozott, megszólítható felnőtt, a kiegyensúlyozott napi életritmus elősegíti az önmagukkal kapcsolatos gondozási feladatok önálló végrehajtását, a tisztaság igényének kialakulását.

A csoportszobák nyitottak. A felnőttek tudtával a gyerekek szabadon közlekedhetnek a helyiségekben. Igényük szerint bármikor használhatják a mosdót, WC-t, ruhát cserélhetnek, ha fáznak, ha melegük van. Ihatnak, ha szomjasak, a felkínált ételből azt és annyit ehetnek, ami természetes igényük.

A gyerekek maguk is aktív résztvevői, befolyásolói a gondozásnak, ez biztonságérzetük alakulását szolgálja. Saját testükkel kapcsolatos tennivalókban is csak egyéni igényük szerint számíthatunk önállóságukra.

Az egyéni érési különbségek miatt az önkiszolgálás, munkajellegű tevékenységek bármely formájának gyakorlása csak fokozatosan várható el, egyénileg eltérő tempóban alakul ki. A közeli társ, a felnőtt kedvéért vállalhat bizonyos feladatokat, de ebben is kerülni kell a kényszert.

A fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálkozási szokásainak alakítása. Az óvodai étkeztetés korszerű szemléletváltása folyamatban van, az óvónői leleményesség és a szülők segítő együttműködésével pl. vitaminnap a csoportokban - a zöldségek, gyümölcsök, magvak, csírák felhasználás lehetőségének megismertetésével. Az ételkészítés, az esztétikusan elrendezett hozzávalók, alkotások létrehozása a gyerekek minden érzékszervét megmozgatja. Megismerik a formákat, színeket, feltámad az érdeklődésük a kóstolásra, megkedvelik az új ízeket. A közös ételkészítés jó hangulatot teremt, sikerélményt nyújt, motivál az elkészített ételek elfogyasztására pl. gyümölcssaláta, aszalás, gyümölcs és zöldség állatok alakítása, befőtt készítés.

A gyerekek étkezési szokásainak alakításában nagy szerepet játszik az a tény is, hogy egyre többen küzdenek az ételallergia, vagy az ételintolerancia tüneteivel. Az intézményben a szakorvos által igazolt ételallergia megelőzésére biztosítjuk a speciális étkezés lehetőségét.

Cél:

- *Pszichoszomatikus fejlődésük biztosítása mind az életkori, mind az egyéni szükségletek figyelembevételével.*
- *A gondozás, nevelés során az egészségmegőrzés szokásainak, az egészség, mint fontos érték szemléletének kialakítása.*

Feladat:

- *Az önkiszolgálás formáit lehetőségként biztosítani a gyerekek számára, hogy igény szerint élhessenek vele.*
- *Baleset megelőzés szempontjából megfelelő tárgyak biztosítása, melyeket önállóan használhatnak (edények, higiéniai eszközök, játéktárgyak stb.).*
- *Tömegesség elkerülése folyamatos napirenddel.*
- *A felnőtt biztonságot nyújtó jelenlétének megszervezése az öltözőben, mosdóban is, a dajka segítségét lehetőség szerint igénybe véve, ezzel is erősítve a dajka – gyerek közti kapcsolatot.*
- *Az étkezési kultúra alakítása.*

MOZGÁS – SZABAD MOZGÁS

Kisgyermekkorban az egészséges növekedésnek és a fejlődésnek egyik feltétele a szabad mozgás. Az óvónő számára feladat, hogy lehetővé tegye, sőt tiszteletben tartsa a gyerek önálló mozgás kezdeményezését.

Óvodánkban a bútorok, a tárgyak szükség szerint áthelyezhetők, hogy bármikor, bármely testhelyzetben végzett tevékenység megfelelő helyet kapjon pl. mászás, hason fekvés közbeni rajzolás. A csoportszobában a gyerekek saját igényei szerint szervezhető mozgás, különböző szerek használatával: alagút, forgócsésze, trambulin, gördeszka, stb.

A gyerekek lehetőséget kapnak, a felnőttek lehetőségeket biztosítanak a nap bizonyos szakában az igény szerinti szabad mozgásra, a meglévő sporteszközök megismerésére, önálló használatára.

Hetente kétszer, egyszer délelőtt, egyszer délután, csoportonkénti mozgáslehetőséget szervezünk a tornateremben. Segíti az állóképesség, kondicionális képességek, egyensúly, mozgáskoordináció alakulását, prevenciós hatású, javítja a testtartást, fejleszti a téri tájékozódást, testsémát. A mozgáshelyzet szervezéséhez, tervezéséhez nyújt segítséget az óvónők számára összeállított szakmai gyűjteményünk. A szülőknek kínálunk egy segítő ajánlást, melyet a csoportok információs tábláira helyezünk ki havonta. Ebben az otthoni mozgásfejlesztésre, prevenciós, és korrekciós gyakorlatok alkalmazására adunk ötleteket.

A levegőn töltött tevékenységnek, játéknak nagy szerepe van a gyerekek egészséges fejlődésében. Sok időt töltünk a szabad levegőn minden évszakban. Megfelelő ruházatban, hogy a szabad mozgásban ne akadályozza őket. A klímaváltozás, a hőmérséklet fokozott emelkedése, az ultraibolya sugárzás erősödése szükségessé teszi a megfelelő védekezést a szabadban. Kánikula esetén a levegőzés ideje a reggeli érkezés óráira módosul, a nagy melegben a csoportszobákban tartózkodunk, melyek jól árnyékolhatóak.

A nyári időszakban fokozott figyelmet igényel a megfelelő védekezés a nap káros sugarai ellen. Feladatunk a szülők figyelmének alakítása is, hogy biztosítva legyen a megfelelő ruházat, sapka, kendő. A bőr védelmére naptejet használunk, a szabadban

tartózkodás előtt minden gyermeket bekenünk. Figyelünk a fokozott vízfogyasztásra is, a gyerekek számára folyamatosan elérhető közelségben van víz kancsóban és poharak.

Kisebb vagy nagyobb csoportokban, óvónői döntés alapján, a személyi feltételek biztosítása mellett szervezhető séta, túrázás, kirándulás a közeli erdőkbe, dombokra, a városba.

Cél:

- *A gyerek önállóan fedezze fel, kísérletezze ki, gyakorolja, használja mindazt az újabb és régebbi általa használt mozgásformát, ami fejlődése, aktivitása folyamán felmerül.*
- *Olyan kondicionális képességek megszerzése mely az egészséges növekedéshez, optimális fejlődéshez szükséges.*

Feladat:

- *Mozgásfejlesztő eszközök biztosítása a csoportszobában, udvaron, tornateremben, felnőtt felügyelet megszervezése.*
- *Biztonságos mozgás lehetőségének megszervezése megfelelő hely kialakításával a csoportszobában.*
- *A felnőttek munkájának egyeztetése a csoportokban történő sétákra, kirándulásokra.*
- *A balesetveszélyes helyzetek kiküszöbölése, veszélyekre való figyelemfelhívás, közlekedési szokások, szabályok rendszeres ismétlése, gyakorlása.*
- *Mozgásos nap megszervezése a tornateremben, a terem használatának egyezetése a csoportokkal.*
- *A gyerekek személyiségének ismerete, igényeik, lehetőségeik összehangolása.*

PIHENÉS

Az óvodás gyermek egészséges fejlődésének egyik alapfeltétele a nyugodt pihenés és az alvás lehetősége. A nyugodt pihenés felfrissít, energiával tölt fel. A pihenés pozitív hatással van az idegrendszerre, mely befolyásolja az egészséges testi és pszichés fejlődést.
A gyerekek fejlettségétől, állóképességétől, egyéni igényeitől függően a nap folyamán többször vágynak csendre, nyugalomra, pihenésre. Ezért, ha szükségét érzik, elvonulhatnak pihenni az öltözőbe, teraszra, babaágyra. Hosszabb-rövidebb időre kisajátíthatnak egy-egy kuckót, galériát, ahová elbújhatnak, egyedül lehetnek.

Ebéd után rövid időre mindenki lefekszik. A délutáni pihenést a hat földszinti csoportszobában a galérián tudjuk megoldani. A nyugodt pihenést segíti a megfelelő sötétítés, szellőztetés, a kényelmes fektetők. A gyerekek alvásigénye nagyon különböző.
A korán óvodába érkező gyerek lepihenhet egy nyugodt helyen.
Aki nem tud elaludni, az kicsit pihen, de előbb felkelhet, csendben könyvet nézeget, rajzol, játszik. A nagyobb alvásigényűek szükség szerint, a napi ritmus figyelembevételével tovább pihenhetnek.

Cél:

- *A gyerekek sajátos, egyéni szükségleteinek megfelelően a mozgás, a lazítás, az aktivitás, a passzivitás érvényesítése.*

Feladat:

- *A lehetőségek megteremtése az elvonulásra (kuckó építése).*
- *Alvásidő kerete alatt az egyéni pihenés módjának biztosítása, feltételek megteremtése a nem alvók számára.*

BÁNÁSMÓD

A gyerek alapvető szükséglete a biztonság folyamatos megtapasztalása. Minden egyes gyereknek éreznie kell, hogy a felnőtt ott van a háttérben, bármikor segítségért, felvilágosításért, kellékért fordulhat hozzá. Megvédi játékának, tevékenységének nyugalmát, abban is segít, hogy más gyerektől segítséget kapjon. Ebben a légkörben megszokják, hogy ne zavarják egymást, segítsenek társaiknak. Megtanulják a konfliktusok többféle megoldását, egymás másságának megértését, értékeinek megbecsülését, gyengeségeik elfogadását, személyes képességeik megmutatását.

A gyerek biztonságérzetét vagy éppen a csoportban kialakuló pozícióját befolyásolják az otthonról hozott tárgyak is. Lehetőségük van a gyerekeknek- a csoportban egyeztetett napon - bevinni az otthoni játéktárgyaikat, közös játékot kezdeményezni vele, a társakkal. A behozott tárgyakért felelősséget nem tudunk vállalni. A gyerekek megtanulják, megtapasztalják, hogyan figyeljenek saját játékeszközeikre, a kialakult szokások alkalmazásával. A nyugodt pihenés biztosításához „alvós" eszközeiket – pl. plüss állat - naponta behozhatják. Elfogadjuk, megértjük, ha kedvelt játéka, személyes tárgya napról napra elkíséri őt, ha nem sért másokat, ha nem veszélyes. Az óvodapedagógus feladata a tárgyak felül bírálata, a biztonságról való gondoskodás.

Nevelésünkben fontos szempont, hogy kerüljük a gyerekek számára izgató élményeket, a kampánymunkát, a kapkodást, a személytelen helyzeteket, az erős hangok használatát.

A kontaktusokban az óvónő az egyénnel érintkezik, nyugodt, lassú differenciáltan odafigyelő marad. Így mintát nyújt a kapcsolatokhoz, az elmélyült cselekvés kialakulásához. Az egymásra való figyelést, a kivárást, a kompromisszumkészséget, egymás tevékenységének vagy játékának tiszteletben tartását megszokják a gyerekek.

A pedagógus az autonóm, játékközpontú életmód és a természetes kommunikációs háló kialakítására törekszik. Ennek összetevői a személyes kontaktusok, kényszermentes együttműködés, és ezekhez módszertanilag kapcsolódó kulturális értékek, sokféle kommunikációs helyzet, kapcsolatépítő technikák.

Mindez fokozatosan beépül a gyerekek viselkedésébe, aktív figyelmet, természetes kommunikációs helyzeteket, biztonságot nyújt a csoportéletben.

Cél:

- *Személyes kontaktus, odafigyelő bánásmód, nyugodt, kapkodásmentes, biztonságot nyújtó légkör megteremtése.*

Feladat:

- *Megbízható, érthető támpont nyújtása a viselkedéshez (tapintatos beavatkozás, segítségnyújtás, halk hang, elhalasztott cselekvés).*
- *Kapkodásmentes programtervezés csoportonként (egy hónapra előre elkészített várható programok, rögzítése a naplóban, szülők tájékoztatása a faliújságon).*
- *Személyes kontaktusokban történő tevékenységek (mesemondás, játék).*

FELFEDEZÉSEK-TAPASZTALATSZERZÉS-JÁTÉK-JÁTSZÁS

A nyugodt, de változatos környezet biztosítja, hogy a 3-8 éves gyerek előbb-utóbb felismerje vagy egyszerűen megunja a számára terméketlen cselekvést, és maga is igényelje, firtassa az újat. Ez csak akkor alakul ki, ha a felnőtt nem erőlteti rá a tudását a gyerekre, nem sietteti bizonyos ismeretek elsajátítását. Az ismeretszerzés a gyereknek is örömet szerez. A tudás forrása azonban nemcsak a felnőtt, hanem a tevékenység során szerzett tapasztalat.

Fontos az olyan környezet kialakítása – hely, idő, eszközök - amely biztosítja az örömteli játékot, az ismeretszerzést, a fejlődést, a szabadon választott tevékenységeket.

Felfedezi, megtapasztalja a közvetlen közelében lévő tárgyakat, élőlényeket, embereket. Felfedezései során egyre több és több mindent ismer meg, s közben észrevétlenül fejlődik. Ezért ebben az életkorban a gyerekek számára legtermészetesebb és legfontosabb tevékenység a játék, a játszás.

A játékban tapasztalatokat szerez, próbálkozik, akár hibázhat is következmények nélkül.

Tájékozódik, felméri saját képességeit, a másokkal való együttműködés határait és szabadságát. A játék erőfeszítést is jelent, valóságos és fantáziaszerű élmények átrendezését, harmóniát, rendet vagy rendetlenséget, ellentmondásokat. Segíti a pozitív énkép, önbizalom, önfegyelem, szabálytudat, fejlődését. Biztosítani kell, hogy olyan kooperációt tanulhasson, amelyben elsajátítható az együttműködés értéke, értelme is.

A gyerek tanulja önmagát, kompetencia határait és az őt körülvevő világot.

Fontos, hogy fokozatosan, állandóan kiegészülő tartalommal gyakorolhassa, érzelmileg átélhesse, megérthesse, ő maga is alakíthassa a lehetőségeket.

Ennek érdekében a felnőttek Helyzeteket teremtenek, lehetőségeket biztosítanak a megtapasztalásra. A Helyzetek a felnőttnek tudatos felkészülést jelentenek, a csoport számára a műveltségi területekkel való komplex találkozást. Ezek a lehetőségek a gyerekek részére sohasem kötelezőek, választhatnak, dönthetnek. Elfogadjuk, ha tétlenkedik, vagy fáradt, talán tájékozódik, lehet beteg, esetleg magányra vágyik.

A mindennapokban ezeket a Helyzeteket meghatározza, hogy mire irányul a gyerekek figyelme, mi érdekli őket, mire kíváncsiak, mennyire bíznak egymásban, s hogy mindezek hol találkoznak.

A felnőtt állandóan tájékozódik. Megfigyeli, a gyerek mit és hogyan kezdeményez, utánoz, cselekszik. A felnőtt próbálja megkülönböztetni és tiszteletben tartani a kapcsolatokban működő szimpátiát, az érdeklődés irányait, várja a kérdéseket, és beépíti nevelőmunkájába a bármilyen formában történő aktivitást.

A felnőtt kivár, felajánl, óvatosan befolyásol, lehetőséget teremt az egyéni megismerésre, megtapasztalásra. Dönthet úgy is, hogy mintát nyújt, bemutat, kezdeményez.

Elsődleges, hogy a felnőtt szituációérzékenysége alapján a kapcsolatokban részt vevő gyerekre figyeljen, és ne a műveltség, az ismeretátadás tervére.

Ezért mindenekelőtt az egyéni sajátosságokat, a gyermek fejlettségét kell megismerni, ebből kiindulva kell a legközelebbi fejlődési zónára eljuttatni, szabadságát megőrizve önbizalmát erősíteni.

Cél:

- *A D.O.B. Program gyerekképéből adódóan az érzelmi, értelmi fejlődést és fejlesztést komplex, integrált folyamatnak tekintjük, ezt a maga természetességében kívánjuk megőrizni.*

Feladat:

- *Folyamatos, rugalmas, egész napos tevékenységek lehetőségét biztosító napirend kialakítása.*
- *Minden egyes gyerekre való tervezés (Folyamatkövető Napló).*
- *Megfelelő hely kialakítása a Helyzeteknek, tevékenységeknek: természetsarok, barkács sarok, meseszőnyeg, bábozó hely stb., ezekhez szükséges eszközök állandó, elérhető helyen történő tárolása: ábrázolási eszközök, funkció nélküli tárgyak, bábok, könyvek, nagyítók, stb.*
- *Gyerek fejlődésének nyomon követése, a fejlődési zónák figyelemmel kísérése érdekében, naponta készül feljegyzés a Folyamatkövető Naplóban.*

„ZÖLD ÉLET A ZÖLD ÓVODÁBAN”- KÖRNYEZETTUDATOS SZEMLÉLET

A környezettudatos nevelés számunkra nem kampánymunka, hanem óvodánk múltjában gyökerező elkötelezett, céltudatos, folyamatos tevékenység. A fenntartható életmódra nevelés egyet jelent környezetünk értékeinek megismerésével, megtartásával, a jövő generációk iránti felelősségünkkel.

A környezettudatos szemléletmód alakítása óvodánkban a szokásokban, hagyományokban, a hétköznapok apró történésein keresztül érvényesül. A környezettel való aktív ismerkedés a felnőttek példája, a szakszerűen, tudatosan berendezett környezet által, közvetve áthatja az egész óvodai életet, a nevelés komplex folyamatát. A természet szépségének megláttatása megalapozza a természet iránti vonzódást. A megismerésen keresztül alakul ki az a pozitív érzelmi viszony, mely szükséges ahhoz, hogy a gyerekek környezetük értékeit becsülő, szerető, óvó emberekké váljanak.

Fontos számunkra az „érzelmekkel kísért tapasztalatszerzés”, mint a pozitív környezeti attitűd formálásának lehetősége. A gyerekek felfedezik, megismerik a környezetüket, a természet sok jelenségét, csodáját. A komplex módon való tervezést, változatos lehetőségek felajánlását segíti az óvónők számára a Nevelőtestület által közösen készített szakmai anyaggyűjtemény.

Arra törekszünk, hogy a környezet megismerésére nevelés lehetőleg természetes környezetben, vizsgálódásokkal, megfigyelésekkel, szenzitív játékokkal történjen, és komplex módon hassa át az óvodai élet mindennapjait.

Cél:

- *A környezeti nevelés és a fenntarthatóságra nevelés korszerű értelmezése, egymáshoz való viszonyuk megláttatása, a fenntarthatóság, a környezettudatos szemlélet, az egészséges életmód alakítása.*
- *A környezettudatos szemlélet, viselkedés megalapozása, természetet szerető, tisztelő gyermekek nevelése.*
- *A családdal együttműködő szemléletalakítás, amely megalapozza a gyerekek környezettudatos látásmódjának, szokás- és szabályrendszerének kialakulását.*

Feladat:

- *Szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák megalapozása.*
- *Képességek tudatos alakítása, amelyek szükségesek a természetes és az ember által épített, létrehozott, környezettel való harmonikus kapcsolat létrejöttéhez, a környezeti problémák iránti érzékenység, a környezettudatos életvitel kialakulásához.*
- *Modell értékű példamutatásunkkal, kihasználva az óvoda és a környezet által nyújtott lehetőségeket, mintát adunk. A környezettudatos nevelés hatékonyságának érdekében különböző tevékenységeket építünk be az óvodai nevelés mindennapjaiba, hogy a korszerű szemléletmód és viselkedés gyermekeink magatartásának részévé váljon.*
- *Értékek, ismeretek, magatartásformák és életviteli szokások közvetítése, melyek felkészítik gyermekeinket arra, hogyan óvhatják meg természetes és épített környezetüket, megtanulnak odafigyelni közvetlen környezetükre és tágabb világukra, Földünkre.*
- *Minden csoportszobában természetsarok kialakítása, mely alkalmas a természet kincseinek gyűjtésére, kísérletezésre, állatok gondozására.*
- *Séták, kirándulások, alkalmával a közeli utcák, parkok, erdők, patakok, élővilágának megfigyelése, ok- okozati összefüggések felfedezése.*
- *Az óvoda környezetének, udvarának alakítása évszakonként és folyamatosan: fák, bokrok, virágok ültetése, gondozása, lomb söprése, hó lapátolása; madarak etetése; gyógynövények, fűszernövények telepítése, komposztáló használata.*
- *A csoportszobák, udvar eszközeinél, berendezéseinél törekszünk a természetes anyagból készültek választására, beszerzésére.*

- *A környezet tisztaságára, megóvására, energiatakarékosságra nevelés.*
- *Szelektív hulladékgyűjtés lehetőség szerint.*
- *Hulladék újrafelhasználása /használt papírra rajzolás, ajándék készítése, stb./*
- *Egészséges életmód kialakulásának segítése.*
- *„Zöld" ünnepnapok megtartása /Állatok Világnapja, Víz Világnapja, Föld Napja, Madarak és Fák Napja, Környezetvédelmi Világnap/.*
- *A „Zöld Óvoda"és a „Madárbarát Óvoda"kritériumrendszerének megtartása, fejlesztése.*
- *Helyi nevezetességek, hungarikumok, természeti értékek megismertetése.*
- *Családokkal kapcsolattartás, együttműködés alakítása,"Fogadj be a kertedbe, otthonodba!" program, tapasztalatszerzések a kerti munkákról, háziállatokról, foglalkozásokról.*

AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI
HELYZETEK

Célunk a kultúra komplex módon történő átadása. A gyerekekhez közel álló helyzetekben, kultúrtechnikák kezdeményezése, amelyben egyéni módon fedezhetik fel a felnőtt tudását.
Az elveknek megfelelően ez csak személyes kontaktusokban történik, hogy érvényesülhessen az odafigyelés, folyamatosság, az egyéni kíváncsiság, a felderítés, gyakorlás, a játszó gyerek tiszteletben tartása, a sietettet fejlődés kiküszöbölése. Mindezek a tartalmas, aktív nyugalom megteremtése érdekében fontosak. A kíváncsiság, figyelem, gondolkodás és nyugalom, amely a felnőttek fő nevelési eszköze, a gyerek természetes eszköztára is. Azonban az óvodás gyerekek sajátos, egyéni valósága nagyon távol áll a felnőttekétől. Az óvónők feladata, hogy bizonyos fokig alkalmazkodjanak ezekhez az ismeretekhez, mivel a gyerekek ezt csak igen kis mértékben tehetik meg.

<u>Gyűjtögetés helyzetek</u>
Az óvodáskorú gyerekek kedvelt tevékenysége a gyűjtögetés. A környezet tevékeny megismerésének korsajátos módja: amit meglát és megtetszik, azt kézbe veszi, tapogatja, megfigyeli, próbálgatja, megőrzi. Közben tapasztalatokat gyűjt, számlál, csoportosít, osztályoz, érzékeli, megfigyeli a környező világot. Tehetik önállóan, szülőkkel vagy séták alkalmával (kavicsok, dobozok, fonalak, képek, termések, újságok, virágok). Közben kapcsolódó mesék, versek, dalok, megismertetése, mondogatása. A csoportszobában kialakított gyűjtő sarokban elhelyezett „kincsekkel" újra tevékenykedhetnek: mélyíthetik tudásukat, ismereteiket, ha nagyítóval nézegetik, természettudományos könyvekben felfedezve beszélgethetnek róla. Ezek felhasználásával emlékeztető vagy kiegészítő eszközöket készíthetnek játékukhoz, saját ötleteik által vagy a felnőtt segítségével. A felnőtt feladata pl. a tárolás megoldása, hogy jól látható, a gyerekek számára bármikor elérhető legyen.

<u>Élmény helyzetek</u>
A játékközpontú életmód számtalan óvodai élményt ad a gyerekeknek, amelyben megjelennek az érzelmek, a behozott tapasztalatok is. Minden egészséges gyerek kíváncsi, érdeklődő, erre alapozva biztosítjuk a felfedezés és élményszerzés lehetőségeit. A gyermek számára a környezet felfedezése is élmény. Ahogy a természeti és épített környezetére rácsodálkozik, hallgatja hangjait, ahogyan megfigyeli, cselekvések közben felfedezi környezete élőlényeit (bogarak, csigák, állatok mozgása, növények illata, formája, színe, madarak hangja, épületek díszítése stb.) Egy-egy gyerek sajátos tudása szempontjából élmény lehet a kirándulás, a felnőttel vagy a társaival átélt játék, mese, dalos-játék eljátszása, táncolás.
Újra alkothatják, átélhetik a filmekben látott, az életben tapasztalt riasztó vagy kellemes élményeket. Ismert történeteket játszhatnak el.

<u>Kommunikáció helyzetek</u>
Minden kommunikációs interakció fő célja, egy új közös valóság létrehozása, de ehhez szükség van a szubjektív valóságok átfedésére. Ebben a folyamatban, a természetes kommunikációs helyzetekben a gyerek más ismeretei miatt ez nehezebb. Ezért a felnőttnek kell a gyerek ismereteihez alkalmazkodnia. A személyes bánásmód, illetve a gyerekek egymás közti kapcsolatai a sokféle helyzetben fejlesztik a nyitottságot, a kölcsönös kifejezőkészséget. Szabadon kérdezhetnek, vitatkozhatnak, megmutathatnak, elmesélhetnek bármit. Történetet, tapasztalatot újraalkothatnak, felidézhetnek, egyedül, társsal vagy a felnőttel. Meséket, énekeket, verseket jeleníthetnek meg kész vagy együtt készített bábokkal, jelmezekkel. A pedagógus kultúra átadó fejlesztő tevékenysége az is, ahogyan a gyerekek aktivitására, élményeire reagál. A ritmusra, dallamra érzékeny gyerek esetében ezek a helyzetek nagyon fontosak. A nyelv bonyolult, szórakoztató társasjáték, számtalan belső és külső szabállyal, de mint minden játékban nem a szabály betartása, hanem a játék a végső cél.

Mozgás helyzetek

Az autonómia igényli a szabadságot, a mozgást, fejleszti a tájékozódást. Ezért a csoportszobákban mozgásos eszközöket biztosítunk. A mozgás, játszás, egymásra figyelés összekapcsolását segítjük a szabadban is. Pl. röptető játék készítésével, csapatjátékok szervezésével. A közel-távol megtapasztalására sétákat szervezünk. A kicsinyítés-nagyítás felfedeztetése érdekében pl. térkép rajzolása. Teret engedünk a kísérletezéseknek, méréseknek, különböző anyagok felhasználásával pl. víz, jég, homok, kavicsok stb.

Építőjátékok eseményekkel történő bővítése.

Firkálgatás, rajzolás, ággal, krétával, zsírkrétával, kisebb nagyobb felületen – táblán, asztalon, betonon, homokba, hóba.

Tárgyak, eszközök, anyagok helyzetek

A tárgyak önálló használata része a szociális tanulásnak.

A program sajátossága, hogy funkcióval bíró és funkció nélküli tárgyakat is kínálunk a gyerekeknek.

A csoportban dolgozó felnőttek határozzák meg, hogy melyek azok a tárgyak, amelyek adott funkciót hordoznak. Gombok, formák, taneszköz jellegű készletek, önálló szabad használata játék közben. Agyag, gyurma, só-liszt gyurma a formázáshoz, különböző színű és méretű papírok, kréták, ceruzák az alkotás öröméhez, az érzelmek, hangulatok kifejezéséhez adnak lehetőséget. Tevékenység közben a gyerekek megismerik az anyagok tulajdonságait, sokféle felhasználhatóságát. Elsajátítják a technikai alapelemeket (ragasztás, tépés, vágás), az eszközök helyes használatát.

Lehetőségük adódik kísérletezésre (súlyok, színek, formák), sokféle tapasztalásra. Fejlődik tér- és szerkezetlátásuk, kreativitásuk, finommotorikájuk, figyelmük, kitartásuk, együttműködési készségük, fantáziájuk, vizuális kultúrájuk.

A felnőttek a gyerekekkel együtt alakítják ki a tárolás az átrendezés szempontjait, az időhatárokat és a hozzáférhetőség szabályait.

Játék helyzetek

A játékeszközök funkciója és a bennük rejlő variációk autonóm módon felfedezhetőek, változtathatóak.

A társasjátékok, építő- és kirakójátékok az önismeretet, az erőfeszítést, a siker-kudarc átélését, illetve a sajátélményű tanulás megtapasztalását segítik elő. A puzzle, dominó, marokkó stb. a türelmet, ritmusérzéket, kíváncsiságot befolyásolja. Meseszerű vagy reális ruhadarabok látszólag célszerűtlen használata lehetővé teszik a fantázia, az érzelmek, a tapasztalat interaktív feldolgozását, az utalást, a behelyettesítést a szociális tanulás folyamatában.

A felnőttek lehetőséget teremtenek arra, hogy a játékhelyszínek több napig is megmaradjanak.

A felnőttek tapintatos rendezgetésükkel elősegítik, hogy a játékidő végén ne legyen kampánymunka a rendrakás.

BEFOGADÁS-HAGYOMÁNYOK

BEFOGADÁS

A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása. A gyermek erkölcsi tulajdonságainak pl. az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség és akaratának, önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának, szokás- és normarendszerének megalapozása.

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét. Ez a megismerés az alapja a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés, kialakulásának, és annak, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja, viselkedése modellértékű szerepet tölt be.

Cél:

- *A gyerekek óvodába kerülésekor a befogadás optimális helyzetének megteremtése a gyerekek és a szülők számára.*

Feladat:

- *Óvoda „kóstolgatót" szervezünk, az óvoda megismerésének lehetőségét ajánljuk a beiratkozás előtt az érdeklődő szülőknek áprilisban.*
  Szülő a gyerekével együtt lehetőséget kap az óvoda megtekintésére, az óvodai életbe való bepillantásra. Néhány szóban ismertetést kap az óvoda programjáról, ő is elmondhatja, hogyan képzeli el gyermeke óvodai életét.
- *Június közepén az első közös szülői összejövetelen az óvodavezető tájékoztatást tart az óvoda programjáról, életéről, a befogadásról, a szülős befogadás fontosságáról.*
  Fontos, hogy a szülő itt már minden óvónőt - akivel az óvodában találkozhat, aki gyermekével kapcsolatba kerülhet - megismerjen. Akár jelet is választhatnak a csoportban felkínált lehetőségekből.
- *A szülő, a tájékozódás megkönnyítésére „Beköszöntő" című írásos tájékoztató anyagot kap az óvodától, amit a leendő óvónő a nyár folyamán visz el a családnak, a megismerő családlátogatás alkalmával.*
- *Augusztus végén, a csoportok által megjelölt délelőtt folyamán, búcsúztatjuk az iskolába menőket. A Jelátadó délutánon fogadjuk az óvodába érkező új gyerekeket. Itt adják át a jelüket az iskolába menő óvodások az újonnan érkezőknek.*
  Óvodakezdéskor a már megismert és elfogadott jelével érkezik a gyerek.
- *Szeptember elején lehetőséget adunk a szülőnek, hogy gyermekével együtt többször belátogasson az óvodába, együtt ismerkedjenek az óvoda dolgozóival, a bent lévő gyerekekkel, a környezettel.*
- *Az új szülőkkel egyeztetés után fokozatosan történik a megbeszélt időpontban a befogadás. Lehetőség szerint 1-2-3 gyereket fogadunk egy héten, hogy az új gyermeknek lehetősége legyen az óvodai felnőttekkel való személyes kapcsolat kialakítására.*

Az új gyereknek hihetetlen sok problémával kell szembenézni, mielőtt játszó óvodássá válna. Kénytelen figyelni új környezetére, saját testére, szomjúságára, saját ruhájára, fáradtságára. Ha „csak" az óvónőre és a gyerekekre figyel, akkor is végtelen sok élményt él át. Ezért előnyös, ha a szülő beül a csoportba, csendesen figyel, nem erőlteti, hogy gyereke játsszon, törekszik a háttérben maradni. Akár hetekre is, ha szükséges.

A befogadás a gyerek igényeinek, szükségleteinek megfelelően, a szülők és az óvónők egyeztetésének figyelembevételével történik.

Ebben az időszakban néhány napig – új gyerekek számától függően - a két óvónő és a dajka egész nap együtt tevékenykedik a csoportban, hogy biztosítsák a nyugalmat, a biztonságot. Figyelnek, kinek van szüksége segítségre, ki kér vagy vár megerősítést, ki az, aki önálló a cselekvésekben. Ennek függvényében alakítják ki a csoportjukra jellemző sajátos szokás- és szabályrendszert. Meghatározzák a felnőttek együttműködésének rendjét, a szervezési feladatokat, elkészítik az éves anyaggyűjtést. A szülők „Kérdőív" kitöltésével segítenek a gyerek megismerésében, az azon szereplő apró részletek ismeretében az óvónők jobban tudják támogatni a gyerek befogadását.

Az óvónők és a gyerekek érdeke is, hogy az év elején megszervezett csoportok lehetőség szerint 3 évig stabil helyen, együtt maradjanak.
Óvodánk mind a nyolc csoportja vegyes életkorú. A vegyes életkorú csoportszervezés előnye megmutatkozik abban is, hogy viszonylag állandó társas környezet veszi körül a gyerekeket. A csoportokban a változások ellenére a folyamatosságot biztosítja a közös játékstílus, a jól kialakult szokások, hagyományok, melyek évről évre megmaradnak.

HAGYOMÁNYOK

Célunk, hogy az óvodai nevelőmunka folyamatosságát az óvodánkban kialakult hagyományok megtartásával, évenkénti ismétlődésével is biztosítsuk.
Fontos elv, hogy minden ünnepünk nyitott. Szívesen várjuk a szülők érdeklődését, részvételét, segítségét. A nemzeti identitástudat erősítése fontos számunkra, ezért a magyar néphagyományok, népművészet, népdalok, népzenék, táncok, mesék, játékok is beépülnek a hagyományainkba, a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően.

- *<u>Kirándulás:</u> Évente, a lehetőségektől függően kirándulást szervezünk, tömegközlekedéssel vagy bérelt autóbusszal, melynek úti célja: állatkert, vadaspark, repülőtér, múzeumok, közeli nevezetességek stb. Célunk a közeli és kicsit távolabbi környezetünk megismertetése, értékeinek felfedeztetése. A kirándulásokon szívesen vesszük - hely függvényében - a szülők részvételét, akikhez ez által is közelebb kerülhetünk, ők pedig tapasztalatot gyűjthetnek bánásmódunkról, betekinthetnek pedagógiai munkánkba.*

- *A csoportok gyakran élnek környezetünk és az évszakok adta lehetőségekkel, a szűkebb és tágabb környezet megismerése céljából. <u>Kirándulásokat, sétákat</u> szervezünk a közeli erdőkbe, dombokra, megismerjük a helyi hungarikumokat, lakóhelyünk természetes és épített környezetét, történelmi múltját. Látogatjuk a Gödöllői Városi Múzeumot, a Gödöllői Királyi Kastélyt, a Gödöllői Városi Könyvtárat, egyéb érdekes helyszíneket pl. posta, piac, pékség, Főtér, városi parkok…stb.*

- *„<u>Fogadj be a kertedbe, otthonodba!</u> programunk, segít a tapasztalatszerzésben, a közvetlen környezet megismerésben. A családok meghívják, beengedik a csoportot otthonukba, kertjükbe, munkahelyükre: állatokat megnézni, a kertbe szüretelni, kertészkedni, egy foglalkozás helyszínét megtekinteni, tüzet rakni…stb. Nemcsak mi gazdagodunk, hanem a szülő is: gyermeke és csoportja által formálódik az ő kapcsolata is környezetével. Ezek a programok kiegészítik környezeti nevelésünket, mert lehetőséget adnak olyan tevékenységekre, melyeket az óvoda udvarán nem tudunk megvalósítani.*
  Lehetőség szerint alkalmat kínálunk arra is, hogy a szülők elkísérjenek bennünket kirándulásokra, sétákra, szánkózásra, de örömmel vesszük, ha a szülő mutat meg

valamilyen tevékenységet. Pl.: autójavítás, hajvágás, mézpergetés, sütés, kisbabagondozás, vagy valamilyen ünnepünket teszi színesebbé pl. zenéléssel, tánccal.

- *Adventi készülődés: Az adventi készülődés a szülők bevonásával indul. November végén „Készítsd magad!" munkadélutánt szervezünk a tornateremben, ahol a gyerekek és a szülők együtt alkothatnak, felfedezve azt az élményt, hogy a saját készítésű ajándék is nagy örömet tud okozni. Ezzel is alakítjuk a környezettudatos szemléletet, valamint hangsúlyozzuk, népszerűsítjük a tudatos vásárlói hozzáállást. Természetes vagy újra használható anyagokat használunk.*
  A csoportok a szülők együttműködésével Csoport munkadélutánt is szerveznek novemberben, ahol a szülők a gyerekek részére saját maguk készítenek ajándékot.
  December elején minden csoport adventi koszorút készít, mellyel megkezdődik a decemberi ünnepekre való készülődés.
  „Mikulás keresés": December elején minden csoport levelet ír a Mikulásnak. A válaszlevél is megérkezik, melyben a Mikulás kéri, hogy a gyerekek fessenek útjelzőnek piros csizmát, kesztyűt, sapkát. Ezeket a Mikulás segítői, a manók titokban elviszik és kiakasztják az útvonalon, néhány találós kérdéssel együtt. Az útjelzőket követve, találunk rá a Mikulásra a természetben (rossz idő esetén az óvodában). A Mikulás keresés nagy élmény a gyerekek számára. A várakozás, az előkészületek segítik a Mikulással való találkozás örömének megélését.
  A Karácsonyt alapvetően a családok ünnepének tekintjük. Advent idejében folyamatosan készülődünk a szülők bevonásával, igyekszünk közösen átélni a várakozás időszakát. Az ünnep karácsonyfa állítással, magunk készítette ajándékok átadásával, énekléssel, verseléssel, meséléssel, a szeretet jegyében telik. Az ünneplés csoportonként, csoportszokás szerint történik.

- *Farsangi ünnepünk jellemzője a két egész napon át tartó mókázás, jelmezbe öltözés. Első nap a csoportban a szülőkkel közösen játszunk, énekelünk, táncolunk. A második napot már szülők nélkül szervezzük. Az óvodai dolgozók a tornateremben mesét adnak elő a gyerekeknek, közösen táncolunk, énekelünk, csujjogatunk. A délelőtt zárásaként kiszebábot égetünk az udvaron, mely az előző napokban csoportról csoportra körbejárt és közösen alakítottuk ki.*

- *A nemzeti identitástudat megalapozását segíti, hogy Március 15. ünnepének alkalmából minden csoport megemlékező jelképet tűz a Petőfi szobor köré.*

- *A Húsvéti készülődés már a tavasz jegyében történik, a néphagyományok felelevenítésével: tojásfestés, virágok, madarak hajtogatása, kiscsibék, nyulak varrása, ragasztása…stb.*
  Nyúlkeresést szervezünk, mely során a nyúlhoz vezető utat sárgarépa, káposzta, tojáshéj darabok jelzik. Izgalmas keresgélés után, a természetben (rossz idő esetén az óvodában) találunk rá a nyuszi búvóhelyére, az apró meglepetésekre.

- *Az Anyák napja az anya-gyerek közti kapcsolat erősítését szolgálja, a gyerekek által készített kis ajándékok átadásával, énekek, versek előadásával.*

- *Óvoda-nap: A Gyereknapot ezen a módon ünnepeljük óvodánkban. A felnőttek gondoskodnak róla, hogy ez a nap más legyen, mint az év többi napja. A gyerekeknek és családjuknak egy májusi szombat délután szervezzük meg ezt a különleges eseményt. Különböző játéklehetőséget teremtünk (kézműves, mozgás, hagyományőrző játékok stb.), szórakoztató bemutatókat szervezünk, (ének, zene, tánc, torna, egészségmegőrző*

programok, „zöld"programok... stb.). Jelentősége, hogy ezt a napot a gyerekek, a családok, az óvoda dolgozói vidám hangulatban, együtt töltik el, közösséget építve, a szülők együttműködő, aktív segítségével.

- *Az iskolába menők augusztus végén az erre kijelölt napon búcsúznak az óvodától, a csoportban maradó társaiktól.*
  A Jelátadó délutánon az újaknak átadják óvodás jelüket.

- *Minden csoportban szokás a gyerekek születésnapjának megünneplése. A csoportok sajátosan kialakított csoportszokás szerint ünnepelnek. A születésnapos, ilyenkor kiemelt figyelmet kap, próbáljuk emlékezetessé tenni számára ezt a napot. Kis ajándék mellett, jókívánságokkal, az ünnepelt által választott énekekkel, versekkel köszöntjük őt. A köszöntés végén az ünnepelt vendégül látja társait.*

- *A hét egy napján minden csoportban Vitamin napot tartunk. Ez a szülők támogatásával valósul meg. A zöldségeket, gyümölcsöket, magvakat…stb. a gyerekek közösen fogyasztják el, esetleg gyümölcssalátát, kompótot, salátát, szendvicseket, süteményt készítenek belőlük. Ezzel a szokással az egészséges táplálkozásra neveljük a gyerekeket.*

- *„Zöld ünnepnapok": A természethez kapcsolódó ünnepnapok az évszakok változásához, eseményeihez kötődnek. A családok bevonásával ünnepeljük őket: Állatok Világnapja (október 04.), Víz Világnapja (március 22.), Föld Napja (április 22.), Madarak és Fák napja (május 10.) Környezetvédelmi Világnap (június 05.).*

Minden hagyomány megtartásakor, ünnepléskor figyelünk arra, hogy lassú, hosszabb ideig tartó, több szintű előkészületet biztosítsunk. Mindenben betartjuk az önkéntesség elvét, kerüljük a kampánymunkát, a gyerekek produkáltatását.
Toleránsak vagyunk az egyes családok értékrendje, ünneplési hagyományai, szokásai iránt.
Célunk az, hogy az általános műveltséghez tartozó tartalmakkal ismertessük meg a gyerekeket, olyan ismeretekkel, melyekkel későbbi felnőtt életükben is találkozni fognak és részét képezik a magyarságtudatunknak.

A SZÜLŐK, CSALÁDOK BEVONÁSA AZ ÓVODAI ÉLETBE

Nyitottságunkból fakadóan a szülőknek több betekintési módjuk nyílik az óvoda életébe. Részeseivé válnak az óvodai szocializációnak. Lehetőségük van a látottak alapján a különböző nevelési helyzetekben zajló történések megbeszélésére. Elfogadjuk, hogy a szülő – természetes módon – más érzelmekkel, más pozícióból szemléli saját gyerekét.
Szakmai feladatunk, hogy a csoportos életmód egyéni hatásairól, a gyermeki fejlődés üteméről, az iskolai életbe várható beilleszkedésről tájékoztassuk a szülőket, szem előtt tartva a kivárást, a tapintatot, az arányos távolságot. Elfogadtassuk, hogy nevelési elveink természetesként fogadják el a másságot, az eltérő fejlettségi szintet, a multikulturális szemlélet fontosságát.
A szülők, családok bevonása az óvodai életbe sokféle módon történik – számos információs csatornán, kapcsolattartási formán keresztül.

Az információátadás lehetőségei:

- *Óvodai honlap*
- *Általános tájékoztató az óvoda működéséről, programjairól a közös információs táblán a főbejáratnál*
- *„Tervezett programok, tevékenységek, lehetőségek” – havonta jelenik meg a csoportok információs tábláin*
- *„Ami az elmúlt héten történt”- kerül kiírásra a csoport információs tábláján*
- *„Beköszöntő” című információs anyagunkat az új óvodások szülei számára az első családlátogatáskor adjuk át*
- *Ezen a héten gyűjtünk:…- aktualitás szerint kiírjuk a csoport információs tábláján, hogy mire lenne szükség a tevékenységekhez*
- *„Zöld hírek” – információs tábla az óvoda folyosóján, aktuális cikkekkel, programajánlókkal, meghívókkal, civil szervezetek prospektusaival. Célja a szülők figyelmének felhívása, a környezettudatosság szemléletének alakítása.*

A városi programokról tájékoztatjuk a szülőket, de alkalmanként közös részvételt is szervezünk: pl. sportnapokon, civil szervezetek egészséges életmóddal, környezetvédelemmel kapcsolatos programjain.

A szülők számára felkínált kapcsolattartási formák:

Neveljünk Együtt Szülői Értekezlet

- *Negyedévente - programok ismertetése, fontos változások, események megbeszélése, egy választott nevelési témáról beszélgetés.*
- *Közös Neveljünk Együtt Szülői Értekezlet - évente egy alkalommal - külső szakember meghívása (iskolák képviselői, pszichológus, gyógypedagógus, logopédus, orvos, környezetvédelemmel, egészséges életmód témával kapcsolatos szakemberek, stb.*

Fogadóóra

- *Igény szerint, egyeztetve a szülővel: tájékozódás, tájékoztatás egy-egy eltelt időszakról, szükség esetén külső szakember bevonásával, pszicho-pedagógussal, logopédussal, mozgásfejlesztővel.*
- *Iskolába menő gyerekek szüleivel –elképzelések, egyeztetések az iskolakezdésről, az elhangzottakról írásban feljegyzés készül.*
- *A gyerek körül adódó problémák esetén. Szociális vagy nevelési segítés szükségének esetében.*

Családlátogatás

- *Intézménybe lépéskor tájékozódó-ismerkedő családlátogatás.*
- *Ha a szülő fogad és számára nem kényelmetlen, illetve gyermekvédelmi intézkedés esetén.*
- *Meghívásra, együtt a csoporttal, „Fogadj be a kertedbe, otthonodba!” (kerti munka, szüret, állat néző, szülők munkahelyének meglátogatása, stb.)*
- *A gyermeküket ritkán óvodába kísérő szülőkhöz, a személyes kapcsolat fenntartása érdekében, vagy problémák esetén. Célunk a szülőkkel való kölcsönös együttműködés, a velük együtt történő közös nevelés megvalósítása.*

FOLYAMATKÖVETŐ NAPLÓ

Az Autonómia Aktív Nevelést Támogató Egyesület által kidolgozott Folyamatkövető Napló (továbbiakban: FKN) használata feltétele a program megvalósíthatóságának.
A gyerekek fejlődésének nyomon követésére használjuk a naplót.
A Folyamatkövető napló címszavai jelzik, hogy a gyakorlatban a célok és feladatok megvalósítása során mire irányul a pedagógus figyelme, és ezt milyen összefüggésben értelmezi.
Elektronikus formájának kialakítása folyamatos.
A pedagógus önkontrolljának, a vezető ellenőrző, elemző munkájának is eszköze.
Az óvónők számára a Folyamatkövető Napló Szabályzat (Továbbiakban: FKNSZ) tartalmazza a napló vezetés elveit, a napi gyakorlatra vonatkozó közös szabályozókat.

Évkezdéskor szükséges az átnézése, a változások bejegyzése. A harmadik év után naplócserére kerül sor, amelyet átfogó elemzés és értékelés is követ.

Folyamatkövető Napló modulok:

1. *Nyitólap Tartalmazza a hivatalos adatokat, az óvodapedagógusok nevét, a napló megnyitásának évét. A modult a csoportban történő személycsere módosíthatja.*
2. *A gyerekek névsora táblázat tartalmazza a* felvétel idejét, *gyerekek nevét, jelét, becenevét, lakhelyét, születési adatait, szülők nevét, orvos nevét, taj számot, bölcsődéből érkezést, a szülők elérhetőségét.*
   Az életkori – korcsoportonkénti táblázat rögzíti a gyerek születési idejét, OM azonosító számát.
3. *Helyi és egyedi nevelési program Ebben hosszú távra (3 évre) fogalmazzák meg az egy csoportban dolgozó felnőttek értékrendjüket, nevelési elveiket, a közös célok helyi kompetenciáit, sajátos attitűdöket. A napi gyakorlatra vonatkozó, kisebb lépésekre bontott, konkrét feladatokat. Évente szükséges átgondolni, kiegészíteni vagy változtatni.*
   Kiadható a szülőnek elolvasásra.
4. *Szervezés és szokások Stabil keretbe foglalja a csoportéletet. Az ünnepek, feladatok idejét, felelősét, tartalmát rögzíti. Támpontot nyújt az intézmény összehangolt működéséhez. Kiadható szülőnek elolvasásra, ezzel is segítve az együttműködést.*
5. *A csoportélet időbeosztása Tájékozódási lehetőség a felnőtteknek, koordinálja a munkafolyamatokat. A napi, illetve a heti ritmust rögzíti. Segítve a felnőttek tájékozódását, kiszámíthatóságot, az összehangolt működést. Tartalmazza a só szoba, tornaterem, séta, fejlesztő foglalkozások idejét. Rugalmas időhatárokkal segíti a család, a gyerek és az intézmény életritmusát.*
   Kiadható szülőnek.
6. *Napi tapasztalatok A rövid tíz-tizenkét mondatos napi feljegyzések tényszerűen rögzítik a délelőtt és a délután történteket. Elsősorban a csoporttal dolgozó felnőttek folyamatos munkáját tükrözik és segítik. A napi bejegyzést elektronikus formában rögzítjük, ebben egyéni módon kijelölhető, amit különösen fontosnak tart valaki. A feljegyzések dátumai, a nevek, az események tartalma alapján időnként – már rendszeresebb, rövidebb formában – kigyűjthetők az információk a Gyereklapokhoz. Ezek alapján kirajzolódnak a gyerekek közötti különbségek és azonosságok, kapcsolataik, egyes módszerek hatékonysága, a konfliktusok tartalma, a sikerek oka stb. Az aprólékos munka hozama leginkább a továbblépés tudatos tervezésében, a kiegyensúlyozottabb pedagógiai tevékenységben fedezhető fel.*
   Nem adható ki szülőnek.

7. Gyereklapok A folyamatkövetés központi része. Minden gyereknek külön lapja van. Folyamatos vezetése, lehetővé, láthatóvá, mérhetővé teszi egy-egy gyerek sajátos fejlődési ütemét. Az elmozdulásokat, megtorpanásokat, sajátos tudást. Azokat a kis lépéseket, amelyek személyre szabottan biztosítják a nyugodt, sajátos ütemű fejlődést.

A táblázatnak hat oszlopa van, ezek címszavai:

- *Tájékozódási periódusok*
- *Viszonyok, személyes kapcsolatok*
- *Aktivitás, játék, önállóság*
- *Kezdeményezések, képességek, ismeretek (felnőtt/gyerek)*
- *Családi/egyéni szokások, gondozás, változások*
- *Bejegyzés más szakembertől, látogatások*

A napi tapasztalatok modul feljegyzéseiből célszerűen három havonkénti, de minimum fél évenkénti gyakorisággal, összegezzük az egy-egy gyerekre vonatkozó tapasztalatokat. Az oszlopok elnevezése tág módszertani szabadságot ad, egy-egy bejegyzés helyét az érintett pedagógusok választhatják meg.

Nem adható ki szülőnek.

8. Összefoglaló és Továbblépés Minden gyereknek külön lapja van. Az Összefoglaló a gyerek egyéni változásairól, tudásáról, képességeiről, érdeklődéséről, a Továbblépő a felnőttek ezzel kapcsolatos további szakmai feladatairól szól.

A lap kitöltése folyamatos, negyedévente, de a gyerek fejlődési üteme befolyásolhatja ennek időbeli gyakoriságát. Törvényi előírás alapján, a gyerek fejlődésének nyomon követésére, szülő tájékoztatására használjuk.

A Gyereklappal együtt rögzíti a gyerek fejlődési ütemét, periódusait.

Nem adható ki a szülőnek, de az összegzések segítik az óvónőt a szülő korrekt tájékoztatásában is.

9. Felhasználható tudás, kultúrtechnikák Az egy csoportban dolgozó pedagógusok műveltségi területeket érintő gyűjteményét (mesék, dalok, népi és kortárs szerzők művei, multikulturális agyaggyűjteményünkből, kompetencia program csomag ajánlásaiból készített gyűjteményből válogatás, játékok, kísérletek, stb.) tartalmazza, amellyel hosszabb távon kívánnak együtt dolgozni. Befolyásolják az Országos Alapprogramban ajánlott tevékenységek, helyi sajátosságok, csoportösszetétel. Az egy csoportban dolgozó felnőttek módszertani szabadságát tükrözi, hogy ezt milyen egyedi rendszerben rögzítik. Együttműködés és tájékoztatás érdekében kiadható a szülőknek.

10. Felkészülés helyzetek szerint Tág keretbe foglalja azokat a helyzeteket, amelyekben egy vagy néhány kisgyerek lehetőségei elképzelhetők. Ezek alapján megtervezhető, milyen felnőtt feladat látszik célravezetőnek a továbblépéshez.

11. Látogatók a csoportban A csoportélet egészét azok látják át mélységben, akik naponta résztvevői, irányítói, sőt felelősei a történéseknek (pl. a csoporttal dolgozó két pedagógus). Legyen a Folyamatkövető Naplóban áttekintésük arról, ki, mikor és hogyan „lépett be", milyen módon befolyásolta a – csak komoly munkával elérhető – nyugalmat. Hiszen mind a kisgyerekeknek, mind a velük foglalkozó felnőtteknek erre nagy szükségük van. Akár 3-4 év távlatában még az is feltárható, hogyan hatott egy-egy látogató nemcsak a gyerekekre, hanem a pedagógusra vagy éppen a dajkára, pedagógiai asszisztensre.

A nyugalom érdekében a csoportot látogatókkal szemben támasztott alapvető kéréseink:

- *Halkan, váltócipőben lépjen a csoportba.*
- *A bent lévőket elég, ha fejbólintással üdvözli.*
- *Hasznos lesz, ha minél többet jegyzetel.*
- *Ha a gyerek kapcsolatot kezdeményez, tapintatosan kell jelezni felé, hogy most másra figyel, törekedjen a háttérben maradni.*
- *Ne beszéljen át a gyerek feje fölött, ne gondolja, hogy nem érti.*

KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK NEVELÉSE AZ INTEGRÁCIÓ MEGVALÓSÍTÁSA

SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEK ÓVODAI NEVELÉSE

A gyerekek habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakvéleménye. Az óvodai közösségbe csak olyan sajátos nevelési igényű gyerek integrálható, aki a többiekkel együtt nevelhető. Az önállóság minimális szintjén álló gyerek – ha szülei együttműködnek, az óvónővel- tagja lehet bármelyik óvodai csoportnak. Az együtt nevelés legeredményesebb formája a többi gyerek között párhuzamos tevékenységként kezdeményezett fejlesztő játék. Nevelési stratégiánkban meghatározó Vigotszkij defektológia szemlélete, amely a fejlesztésben, a nevelésben a kerülőutak keresését helyezi előtérbe.

Alapvető elveink közé tartozik a másság elfogadása, egy-egy gyerek eltérő fejlődési ütemének figyelembevétele az egész óvodai élet során. Úgy gondoljuk minden gyereknek sajátos, egyénre szabott stratégiai programra van szüksége a nevelésében. Szemléletmódunkban alapvető, hogy a különös gyerekre is érvényesek az egyéni fejlődés általános törvényszerűségei. A különbségek egyénenként csak az arányok eltolódása, a személyiséget érő komplex hatások miatt változatosak. A nevelőnek tájékozottnak kell lennie az okokról, az alkalmazható gyógypedagógiai eljárásokról, de ez nem nyújt kellő támpontot ahhoz, mit tegyen, a csoportos helyzetek hétköznapjaiban.

Ezekben a kapcsolatokban is érvényesülnie kell a természetességnek, az értelmes kommunikációnak, a kivárásnak, megszólíthatóságnak. Az óvónők akció-interakciói modellértékűek, és nemcsak a gyerekek szempontjából.

A napirend során a gyerek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további cselekvéséhez szükséges.

Az óvónők, dajkák közösen egyeztetnek a sajátos nevelési igényű gyerek csoportba fogadásáról. Figyelembe vesszük a csoport összetételét, létszámát.

Sajátos nevelési igényű gyerek optimális nevelése érdekében az óvónők, dajkák gyógypedagógiai ismereteinek bővítése folyamatos feladat.

Cél:

- *Az érzelmi biztonság, a kölcsönös kommunikációra épített inkluzív nevelés.*

Feladat:

- *Elsősorban időt kell biztosítani a stabil kapcsolatok kialakítására, az érésre.*
- *Arra kell építeni ami van, ezért fontos: a gyerek megismerése, részletekre kiterjedő tényszerű megfigyelése – folyamatos elemzés – egyeztetés szakemberrel – személyre szabott együttműködési terv a Folyamatkövető naplóban – napi feladat meghatározása.*
- *Stabil és folyamatos kapcsolattartás szakemberrel, gyógypedagógussal.*
- *Szülők tényszerű tájékoztatása, felkérés hogy a sétákon, kirándulásokon lehetőségeikhez mérten vegyenek részt a megismerés, elfogadás, kapcsolatok alakulása érdekében.*
- *Szülőkkel rendszeres kapcsolattartás, szakszerű segítés, kölcsönös konzultáció.*
- *Az élettér alakítása – segítse, a gyerek önállóságának érvényre jutását pl. a galériák használatának lehetőségét minden esetben össze kell vetni az érintett gyerek belátási képességeivel. Bútorok átrendezésével, szivacsok, nagy labdák, mozgás fejlesztő eszközök használatával segíteni az önálló mozgás, felfedezés, saját élményű tanulás megtapasztalását.*
- *A szükséges segédeszközök beszerzése anyagi lehetőségeinkhez mérten.*

Testi fogyatékos gyerekre irányuló legfontosabb nevelési célok, feladatok

Cél:

- *A saját, egyéni fejlettségéhez megfelelő tapasztalatok nyújtása és megfelelő cselekvések és tevékenységek megtanítása, azok alkalmazása.*
- *A gyerek mozgásnevelésének speciális, egyénre szabott megsegítése, az akadálymentes környezet megteremtése.*
- *A mozgásrendszer működésének optimális szintre emelése.*

Feladat:

- *A károsodott tartási és mozgási funkciók korrekciója, kompenzációja.*
- *Mindennapos tevékenységre nevelés, gondozás, önkiszolgálás és eszközhasználat kialakulásának segítése.*

Értelmi fogyatékos gyerekre irányuló legfontosabb nevelési célok, feladatok

Cél:

- *Kis lépések elvét alkalmazva cselekvésbe ágyazottan kellő időt, alkalmat biztosítani azoknak a funkcióknak, képességeknek a megérésére, kibontakoztatására, amelyek elmaradást vagy zavart mutatnak.*

Feladat:

- *Alapmozgások, beszédértés, szókincsbővítés, kooperációs készség fejlesztése.*
- *Alapvető önkiszolgálási cselekvések kialakítása.*
- *Adekvát játékhasználat elsajátítása, kognitív funkciók fejlesztése.*

Beszédfogyatékos gyerekre irányuló legfontosabb nevelési célok, feladatok

Cél:

- *Az anyanyelvi nevelést középpontba állító speciális terápiákat alkalmazó, intenzív, komplex nevelési környezet kialakítása, melyben növekedhet a gyerek kommunikációjának hatékonysága, fejlődhet önbizalma, közlékenyebbé, sikeresebbé válhat.*

Feladat:

- *Szoros együttműködés a terápiát alkalmazó logopédussal, más szakemberrel.*

Autista gyerekre irányuló legfontosabb nevelési célok, feladatok

Cél:

- *Elemi adaptív viselkedés kialakítása.*

Feladat:

- *Fogyatékosság specifikus környezet, eszközök, módszerek és szokásrendszerek kialakítása, szociális kommunikációs készség célzott fejlesztése.*

Kiemelten tehetséges gyerekek nevelésére irányuló legfontosabb nevelési célok, feladatok

A fejlesztő munkánk egyik kritikus pontja, hogy milyen életkorban kezdjük el a speciális tehetségfejlesztést. Az óvodáskor „alapozó-korszaknak" tekinthető, elsősorban a megfelelő érzelmi fejlődést kell biztosítani a gyerekek számára azzal, hogy „törődünk" velük, s engedjük őket játszani.

Cél: *A tehetséges gyerekek felismerése, gondozása, fejlődésük segítése.*

Feladat:

- *Támogató és szakszerű környezet megteremtése, amelyben a tehetség ígéretek minél korábban felfedezhetők és kiemelkedő képességeik továbbfejlődése biztosított.*
- *A gyermekek tehetségével összefüggő területének erősítése, az esetlegesen hiányos területének felzárkóztatása a harmonikus személyiségfejlődés érdekében.*
- *Kiegyensúlyozott, elfogadó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése.*
- *Feltöltődés, pihenés, elvonulás lehetőségének biztosítása.*
- *Integráló tehetséggondozás, mely a „tehetségígéretek" egész személyiségének komplex fejlesztésére irányul.*

Személyi feltételeink

A nevelésben részt vevő személyek intézményünkben:

- *óvodapedagógusok, óvodavezető*
- *logopédus (külső szakember)*
- *gyógypedagógus (külső szakember)*
- *pedagógiai asszisztensek*
- *dajkák*
- *pszicho-pedagógus (külső szakember)*
- *mozgásfejlesztő (külső szakember)*

Az óvodában az integráció megvalósításához nélkülözhetetlen a gyerekek speciális nevelési szükségleteire szakosodott gyógypedagógus foglalkoztatása.

Fejlesztési kompetenciák

Sérült terület	*Gyógy-testnevelő*	*Gyógy-pedagógus*	*Logopédus*	*Pszicho-peda-gógus*	*Tanulásban akadályozot-tak fejlesztése*	*Nyelvi és beszéd-fejlesztő*	*Dráma-peda-gógus*
Mozgás	*x*	*x*					*x*
Látás		*x*					
Hallás		*x*	*x*				
Értelmi		*x*			*x*		*x*
Beszéd		*x*	*x*			*x*	
Autizmus		*x*		*x*			
Pszichés		*x*		*x*			*x*

A speciális ellátás lehetőségei

Sérülés	*Intézményen belül*	*Intézményen kívül*
Mozgás	*preventív gyógytorna és nagymozgás fejlesztés finommotorika fejlesztés*	*Gyógyúszás*
Beszéd és kommunikáció	*logopédiai terápiák*	
Értelmi akadályozottság	*gyógypedagógiai fejlesztés*	
Pszichés	*fejlesztőpedagógia*	
Orvosi, pszichológusi esetek		*Szakorvosok, nevelési tanácsadás, szakértői bizottság*

ETNIKAI KISEBBSÉGI GYERMEKEK ÓVODAI NEVELÉSE

Gyerekeink nevelésében az elvek azonosak, mert számunkra minden gyerek más és más, egyedi és egészleges személyiség. A nevelés folyamatában nem fontos, hogy milyen származású, de fontos szempont a gyerek megismerése és megértése miatt. Különböznek, de azonosak is, hiszen ugyanúgy gyerekek, mint magyar társaik.

Mind elvi síkon, mind gyakorlatban igyekszünk az adott családokkal megismerkedni, jó kapcsolatot kialakítani. A gyerekek sajátos szociolingvisztikai környezetből érkeznek hozzánk. Ritkán kétnyelvű családokból, leggyakrabban magyarul beszélő, de cigány szavakat kifejezéseket használó közegből.

Cél:

- *A gyerek egyéni fejlettségének megfelelő, reális toleranciára való nevelés, a különbségek enyhítésével, az esélyegyenlőség segítése.*

Feladat:

- *A gyerekek fejlettségének megfelelő, reális autonómiára alkalmat adó környezet megszervezése.*
- *A gyerek megismerése, általánosításoktól mentes megfigyelése, egyénre szabott stratégiák kidolgozása.*
- *A Folyamatkövető Naplóban a különbségek enyhítésére vonatkozó nevelési feladatok rögzítése.*
- *Praktikus intelligenciájuk, sajátos tudásuk, érdeklődésük felhasználása különböző helyzetekben.*
- *Kulturális azonosságok felfedeztetése –viselkedési szabályok, csoportnormák.*
- *Mozgást segítő eszközök mindennapos használata.*
- *Magyar nyelvű szókincsük bővítése - a megértés, használat szintjén.*
- *Sok és változatos eszköz biztosítása a beszédértés fejlődése érdekében.*
- *Rendszeres óvodába járás figyelemmel kisérése, szülők meggyőzése.*
- *Az élménynyújtás érdekében a közös kirándulásokon való részvétel elősegítése.*
- *A szülők tájékoztatása kötelességeikről, jogaikról – a gyerek érdekében – a konfliktus forrásainak értelmes kikerülése miatt.*

MIGRÁNS GYEREKEK ÓVODAI NEVELÉSE

Migráns gyerek az a gyerek, aki, valamint akinek a családja nem magyar állampolgár, és munkavállalás vagy tanulás céljából tartózkodik Magyarországon, illetve menekült státuszú.

Cél:

- *A programban megfogalmazott célok mellett, az egyéni identitás, a befogadó társadalomba való beilleszkedést segítő képességek, készségek kialakítása.*

Feladat:

- *A gyerek megismerése, általánosításoktól mentes megfigyelése, egyénre szabott stratégiák kidolgozása.*
- *Sajátos kultúrájukból vett mesék, versek, dalok felhasználása.*

ÓVODÁNK GYERMEKVÉDELMI FELADATAI

Az óvodában - a családi nevelést kiegészítve - óvjuk, védjük, neveljük, szocializáljuk a gyermekeket, figyelembe véve az eltérő fejlődési ütemüket. Programunk alapja a prevenció, érvényesülését ezen a területen is kiemelkedően fontosnak tartjuk.

Mivel óvodánk a város peremterületén helyezkedik el, sok az újonnan beköltöző család, így gyermekeink családi háttere, életkörülménye is különböző, igen vegyes.

A cigányszármazású, munkanélküli és a jó anyagi háttérrel rendelkező családok gyermekei egyaránt megtalálhatók óvodánkban.

Az eltérő szociális, társadalmi környezetből érkező gyerekek gondozása, nevelése eltérő, differenciált bánásmódot kíván.

Cél:

- *Prevenció, a gyerekek hátrányos helyzetének csökkentése és a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, hátrányok kompenzálása, esélyegyenlőség biztosítása.*
- *Tehetséges gyerekek gondozása, fejlesztése.*

Óvónők feladatai

- *Év elején a családok helyzetének felmérése, a szülők tájékoztatása jogaikról, kötelességeikről, a városban működő szociális lehetőségekről.*
- *Személy szerinti segítés a megfelelő nevelési és anyagi támogatás.*
- *Családlátogatás, fogadóóra szükség szerinti kezdeményezése, azok megtartása, ezekről feljegyzés készítése a Folyamatkövető Naplóban.*
- *Bármilyen veszélyeztetettségi körülmény észlelése esetén jelzés a gyermekvédelmi felelősnek, óvodavezetőnek.*
- *Tájékozódás a veszélyeztetettség megszüntetésének lehetőségeiről, azok segítése a megfelelő szakemberrel, rögzítése a Folyamatkövető Naplóban.*
- *A hátrányos, halmozottan hátrányos, veszélyeztetett gyerekek folyamatos óvodába járásának figyelemmel kísérése, segítése.*
- *Egyénre szabott terv készítése a hátrányok kompenzálása, a tehetséggondozásra.*

A gyermekvédelmi felelős feladatai

- *Év elején a hátrányos és veszélyeztetett gyerekek adatainak begyűjtése, rögzítése a gyermekvédelmi nyilvántartásban.*
- *Igény szerint családlátogatáson, fogadóórán való részvétel.*
- *Veszélyeztetettség esetén az óvónőktől átvett adatok továbbítása az óvodavezetőnek, megfelelő szakemberrel folyamatos kapcsolattartás, a megtett intézkedések nyomon követése, továbbítása az óvónők felé, ezek írásban való rögzítése, csatolás a nyilvántartáshoz.*
- *A hátrányos és veszélyeztetett gyerekek, folyamatos óvodába járásának figyelemmel kísérése.*
- *A gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézmények elérhetőségének közzététele mindenki által jól látható helyen.*
- *Kölcsönös információcsere, esetmegbeszéléseken részvétel.*
- *Rendszeres konzultáció a körzet családgondozójával.*
- *Együttműködés az óvodai szociális segítővel.*

A gyermekvédelmi munka várható eredményei

- *A családok bizalommal fordulnak hozzánk, nevelési és anyagi problémáikkal egyaránt,*
- *A veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyerekek rendszeresen óvodába járnak, és érvényesülnek mindazok a jogok és lehetőségek, amelyek minden gyereket megilletnek.*

A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

A gyerekek 3-4 éves óvodai fejlődését, fejlesztését a Folyamatkövető Napló rögzíti. Tartalmazza azokat a kis lépéseket ahogyan az adott gyerek személyiségében a különböző képességek, készségek - szociális és biológiai érései - nem egyszerre és nem egyenletesen fejlődnek. Sajátosan csak őrá jellemző, egyedi módon.

Az iskolai életre való alkalmasság értelmezése alapvetően az önálló, illetve a befolyásolható figyelem terjedelméből és minőségéből indul ki. Vezető szempontunk az önálló aktivitás tartalma, a játékban is megfigyelhető kitartó cselekvés, a sajátos tanulási stratégiák alkalmazása. A feladattudatot a társas kapcsolatokban, az önállóan választott feladatokban, bizonyos eszközök és tartalmak önálló használatában értelmezzük.

A gyereket óvodás létének utolsó napjáig óvodásnak tekintjük, de iskolába lépés előtt újra áttekintjük az alábbi szempontokat, amelyek az értékelést segítik és kiváltják, feleslegessé teszik a mérést. A szempontok tartalmazzák a lehetséges variációkat, mely egy-egy vizsgált területen jellemezheti a gyereket. A szempontsor egy segítő szakmai anyag, mely a pedagógusok és szülők számára is támpontul szolgál.

Az óvoda iskola átmenet sikeressége érdekében is fontosnak tartjuk, hogy a család működjön együtt az intézménnyel. A szülők folyamatosan érdeklődjenek a gyerek fejlődését illetően, aktívan vegyenek részt Neveljünk Együtt Szülői Értekezleteken, fogadó órákon, ünnepeinken.

Szociális fejlettség

- *Szocializáció: A társakhoz való kapcsolódás képessége nélkül a gyermek nehezen illeszkedik be a közösségbe. Ha visszahúzódó, nehezen barátkozó, ez megnehezíti a közösségben a mindennapjait. Tartós baráti kapcsolatok híján a gyermek magányossá válik. Esetleg agresszív, bohóckodó vagy depressziós lesz, ami kihat fejlődésére.*
- *Megfelelő alkalmazkodási készség, önérvényesítő képesség, együttműködési készség jellemzi.*
- *Az óvodai életforma elfogadása: szeret óvodába járni, az óvodai életformát elfogadja, elfogadása hullámzó, az óvodába járás ellen tiltakozik*
- *Elválási szertartásai, intim tárgy, szükségletek pl. dajkálás, személyes tér igénye, személyes tér nagysága.*
- *Szokások, szabályok: képes a szabályokhoz alkalmazkodni, képes a megtanult szabályok, szokások betartására, többnyire képes, részben képes, nem képes, a megtanult szokásokat alkalmazza*
- *Ismeri az együttélés elemi szabályait (köszönöm, kérem, stb.)*
- *Az udvariassági szokásokat betartja, kérésre betartja, részben tartja be, nem tartja be, ellenőrzés szükséges.*
- *A csoport szokásait, szabályait ismeri, elfogadja, betartja, felnőtt ellenőrzés szükséges.*
- *Konfliktusok: Többféle konfliktus megoldási módot használ: alku, csere, kompromisszum. Gyakran kerül konfliktusba társaival. Képes a kivárásra. Képes a közös megegyezésre. Segíti társait. Konfliktusai megoldásában, a helyzet megértésében felnőtt segítségre szorul.*
- *Kapcsolatteremtés a felnőttekkel: Bizalommal fordul a felnőttekhez, ha segítségre van szüksége. Kezdeményező, elfogadó, visszahúzódó, elutasító, változó. Milyen az idegenekkel való kapcsolata?*
- *Kapcsolatteremtés a társakkal: Képes tartós baráti kapcsolatok kialakítására. Kezdeményező, elfogadó, visszahúzódó, elutasító, változó. Van barátja. Részt vesz a közös tevékenységekben. Elfogadták őt csoporttársai. Magányos, visszahúzódó.*
- *Kapcsolatainak jellemzői: Kapcsolataiban aktív, passzív. Egyenrangú. Otthonról hozott tárggyal próbál kapcsolatot teremteni. Verekedéssel, rombolással, agresszióval,*

bohóckodással próbál kapcsolatot teremteni. Asszimilációs viselkedés jellemzi: átveszi a másik jellemzőit. Rivalizál. Zsarol.

- *Magatartási formák: egyenrangú-elfogadó, egyenrangú-megengedő, egyenrangú-harcoló, önmagát alávető-elfogadó, önmagát alávető-szenvedő, önmagát alávető-lázadó, önmagát alávető-átalakuló, vezetett-gyenge engedékeny, alávetett kényszerből*
- *Alkalmazkodóképesség: alkalmazkodik, alkalmazkodásra nem képes, változó*
- *Önállósága a tevékenységben: Korának megfelelően önálló, segítséggel, irányítással, változó. Képes dönteni egyszerű helyzetekben. Nehezen dönt.*
- *Végrehajtás módja: korának megfelelően kitartó, kapkodó, szétszórt, változó*
- *Együttműködési képesség: képes együttműködni társaival,időnként képes, többnyire nem képes*
- *A csoport érdekében önként vállal munkát, kitartó.*

Érzelmi, akarati fejlettség, szabálytudat, önkontroll

Érzelmi állapot, alaphangulat: Kiegyensúlyozott, barátságos, nyugtalan, erőszakos, harsány, labilis, zárkózott, változó hangulatú, érzelmeit nem tudja kimutatni, meteoropata-időjárásra érzékeny. Vannak indokolatlan kitörései? Mi okoz számára örömöt, bánatot? Vannak indokolatlannak tűnő érzelmi megnyilvánulásai, megalapozatlan félelmei? Hogyan lehet megnyugtatni? Változásokat elfogad: személy, tárgyak, napirend.

- *Érzelmeit képes differenciáltan kimutatni: öröm, bánat, düh, félelem, stb.*
- *Akarat, akadályok, nehézségek leküzdése: sikerorientált, kudarckerülő, önállóan oldja meg, megerősítést igényel, szóbeli segítséget igényel, tevőleges segítséget igényel Rugalmas a megváltozott helyzetben.*
- *Kudarctűrő képesség: Fontos, hogy a gyermek merjen és akarjon újra és újra hozzáfogni egy feladathoz. Ne veszítse el a kedvét, ha valamit ki kell javítania. Fontos, hogy megtanulja: hibázni szabad. A hibázás a tanulás útja.*
  Jellemzői: képes elviselni a kudarcot, javít, újra próbálkozik, feladja, kerüli a számára nehéznek tűnő helyzetet (kudarckerülő attitűd), kudarc esetén daccal, haraggal reagál, feladathelyzetben szorong (teljesítményszorongás)
- *Késleltetés, önfegyelem: képes szükségleteit késleltetni, önfegyelemmel rendelkezik, képes a kivárásra, többnyire képes, alig képes, nem képes, egyre többször képes*
- *Monotónia tűrés: elviseli, nem viseli el, ha hosszabb ideig egy dologgal kell foglalkoznia, a feladatot átlagos ideig végzi, rövid ideig tevékenykedik, hamar abbahagyja a tevékenységet*
- *Önállóság: Képes játéktevékenységét vagy egyéb tevékenységét önmaga megválasztani, annak a megfelelő helyet megtalálni, önállóan vagy kis segítséggel „berendezni”.*
- *Önmaga által választott tevékenységekben képes célokat kitűzni, megszervezi a végrehajtás módját, a felhasználható eszközöket, kiválasztja a helyet és az időt.*
- *A megtervezett vagy végzett tevékenységhez a hiányzó tárgyakat ötletei megvalósításával pótolja, önállóan vagy kevés segítséggel.*
- *Tudja, hol találja a szükséges anyagokat.*
- *Bátran kérdez, ha szükséges, segítséget kér társaitól vagy a felnőttől.*
- *Képes előre látni az eredményt.*
- *Kitartás: Képes erőfeszítésre a megoldásért. Megkezdett cselekvést kitartóan végez, képes befejezni. Kitartó a játékban, egyéb tevékenységekben, nem csapongó.*
- *Felelősségérzet: Megnyilvánul benne a felelősségérzet a végzett tevékenységével szemben.*
- *Szabálytudat, szabálytartás: A megtanult közösségi szokásokat, szabályokat önállóan betartja, felnőtt ellenőrzése nélkül. (Felnőtt ellenőrzés nem szükséges, szükséges, mindig, időnként).*
- *Rugalmas a megváltozott helyzetben.*

- *Önkontroll: Észreveszi, belátja, korrigálja hibáit, tévedéseit.*
- *Elfogadja a viselkedésével kapcsolatos észrevételeket, meghallgatja társai, a felnőttek véleményét.*

Feladattudat, feladattartás

Az iskolai munkában fontos a fejlett feladattudat. A jövendő elsősnek meg kell értenie, hogy vannak kötelességei, amelyeknek akkor is eleget kell tennie, ha nincs kedve, fáradt vagy szívesebben játszana. A feladattudat fejlődése 6 éves kor körül felgyorsul.

- *Feladattudat: Felnőtt által vagy önmaga által kezdeményezett feladatait önállóan, lelkesedéssel végzi, változó lelkesedéssel végzi, csökkenő lelkesedéssel végzi, segítséggel végzi a feladatot.*
- *Feladattartás: Megkezdett cselekvést kitartóan végez, képes befejezni. Kitartó a feladatmegoldásban, játékban, egyéb tevékenységben, nem csapongó.*
- *Önállósága: önálló, időnként felnőtt segítséget igényel, állandó felnőtt segítséget igényel Étkezésben, öltözködésben, fürdőszoba használatban önálló.*
- *Feladatmegértés: megérti, elfogadja, teljesíti, érti, de nem teljesíti, részben teljesíti, nem érti*
- *Feladatvégzés jellemzői: motivált, jó megoldásra törekvő, a motiváltság hiánya jellemzi, erőtlen, kitartó a tevékenységben, kitartásra nem képes, tevékenysége elmélyült, a feladat nem köti le, kapkodó, változó, pontosan teljesít, többnyire pontosan teljesít, többnyire pontatlanul teljesít, könnyen vált át más tevékenységre, nehezen vált át más tevékenységre*
- *Munkatempó: gyors, dinamikus, átlagos, lassú, nehézkes*
- *Válasz a tevékenységek akadályozására: kivárásra képes, toleráns, feladja, indulatkitöréssel válaszol, agresszióval válaszol, regresszióval válaszol*

Játék

- *Beilleszkedés játéktevékenységbe: szemlélődő, magányosan tevékenykedő, társakhoz sodródó, társakkal tevékenykedő, változó*
- *Jellemző társas viselkedés a csoportban: Méretei 14 fokú skálája alapján. A társulás foka lehet: magányos semmittevés, magányos semmittevés csoportban, magányos játék, mások szemlélése, őt szemlélik, csoportos semmittevés, magányos játék, szemlélődés csoportban, csoportos szemlélődés, együttmozgás, összeverődés tárgy körül, kollaboráció-összedolgozás szerep nélkül, szereposztásos tevékenység, szervezett csoporttevékenység vezetővel.*
- *Társas magatartás a játéktevékenységben: kezdeményező, bekapcsolódó, tartós együttműködésre képes, szerepet vállal, alkalmazkodó, elfogadó, lemondó, erőszakos, irányító, változó, saját kompetencia határait ismeri*
- *Játékmód: elmélyült, kitartó, kapkodó, szétszórt, agresszív, romboló, kényszeres-nincs új elem, változatosság, gátolt-csak ugyanazt a tárgyat fogja, változó*
  Agresszív-romboló játékkal próbálja az elismerést, önbecsülést elérni. Újraalkotás-ismételgetés más formában. Leginkább azonos témájú játékba kapcsolódik be. Alku kész. Agresszióra utaló szerepet választ pl. sárkány. Új momentumokat épít be a játékba, kreatív. Szimbolikus játék: helyettesíti a dolgokat, helyzeteket fantáziájának segítségével.
- *Reakciója játékkínálatra, kezdeményezésre: elfogad, elutasít, kompromisszumot javasol*
- *Eszközhasználat: vigyáz a játékok épségére, ismeri a játékok helyét, részt vesz a játékok elrakásában. Játszásához létrehoz, szerkeszt, alkot különböző kiegészítő eszközöket*
- *Jellemző játéktevékenység, többnyire: gyakorló, szerepjáték, konstruáló, építő, mozgásos szabályjáték, értelemfejlesztő szabályjáték*
- *Képes játéktevékenységét önmaga megválasztani, annak a megfelelő helyet megtalálni, önállóan vagy kis segítséggel „berendezni”.*
- *A megtervezett vagy végzett tevékenységhez a hiányzó tárgyakat ötletei megvalósításával pótolja, önállóan vagy kevés segítséggel.*

- *A játszáshoz létrehoz, szerkeszt, alkot különböző kiegészítő eszközöket.*
- *Tudja, hol találja a szükséges anyagokat.*
- *Bátran kérdez, ha szükséges segítséget kér társaitól vagy a felnőttől.*

Testi fejlettség, mozgás

- *Testfelépítés: (megfelelő, túlsúlyos, túl vékony) Hatéves korra egy átlagos gyerek kb. 120-130 cm, és 20-22 kg. Eltérések lehetnek. Tapasztalat szerint a kisebb súlyú gyerek fáradékonyabb, teljesítménye hullámzóbb. A második alakváltás és a fogváltás megkezdődött.*
- *A cipőfűző megkötésének a tudása csak részben gyakorlás függvénye (finommotorika, téri tájékozódás, vizuális megfigyelőképesség), tájékoztatást ad az idegrendszer érettségéről is.*
- *Ép érzékszervek: Az írás-olvasás tanulásához nélkülözhetetlen a jól működő látás és hallás. A szokásos rutin szűrővizsgálatok nem derítenek fel minden hiányosságot (pl. a rejtett kancsalságot, a látótérkiesést, a lusta pupillareflexet, a keresztezett szem- és füldominanciát, lassúbb beszédhallást, beszédértés pontosságát stb.)*
- *Érzékszervek (ép látás, hallás, tapintás)*
- *Beszédszervek (ép, sérült)*
- *Mozgásszervek (ép, sérült)*
- *Megkezdődött az alakváltás*
- *Megkezdődött a fogváltás*
- *Testi szükségleteit képes irányítani*
- *Ritmikus, motoros nyugtalanság jellemzi-e?: cumi, ujjszopás, önringatás*
- *Fizikai állóképesség, teherbíró képesség: erős, átlagos, gyenge, megfelelő fizikum*
- *Mozgás: összerendezett, összerendezetlen, energikus, fáradékony, túl mozgékony, gátolt, kényszeres*
- *Az elemi mozgások összerendezettsége: Kúszás, mászás, lábujjhegyen járás, sarkon járás, külső talp élen járás, guggoló járás, szökdelés páros lábon és egy lábon, fejemelgetés háton- és hason fekvésben. E mozgások pontatlan, hibás kivitelezése az idegrendszer éretlenségére utal, ami megnehezíti az olvasás-írás tanulását.*
- *Reprodukáló képesség térben és síkban: Az írás-olvasás előfeltétele, hogy a gyermek le tudja utánozni, másolni a látott mozdulatot, térbeli konstrukciót vagy síkban alkotott mintát. Ennek hiányában képtelen lesz önállóan dolgozni. Képtelen lesz saját helyzetére átfordítani és alkalmazni a tanítótól kapott utasítást. A tanulás egyik legfontosabb útja az utánzás, másolás.*
- *Mozgássor reprodukció: pontos, pontatlan*
- *Képes változó tempójú, ritmusú, irányú mozgásra, ritmuskövetésre*
- *Soralkotás, sorritmus folytatása: Az írás térben és időben meghatározott rend, szabály szerint alkotott sor. Az olvasás egy betűsor dekódolása. A térben és időben való soralkotási képesség fontos feltétele az írás-olvasás tanulásának.*
- *Az iránykövetés képessége: Az íráshoz szükséges képesség. Azt jelenti, hogy képes gyors, hirtelen irányváltoztatásra (az írás szempontjából a gyermek keze is). Ez a képesség is 10-12 éves korra érik be. Vizsgáljuk azt is, mi a gyermek számára a természetes irány! Az, hogy balról jobbra írunk és olvasunk, megállapodás kérdése, semmilyen természetes oka nincs. Nem biztos, hogy a gyermek számára magától értetődő a balról jobbra való haladási irány. Ezért gyakori tevékenykedtetéssel (portörlés balról-jobbra, cica fusson vonalkövetéssel balról-jobbra stb.) begyakoroltatható.*
- *Gyorsaság: (gyors, lassú, átlagos)*
- *Testséma: (kialakult, bizonytalan) Fontos, hogy gyermek ismerje saját testét, biztonsággal tájékozódjon rajta. Ismerje testrészei, ujjai nevét, helyét. Segíti a világban való tájékozódást, a biztonságérzetet. A világot saját magunkhoz képest tudjuk bemérni, fontos a kiegyensúlyozott személyiség fejlődéshez.*

A hiányos testséma-ismeret nehezíti a világban való tájékozódást, bizonytalan személyiséget, szorongást eredményezhet. A világot saját magunkhoz képest tudjuk bemérni. Ha ez a pont bizonytalan, minden bizonytalanná válhat.

- *Kialakult a jobb- vagy balkezesség dominanciája*
- *Kézdominancia: (jobb, bal, kevert, nem alakult ki) Fontos, hogy mire iskolába kerül a gyermek, kialakult kézdominanciával rendelkezzen (balkezes vagy jobbkezes).*
  A nem megfelelő kézzel történő írástanulás nehezíti az írás-olvasás elsajátítását, súlyosabb esetben beszédzavarhoz (makacs beszédhiba, dadogás), személyiségzavarhoz vezethet.
- *Lábdominancia: A dominanciák akkor hibátlanok, ha azonos oldalra esnek. Az ellentétes oldali lábhasználat néha együtt jár a számolási készség gyengeségével. Nehezebben alakul ki a szám- és mennyiségfogalom. Pl. balkezes a gyerek és jobb lábbal rúgja a labdát vagy fordítva. Tehát a kéz- és lábhasználat (dominancia) keresztezi egymást. Az ellenoldali lábdominancia önmagában általában nem szokott problémát okozni, csak ha más rendellenességekkel is társul.*
- *Szemdominancia: Akkor jó, ha a domináns kéz oldalára esik. (Jobb kezét használja, jobb szemmel kukucskál a kulcslyukon.) Az ellenoldali szem használata átállíthatja a kezet. Az ilyen gyermekek gyakrabban olvasnak visszafelé, cserélnek betűket, szótagokat. Lassúbb lehet náluk a szövegértés és a felidézés. Az ellenoldali szemdominancia önmagában nem szokott problémát okozni, csak ha más rendellenességekkel is társul.*
- *Füldominancia: Akkor jó, ha a domináns kéz oldalára esik. (Jobb kéz, jobb fül. Ha súgnak a fülbe, melyik fülét tartja oda.) Az ellenoldali fül használata maga után vonhatja a lassúbb, pontatlanabb beszédhallást, a zenei hallás, a ritmusérzék gyengeségét, esetleg dadogást is okozhat. Az ellenoldali füldominancia önmagában általában nem szokott problémát okozni, csak ha más rendellenességekkel is társul.*
- *Jól működik a szem-kéz, szem-láb koordinációja*
- *Szem-kéz koordináció: A gyermek akkor tud a vonalközben, megfelelő szinten írni, ha a szemével úgy tudja követni a keze mozgását, hogy közben nem a kezére, hanem a leírt szövegre néz. A perifériás látását használja. Ez a képességünk hatéves korban még fejletlen. Éretlenségénél fogva a hatéves gyermek még alkalmatlan arra, hogy szűk vonalrendszerben a vékony ceruzával szépen tudjon írni. A kézközépcsontok még nem csontosodtak el. A kéz csak 10-12 éves korban éri el teljes érettségi fokát.*
- *A szemmozgás koordináltsága: Az olvasás-írás megtanulását nehezíti, ha a két szem koordinálatlanul mozog, vagy nehezen fixál (nem tud az adott ponton maradni, jobbra-balra mozog). Következménye látótérkiesés, olvasás-, írásnehézség lehet. A túl tág pupilla vagy a lusta pupillareflexek olvasászavart okozhatnak.*
- *Keresztcsatornák: A keresztcsatornák jó működése biztosítja, hogy a gyermek egymástól függetlenül tudja mozgatni a végtagjait. A kéz, a láb, a fejbiccentő izmok és a mimikai izmok mozgásainak függetlennek kell lenniük egymástól.*
  Ha nem történt meg a függetlenedés, nehezített az írástanulás, mert a gyermek nemcsak a kezével ír, hanem a lába, a nyelve, az egész teste követi a kéz mozgását. Az akaratlan, fölösleges mozgások sok energiát emésztenek fel, a gyermek hamar kifárad az írástól.
- *Térérzékelés: (jó, bizonytalan). A beiskolázás előfeltétele a jó térérzékelés. Nem azonos a térirányok felismerésével, megnevezésével. A magabiztos térérzékelés nagyon fontos képesség ahhoz, hogy helyesen mérjük fel saját testünk tárgyakhoz viszonyított helyzetét, ezáltal ki tudjuk azokat kerülni, vagy éppen el tudjuk érni. A téri tájékozódás, miután saját testen kialakul, térben, majd síkban jelenik meg. Bizonytalan térérzékelés esetén a gyermek nyugtalan lehet, az egész személyisége bizonytalanná válhat. Indokolatlan félelmei lehetnek, ami agresszióban nyilvánulhat meg. A magatartási zavar hátterében, a figyelemkoncentráció és a hiperaktivitás mögött gyakran térérzékelési probléma húzódik meg.*

- *Képes a térben tájékozódni változó viszonyrendszerben is: Képes az óvoda épületében, udvarán tájékozódni. Eredményesen méri fel a térbeli viszonyokat (elhelyezkedés, távolság a futáshoz, hely a játékfajtához).*
- *Térirányok felismerése, megnevezése térben és síkban: (előre, oldalra, mögé, jobbra, balra…). A térirányok felismerése fontos feltétele az írás-, olvasástanulásnak. Ha a gyermek bizonytalan a térirányok megítélésében, nem tudja elkülöníteni a jobbot a baltól, a fentet a lentől, akkor nem tudja megkülönböztetni a b-d, p-b, a-e betűket egymástól.*
- *Felcserélheti a betűket, szótagokat, esetleg visszafelé olvas, tükörírással vagy jobbról balra ír. (Nem azonos a térérzékeléssel.)*
- *Sikeresek az egyensúlyozó mozgások: guggolás, pörgés, egyensúlyozó járás, lépcsőzés*
- *Egyensúlyérzék: (jó, bizonytalan) Az egyensúlyérzék bizonytalansága bizonyos idegrendszeri rendellenességet jelez, ami maga után vonhatja a tanulási nehézséget, figyelemkoncentrációs problémát, magatartási zavart.*
- *Finommozgás: (működik, nem működik) Finommotorikája fokozatosan, folyamatosan fejlődik.*
- *Pontos finommozgások: A vállövnek, csuklónak, ujjaknak, mozgékonyaknak, függetleneknek kell lenniük. A jól irányítható kéz előfeltétele az írástanulásnak. A beszédmozgás is finommozgás. Mivel a beszéd irányítását végző érző- és mozgatóközpontok a kéz érző- és mozgatóközpontjainak közelében vannak, segíthetik vagy gátolhatják egymás működését.*
- *Ceruzafogás: kialakult, alakulóban, pontos, pontatlan*
- *Eszközkezelés: könnyed, görcsös, erős nyomatékú, gyenge nyomatékú*
- *A helytelen ceruzafogás nehezíti az írástanulást, visszafogja a fejlődést, a kudarcélmény a lelki feltételeket rontja. A kézfej izmai görcsös állapotba merevednek az erőlködéstől. Igazi hátrányai gyakran csak a későbbi években, 4-5. osztályban mutatkoznak, amikor megnövekszik az írás mennyisége és tempója. A nehézkes ceruzakezelés sok energiát emészt fel, hamarabb elfárad az író gyermek.*
  - *Fogása biztos különböző alakú, nagyságú tárgyak használatakor*
  - *Önállóan, kulturáltan étkezik: igen, nem, segítséggel*
  - *Önállóan, alaposan tisztálkodik: igen, nem, segítséggel*
  - *Önállóan használja a WC-t, tisztálkodik: igen, nem, segítséggel*
  - *Önállóan öltözik, vetkőzik: igen, nem, segítséggel*
  - *Tud cipőt kötni.*
  - *Nyugodtan pihen: ebéd után alszik, nem alszik, nyugodtan pihen, nem képes nyugodtan pihenni, tárggyal, megnyugtatható, változó*

6. Értelmi fejlettség

- *Érdeklik a kezdeményezések: Elmélyülten, kitartóan érdeklődik játéktárgyak, jelenségek, változások iránt, egyedül, egy-két társsal, felnőttel*
- *A környező valóság érzékelése: reálisan érzékeli, részben reálisan, nem érzékeli*
- *Hallás: hangmagasságokat, hangszíneket elkülönít, hangokat felismer, belső hallás kialakult pl. önállóan kitalált dallam, dallambújtatás*
- *Tapintásos észlelés (sztereognosztikus észlelés): gyurmázási technikák elsajátítása, tárgyak felismerése tapintással*
- *Alak, háttér felismerése: (kialakult, nem) Biztos alak és háttér megkülönböztetés. Fontos, hogy a gyermek ki tudja választani a számára fontos információt, el tudjon vonatkoztatni a zavaró körülményektől, meg tudja különböztetni az alakot a háttértől. Ellenkező esetben figyelmét a háttér ingerli, elvonja az olvasott szövegről, tekintete ugrál a sorok között, vagy minduntalan a képre téved.*
- *Alak-, forma-, szín- és nagyságállandósság felismerése: Betűfelismeréshez, olvasáshoz szükséges képesség, melynek fejletlensége esetén a gyermek nem tudja megfeleltetni a*

kis- és nagybetűket, nem tud nyomtatott szövegről írottat másolni, és betű felismerési nehézségei is lehetnek.

- *Formaészlelés: pontos, nem*
- *Színfelismerés: azonosít, megnevez, hiányos*
- *Téri tájékozódás: négy fő iránymezőt felismeri, négy fő iránymezőt síkban, térben felismeri, a relációs névutókat jól használja*
- *Időészlelés: hiányos, az időrendet felismeri*
- *Általános tájékozottság: Hatéves korára a gyermeknek széles körű ismeretekkel kell rendelkeznie az őt körülvevő világról. El kell tudnia helyezni magát az időben és a társadalmi környezetben. Ismernie kell a személyi adatait, lakhelyét, az évszakokat, napszakokat, napok váltakozását. Az általános tájékozottság hiányosságai bizonytalanságot, nyugtalanságot vonhatnak maguk után. Az új ismereteket nem tudja elhelyezni a gyermek hiányos fogalmi rendszerében, nehéz lesz a bevésés és a felidézés.*
- *Figyelem jellemzői: összpontosításra képes, többnyire képes, részben képes, alig képes, nem képes*
- *A rögzíthető, tartós figyelem elengedhetetlenül fontos az iskolába lépéshez. A nehezen rögzíthető, könnyen elterelhető, megtapadó figyelem nehezíti vagy lehetetlenné teszi az ismeretszerzést. A súlyos figyelemkoncentrációs zavarban szenvedő gyermek ismeretei rendszertelenek, esetlegesek. Ez a tünet gyakran együtt jár súlyos magatartási és beilleszkedési problémákkal*
- *Képes tudatosan irányítani figyelmét egy-egy feladat elvégzése során? Külső ingerek nem zavarják meg? Figyelme tartós a saját maga által kezdeményezett helyzetekben? Figyelme tartós felnőtt által kezdeményezett helyzetekben is? Kétszemélyes helyzetben fenntartható a figyelme? Csoportos helyzetben?*
- *Gyakran adódnak figyelmetlenségből adódó „balesetek”?*
- *Érdeklődés jellemzői: tudásvágya kialakult, kíváncsisága felkelthető, befogadó, nehéz felkelteni, passzív, mindig ugyanaz érdekli, állandóan változó az érdeklődése, sokirányú*
- *Emlékezet kialakultsága*
- *Rövid távú önkéntelen bevésés: jó, átlagos, gyenge*
- *Hosszú távú emlékezet: megőrzés megbízható, felidézés megbízható*
- *Szándékos bevésés: kialakult, kialakulatlan*
- *Figyelni kell arra, ha a gyermek nem emlékszik a mesére, a szereplőkre, illetve ha nem tudja felidézni a részleteket. Az iskolaérett gyermek emlékszik milyen tárgyak voltak az asztalon, pontosan fel tudja sorolni, lerajzolni.*
- *Ritmus-emlékezet: A tanuláshoz, az ismeretek hasznosításához, a bevéséshez, a feladattartáshoz ritmus-emlékezetre is szükség van. Bármelyik emlékezetfajta elégtelen működése nehezíti a tananyag elsajátítását, felidézését, felhasználását. Az emlékezet hiányosságai lehetetlenné teszik az ismeretek rendszerré szerveződését, ami nélkül elképzelhetetlen az ismeretek alkotó felhasználása.*
- *Képzelet jellemzői: gazdag, élénk, átlagos, csapongó, szegényes*
- *Kettős tudata kialakult: A csodás elemeket elkülöníti a valóságtól. Mesét szívesen hallgat, elmélyülten, vagy nem figyel. A mesét érzelmileg átéli, „meselátó tekintet” jellemzi. Gyakran kéri ugyanazt a mesét, ez biztonságérzetét erősíti.*
- *Gondolkodás: A megfelelő szintű gondolkodás előfeltétele az olvasás-, írástanulásnak. Hatéves korára az ép értelmű gyermeknek spontán el kell végeznie az elemi gondolkodási műveleteket. Ha gondolkodásmenete nem logikus vagy nehézségei vannak az összefüggések felismerésével, következtetések levonásával, elemi logikai műveletek végzésével, ítéletek alkotásával, akkor ez súlyos problémára utal.*

- *Problémamegoldó gondolkodás: Az iskolába lépéssel külön hangsúlyt kap a problémamegoldó gondolkodás képessége. A gyermek a tanulás során lépten-nyomon problémahelyzettel találkozik. (Vegyem a kezembe a ceruzát, vagy ne vegyem? Hol kezdjem az írást? Hol nyissam ki a könyvet? Stb.) Megfelelő problémamegoldó rutin nélkül képtelen az önálló munkára.*
- *Felismeri az ok-okozati összefüggéseket.*
- *El tud vonatkoztatni konkrét helyzettől.*
- *Képes következtetésekre, ítéletalkotásra.*
- *Képes cselekvés útján problémahelyzetet megoldani.*
- *Gondolkodási szint: szemléletes cselekvő, szemléletes képszerű, elemi absztrakciós*
- *Gondolkodás jellemzői: a gyermek képes az alább felsoroltakra, vagy nem, vagy részben*

- *Analizálás, szintetizálás: Előfeltétele az összeolvasás és az írás megtanulásának. Azt jelenti, hogy a gyermek, hangokra tudja-e bontani, illetve össze tudja-e rakni a hangokból a szót. Gyengesége olvasás- és írásnehézséget okoz. Az összeolvasás nehézsége, a betűkihagyás, a tollbamondás után való írás problémái részben e képességek hiányosságaiból adódnak.*
- *Általánosítás (gyűjtőfogalom meghatározása)*
- *Konkretizálás (gyűjtőfogalom alá tartozó elemek ismerete)*
- *Összehasonlítás (azonosságokat, különbségeket észrevesz)*
- *Ok-okozati összefüggést felismer.*
- *Lényeglátás jellemzi.*
- *Képes cselekvés útján problémahelyzetet megoldani.*
- *Ítéletalkotásra képes.*

- *Átfordítási képesség: Átfordítási képességnek nevezzük azt, amikor az egyik érzékelési síkon szerzett ismeretet egy másik érzékelési síkon reprodukálunk. Az a folyamat, amikor a látott, hallott, tapintott vagy emlékképek formájában tárolt ismereteket képi formában jelenítjük meg vagy egy jelsorral: az írással.*
  Árfordítás az is, ha elmondjuk, mit látunk, hallunk, tapintunk. A tollbamondás után való írás nehézsége, az írásképtelenség, a rajzolási képtelenség, a szóban való felelés nehézsége e képesség fejletlenségére vezethető vissza.
- *Matematikai jellegű képességek, készségek:*

- *Számsor ismerete (4-ig, 6-ig, 10-ig, 20-ig), sorszámnevek ismerete.*
- *Matematikai műveletek végzésér: képes, nem képes, segítséggel képes, 5-ös számkörön belül, 10-es számkörön belül részben képes, 10-es számkörön belül képes*
- *Mennyiségfogalom, számfogalom alakulása: soralkotás, halmazalkotás, becslés, párosítás, számlálás, bontás elemekre, mennyiség felismerés, számemlékezet, szám és mennyiség egyeztetés, mennyiségi relációk, mennyiségállandóság, szimmetria, szerialitás*

- *Fogalompárokat megnevez pl. halk-hangos.*
- *Térben és időben való soralkotási képesség: kialakult, nem kialakult*
- *Iránykövetés képessége: balról jobbra, kialakult, kialakulatlan*
- *Gestalt-látás: az összetartozó részek értelmes egészként való felfogása, vizuális zártság: kialakult, kialakulatlan. Az olvasástanuláshoz szükséges képesség. E képesség fejlettségén múlik, hogy tudja-e a gyermek a részeket egészként értékelni, a betűsort szóként értelmezni.*
- *Azonosság, különbözőség felismerése: kialakult, kialakulatlan. Betűfelismeréshez szükséges.*
- *Ábrázolás fejlődése: Firka-kör, lengő, tömb, zárt. Emberábrázolás: fejes lábas, körvonal séma, egyvonalas, kétvonalas, profil, mozgás ábrázolása, térbeli ábrázolás*

(domb), juxta pozíció (átlátszó ruha, alatta test is látszik), teljes, hiányos, nem felismerhető

- *Motiváltság, érdeklődés:*
  -Önmaga is kezdeményez a felnőttel tanulási, játék helyzeteket
  -Az észlelt jelenségek okaira kíváncsi, kérdez
  -Érdeklődik környezetének világáról, életéről: élőlények, időjárás, természeti változások, gépek, szerkezetek, mennyiségek, emberek világa, stb.
  -Manuális tevékenységeket kezdeményez
  -Igénye van környezetének szépítésére, megóvására

7. Kommunikáció

Beszédkészség: Hatéves korára minden gyermeknek tökéletesen kell ismernie az anyanyelvét. Árnyaltan kell kifejeznie érzéseit, gondolatait. Egy adott képről vagy témáról önállóan kell mondania néhány összefüggő mondatot.
A megfelelően fejlett beszéd alapozza meg az írott beszéd megtanulását. A fejletlen beszédkészség, a súlyosabb beszédhiba, a hiányos fogalmi rendszer nehezíti az írás-olvasás tanulását.
Azt jelenti, hogy fejletlen az írott beszéd megtanulásához szükséges idegi apparátus. A hiányos fogalmi rendszer nehezíti az értő olvasás kialakulását is.
Gyakrabban válik agresszívvé az a kisgyermek, aki nem tudja beszéddel kifejezni magát. Előfordul, hogy a gyerek nem figyel, ha szólnak hozzá, vagy nem érti jól a beszédet.
Auditív megkülönböztetés: Hatéves korra kialakul az egyes hangok elkülönítésének képessége, az időtartam, a zöngés-zöngétlen hangok megkülönböztetésének képessége. Érés függvénye, de gyakorlás is kell hozzá.

- *Beszéde: tiszta érthető, beszédhibás, de érthető, beszél, de beszéde érthetetlen, bizonyos szituációban beszél, nem beszél*
- *Beszédében beszédhibák vannak: pöszeség, hanghelyettesítés, hangkihagyás, szótagcsere, szóhelyettesítés, halandzsa, ismételgetés, névmás-, ragcsere, ragozási hibák, gyenge artikuláció, egyéb furcsaság, fejlesztésben részesül*
- *Helyesen fogalmaz, jól használja a toldalékokat, ragokat.*
- *Beszédében fellelhetők az összefüggések, következtetések.*
- *Képes mondókát, verset emlékezetből felidézni.*
- *Gondolatait, érzelmeit érthetően kifejezi.*
- *A cselekmény szempontjából lényeges elemeket képes felidézni.*
- *Adekvát válaszokat ad (a kérdésekre megfelelő, értékelhető válasz).*
- *Önként vesz rész kommunikációs helyzetekben: kezdeményez felnőttel, gyerekkel egyaránt, kérdez, válaszol, vitatkozik.*
- *Képes rövid mesét vagy részletet, élményeit önállóan elmondani.*
- *Érti, használja a metakommunikációt. Metakommunikációja nyugodt, kifejező, gátolt, ideges, elpirul, testhelyzet.*
- *Beszédritmus : folyamatos, akadozó*
- *Beszédtempó: gyors, átlagos, lassú, hadar*
- *Hangerő: megfelelő, halk, hangos*
- *Hangsúly, hanglejtés: helyes, tévesen hangsúlyoz, túlhangsúlyoz, emelt hangon beszél, monoton*
- *Beszédlégzés: helyes, változó, helytelen*
- *Szókincs: gazdag, árnyaltan kifejező, átlagos, szegényes, hiányos, többnyire „bébi szavak" jellemzik*
- *Nyelvhelyesség: nyelvtanilag helyes, nyelvtanilag hibás (toldalékok, ragok, névutók használata)*

- *Mondatalkotás: egyszavas mondatok, tőmondatok, bővített mondatok, összetett mondatok, jelzős szerkezetek*
- *A beszéd tartalma: szituatív, kontextusos*
- *Beszédkedv felnőttel: kezdeményező, elfogadó, visszahúzódó*
- *Beszédkedv társakkal: kezdeményező, elfogadó, visszahúzódó*
- *Beszédértés: érti a közléseket, többnyire érti, részben érti, helyzethez kötötten érti, nem érti*
- *Képolvasás: felsorol, egyszerű cselekvést megnevez, összefüggéseket felismer*
- *Szövegvisszaadás: teljes, pontos, többnyire a lényegre emlékezik, hiányos, nem képes rá*
- *Beszédfegyelem: minden helyzetben megfelelő, bizonyos helyzetekben nem képes rá, fecsegő*

A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZEMÉLYI FELTÉTELEI

Pedagógusi attitűdünk alapja: a tudományosan megalapozott optimista gyerekkép, a nevelési folyamatban arra épít, ami van. A gyerekek megismerése, egy-egy gyerek sajátos tudása a fontos: az erre építhető képesség, készség fejlesztése, és a prevenció.
Szem előtt tartja a tapintatot, a kivárást, az arányos távolságokat.
A legfontosabb a nevelőtestület rendszerezett, folyamatos és szakaszos együttműködése, a hatékonyság, a minőség és a beválás érdekében. Ebben a folyamatban kiemelkedő az önkontroll, kontrol működése.
A nevelőtestületünk többségére jellemző a nyitottság, a megújulásra való képesség.

HUMÁN ERŐFORRÁS

Pedagógusok száma:	*17 fő*
Pedagógiai munkát közvetlenül segítők: dajkák	*8 fő*
Egyéb segítő munkatársak- pedagógiai asszisztensek	*2 fő*
óvodatitkár	*1 fő*
karbantartó- udvaros, takarító	*2 fő*
Összesen:	*30 fő*
Szak és egészségügyi szolgálat külső segítő szakemberei:	*gyermekorvos, védőnő, családgondozó, szakszolgálatok szakemberei*

A NEVELŐTESTÜLET KÉPZETTSÉGI MUTATÓI

Óvóképző főiskolát végzett pedagógusok száma:	*17 fő*
Szakvizsgával rendelkező pedagógusok száma, szakterület megnevezésével:	*2 fő vezető óvodapedagógus* *1 fő gyógytestnevelő*

Az önkormányzat által elvárt takarékos létszámgazdálkodás érdekében, csak a törvény által meghatározott minimális létszámot foglalkoztatjuk, törekedve a minőségi színvonal megtartására, emelésére.
Eredményes munkavégzésünk érdekében belső átszervezésekkel törekszünk az egyéni arculathoz alkalmazkodó, érdeklődő nevelői közösségek kialakítására.

A FELNŐTT EGYÜTTMŰKÖDÉS FÓRUMAI

Munkacsoportok és témák	***Résztvevők***	***Felelősök***	***Időszak/helyszíne***
Neveljünk Együtt – Szülői Értekezlet ➢ *témákat a szülőkkel együtt az óvónők tervezik* ➢ *tájékozódó, tájékoztató* ➢ *határok, elvárások, egyeztetések*	*Szülők* *Óvónők* *meghívott vendégek*	*csoport óvónők*	*Negyedévente/ csoportok*
Fogadóóra ➢ *tájékozódó, tájékoztató a gyerek fejlődéséről, egy-egy eltelt időszakról* ➢ *elképzelések egyeztetése iskola előtt* ➢ *szociális vagy nevelési segítés lehetősége*	*szülők* *óvónők* *más szakemberek*	*csoport óvónők*	*időpont egyeztetéssel és igény szerint/ csoport, vagy egyéb helyiség*
Családlátogatás ➢ *tájékozódás, ismerkedés* ➢ *konkrét probléma felmérése, megbeszélése*	*szülők, óvónők, gyermekvédelmi felelős*	*csoport óvónők, gyermekvédelmi felelős*	*szükség szerint*
Szakmai testületi értekezlet - Nevelési értekezlet ➢ *szakmai összegzés* ➢ *esetmegbeszélés* ➢ *probléma felvetés, javaslatok a probléma megoldásra, megoldásokról beszámoló, összegzés* ➢ *házi továbbképzés*	*nevelőtestület* *óvónők* *meghívott vendégek*	*vezető* *megbízott óvónők*	*Évente öt alkalommal/ tornaterem, vagy kijelölt helyiség*
Munkatársi értekezlet ➢ *tájékoztatás,* ➢ *egyeztetések* ➢ *visszajelzések* ➢ *információcsere* ➢ *probléma megoldások*	*vezető, vezető-helyettes, óvónők, dajkák, pedagógiai asszisztensek, takarító, karbantartó esetenként*	*vezető* *vezető-helyettes*	*félévente illetve szükség szerint/óvónői szoba*
Technikai munka értekezlet ➢ *tájékoztatás,* ➢ *egyeztetések* ➢ *visszajelzések* ➢ *információcsere* ➢ *probléma megoldások* ➢ *gondozási és egyéb tevékenység, tárgyi feltételek stb.*	*vezető, vezető helyettes, dajkák, kiegészítő személyzet esetenként karbantartó*	*vezető* *vezető-helyettes*	*havonta illetve szükség szerint/ óvónői szoba*
Testületi értekezlet-rövid szakmai (TÉR) ➢ ***Információcsere*** ➢ *tervek, lehetőségek* ➢ *tájékoztatás, tájékozódás* ➢ *információcsere* ➢ *eltelt időszak értékelése* ➢ *adódó problémák megbeszélése* ➢ *szervezési feladatok-heti programok*	*délelőttös óvónők és a reggeles dajkák, pedagógiai asszisztens*	*vezető-helyettes munkaközösség-vezető*	*hetente/ óvónői szoba*
Napi aktuális információk - Információ csere ➢ ***Szervezési feladatok – programok- ad- hoc egyezetések*** ➢ *elektronikus formában- tájékoztatás, tájékozódás* ➢ *írásban tájékoztatás, tájékozódás* ➢ *szóban tájékoztatás, tájékozódás*	*érintettek*	*csoport óvónők*	*aktualitás szerint/ elektronikus levelezés, óvónői szoba, személyesen*
Trió megbeszélések Információ csere ➢ *tervek megvalósulások egyeztetése* ➢ *gyerekekről szerzett tapasztalatok összegzése*	*egy csoportban dolgozó óvónők és csoport dajkák*	*vezető-helyettes munkaközösség vezető*	*hetente/ csoport*

➢ *következő időszak tervezése* ➢ *szervezési feladatok*			
Szakmai Munkaközösségi találkozók ➢ *a nevelőtestületet érintő szakmai kérdések* ➢ *továbbképzések* ➢ *hospitálások, bemutatók*	*Szakmai Munkaközösség*	*Munkaközösség-vezető*	*alkalmait, témáit adott év munkaterve tartalmazza/ óvoda*
Hospitálások-követő konzultációk ➢ *csoporton belül - szakmai együttműködés* ➢ *más csoportban - szakmai együttműködés, tapasztalatgyűjtés, egymástól tanulás*	*Nevelőtestület*	*Csoport óvónők*	*adott év munkaterve tartalmazza/csoportok*
Hospitálások-követő konzultáció ➢ *egyeztetés*	*logopédus, fejlesztő pedagógus, külső szakember, szülő*	*csoport óvónők*	*szükség szerint/csoportok*
Munkacsoportok megbeszélései, találkozói ➢ ***Egyeztetések aktuális feladatokról*** ➢ *Zöld Munkaközösség* ➢ *Dekor csoport* ➢ *Belső önértékelést támogató csoport* ➢ *Kommunikációs csoport*	*Zöld Munkaközösség vezető* *Csoportvezetők*	*Csoporttagok*	*szükség szerint/ óvoda*
Óvodai működés biztonságos folyamatát meghatározó elemek ➢ *étkezéssel kapcsolatos észrevételek* ➢ *óvoda épületének, berendezéseinek és játékeszközök biztonságát segítő észrevételek*	*alkalmazotti kör tagjai*	*csoport óvónők*	*szükség szerint/óvodatitkári iroda*

TÁRGYI FELTÉTELEK

Elsősorban megfelelő és szép környezetet kívánunk kialakítani a gyerekek csoportszobai és csoportszobán kívüli életéhez. Az udvaron és a csoportszobában is esztétikailag megfelelő eszközöket, változatos „miből-mit" tárgyakat kínálunk.
Minden csoportszobának egyéni hangulata, arculata van, sok-sok növénnyel, a természetsarokban a természet „kincseivel". A gyerekek rendszeresen, folyamatosan növényápolási, állatgondozási feladatokat látnak el, lehetőségei adottak a csoportokban.
A csoportszobák gazdaságos és változatos eszközökkel felszereltek, melyek a gyerekek játékát, értelmi és mozgásfejlődését támogatják. Sok olyan eszköz is rendelkezésre áll melyekkel a környezettudatosság fejlődését, az egészséges életmódra nevelést segítjük.
Minden csoport rendelkezik megfelelő mennyiségű képesség-, kommunikáció-, mozgás-, emlékezetfejlesztő stb. játékkal.
Udvarunk több funkciós szerepet tölt be, lehetőség van szabad játékra, mozgásra, pihenésre, játszásra, a csoportszobai játékok folytatására.
A hatékonyság növelésére tudatosan és igényesen kiválasztott eszközöket biztosítunk.
Az eszközvásárlások előtt figyelembe vesszük, hogy a játszás feltételeihez, valamint az egyéni és mikro csoportos fejlesztésekhez más-más eszközökre van szükség. Az óvónő a gyerekek igényeiből fakadóan is, - élve módszertani szabadságával, -bővítheti a csoport eszközrendszerét. Egy-egy, folyamatában mindig bővülő játékszituáció sokszor különleges eszközöket, anyagokat igényel. A lehetőség megteremtéséhez tartozik, hogy mindenből elegendő, a gyerek által is elérhető eszköz legyen a csoportszobában.
Óvodánk alaptevékenységi körében ellátja a sajátos nevelési igényű gyerekek óvodai nevelését, ezért szükséges specifikus játékok, tájékozódást segítő berendezések megléte, folyamatos beszerzése.
Bútoraink esztétikusak, természetes anyagból készültek. Többségük mozgatható, hogy a gyermekek játékigényeiknek megfelelően áthelyezhessék, ezáltal is biztosítva a nyugalmat, az intimitást, a mozgáslehetőséget.
Mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközeink:

- *Wesco elemek, Greifswald, Body roll, gólyaláb, egyensúlyozó háromszög, egyensúlyozó hinta, érzékelő korong, egyensúlyozó tányér, trambulin, szöcskelabda, mászó létra, labdák, terápiás labdák, kötelek, karikák, zsámoly, élmény kagyló, élmény tölcsér, egyensúlyozó lap, szobai hinta, buzogány, torna bot, babzsák, bordásfal, tornapad, golyók ládában, sítalp, gördeszka, Maugli talp, torna szalagok, bokszzsák,boksz körte, bújócska alagút, rálépő libikóka, szobai, torna szőnyegek, szánkó, fenék csúszka, hoki botok, teniszütők, Twister játék, roller, futó bicikli, óriás dömper, húzós kocsi, szivárvány ernyő, akupresszúrás szőnyeg stb.*

Szerkezetlátást segítő eszközök:

- *Számoló torony, rugalmas építőkocka, papírtéglák, lego, kapla, brió, duplo, jáva, logi-vár, mágneses építő, mesekocka, puzzle / rész-egész viszony/, tüske, különböző anyagú barkácsolók, formakereső játékok, nagyméretű kockák, stb.*

Szerepjátékokhoz tartozó eszközök: különböző kellékek az „átváltozáshoz":

- *Jelmezek, kalapok, sapkák, fátylak, fejdíszek, csipkeruhák, szíjak, táskák. Babaszobai-konyhai kellékek: bútorok, babák, edények, babaruhák, műanyag és fából készült hús, sajt, kenyér félék, közlekedési táblák, jelző lámpák, gyerekházak az udvaron stb.*

Kommunikáció eszközei:

- *Falu város készlet, anyanyelvi készlet, maszkok, bábok, bábparaván, applikációs képek, könyvek, ismeretterjesztő könyvek, mese figurák fából, vetítő dia sorozatokkal, fotók, képek, foglalkoztató füzetek, „Papírszínház" és hozzá mesék stb.*

Zenei készséget elősegítő eszközök:

- *zenei táska készlet (xilofon, harang, háromszög, dob.) zene lejátszók, Villám hangja, Eső hangja, Csörgő tojások, Variálható hangfelismerő kocka stb.*

Szabályokhoz kötődő játékok:

- *Okos kocka fejlesztőjáték, Mátrix, Logico, Érzékelő játék, Játsszál okosan, Labirintus, Ügyes boci, Memória, társasjátékok, Minimat, Mesekocka, Logi kocka, Educa, Ravensburger, Keller Mayer, Discovery toys, Stabilitás, Borras Keller Mayer Tastaro, National Geographic játékok, Minimat készletek stb.*

Kísérletezést segítő eszközök:

- *távcső, mikroszkóp, nagyító, vizes asztal, homokozó asztal, DVD lejátszó, vizes játék, piacos játék, földgömb stb.*

Környezet megismerést segítő eszközök:

- *Öko-ház, Öko-város, vizező asztal, Természet megismerést segítő környezeti készlet, puzzlék, ismeretterjesztő könyvek, kísérleti doboz, Társasjátékok, Mesél a természet DVD, Környezetbarát DVD, Hogyan mossunk helyesen fogat? Kuka Tündér, Értékes, értéktelen, Emberek, állatok, növények világa, Közlekedés világa, Érzékelő zsákok, szaglás, hallás, tapintás, súlyérzékelők Árnyékmemória, Okos kocka fejlesztő játék stb.*

Tárgyak, anyagok, eszközök:

- *ceruza, festék, agyag,fonalak, cérnák, szalagok, gyöngy, viasz,gumi, spárga, olló, barkácsolási eszközök: kalapács, csiszoló papír, mérőszalag gipsz és kiöntő formák, csipeszek, ragasztók, ragasztó szalagok, különböző minőségű és méretű színű papírok, különböző gyurmák: plasztilin, liszt, főzhető, söprű, lapát, gereblye, kosarak, sütéshez gyúródeszka, nyújtófa, kiszúró formák, üvegek , homok, drótok, fonalak, spárgák, cérnák, szögek, dobozok, tű, szívószál, gyertyák, növény prés, mikrofon, diktafon, videó kamera, fényképezőgép, hőmérő, égető kemence, ragasztópisztoly stb.*

A csoportokban lehetőség van gyümölcsaszaló, gyümölcs centrifuga, kenyérsütő, turmixgép vízforraló, tálas mixer, rezsó, szőlőprés, konyhamérleg használatára.
Beépített hangfal és erősítő áll rendelkezésre a tornateremben.

A mai kor követelményeinek megfelelően óvodapedagógusaink ismerik és célszerűen használják az óvodában alkalmazható digitális eszközöket (CD-lejátszó, projektor, vetítő vászon, fényképezőgépek, számítógépek). Az óvónők számára az infokommunikációs eszközök rendelkezésre állnak. Segítségükkel a gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére épülő megfigyeléseket, tevékenységeket terveznek, problémahelyzeteket teremtenek, amelyek elősegítik a gyermekek gondolkodásának fejlődését. A tevékenységek során, amennyiben az adott téma megkívánja, használják a modern információfeldolgozási eszközöket, példát mutatnak a gyerekeknek az infokommunikációs eszközök indokolt, de mérsékelt keretek közé szorított alkalmazására.

Az óvoda épülete megfelelő munkakörnyezetet teremt a dolgozóknak, az öltözők, mosdók, kiszolgáló helyiségek meglétével. Lehetőség van a szülők tapintatos fogadására, elmélyült beszélgetésre.

A KAPCSOLATTARTÁS MÁS SZINTEREI

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében.

A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükséglethez.

Az óvoda és a városi bölcsődék kapcsolata

Kapcsolattartás célja:

- *Hatékony munkakapcsolat kialakítása. A bölcsődei szokások, szabályok megismerésével, óvodánk, nevelőmunkánk megismertetésével a bölcsőde-óvoda átmenet megkönnyítése.*

Feladatok:

- *Felajánljuk a bölcsőde gondozóinak az óvodánkba látogatás lehetőségét.*
- *Bölcsődébe ellátogatnak az óvoda dolgozói.*
- *A bölcsőde gondozóival előzetes tájékoztató-tájékozódó információcsere az óvodánkba kerülő gyerekekről, bölcsődei szokásokról.*

Várható eredményei:

- *Óvodánk megismerése.*
- *A hatékony befogadás érdekében kölcsönös tájékozódás.*

Az óvoda és külhoni, hazai, városi, óvodák kapcsolata

Kapcsolattartás célja:

- *Hatékony munkakapcsolat kialakítása. Egymás intézményeinek, munkájának megismerése, szakmai kapcsolatok alakítása. Jó gyakorlatok átvétele.*

Feladatok:

- *Közösen szervezett városi továbbképzéseken való részvétel.*
- *Közösen szervezett városi rendezvényeken részvétel.*
- *A vezető az óvodavezetők szakmai munkaközösségében való részvétele.*
- *Óvodák közti munkaközösségekben részvétel.*
- *Kapcsolatépítés.*

Várható eredményei:

- *Hatékony, egymást segítő, korrekt munkakapcsolat.*
- *Módszertani kultúra bővülése.*

Az óvoda és az iskolák kapcsolata

Kapcsolattartás célja:

- *Az óvoda – iskola átmenet segítése – kiemelten körzetünk iskolájával, a Damjanich János Általános Iskolával.*

Feladatok:

- *Mindkét intézmény részéről, az új dolgozók lehetőséget kapnak a program, elméleti és gyakorlati alkalmazásának megismerésére, hospitálás egymás intézményeiben.*
- *Tanítónők – óvónők közös beszélgetése, a leendő első osztályosok megismerése érdekében.*
- *Az iskolások betlehemes és Gergely napi műsorának megtekintése az iskolában.*
- *Látogatás az iskolában, májusban a nagyokkal.*
- *Az iskolakönyvtár megtekintése a nagyokkal.*
- *Az óvónők látogatása az első osztályban ősszel (november).*
- *Évente egy alkalommal óvónő-tanítónő szakmai nap.*

- *A két intézmény által szervezett programokon részvétel – pl. továbbképzés, családi nap, alapítványi nap, stb.*
- *A város más iskoláival kapcsolatunk alkalomszerű, amennyiben óvodánkból odaérkező gyereket fogad: testnevelés tagozat, ének tagozat.*

Várható eredményei:

- *Hatékony, együttműködő munkakapcsolat segíti az intézményt váltó gyerekek beilleszkedését.*
- *Egymást segítő, támogató szakmai munkakapcsolat.*

Az óvoda és a szakszolgálatok kapcsolata

A kapcsolattartás célja:

- *Korrekt, hatékonyan működő kapcsolatrendszer kiépülése a speciális segítséget igénylő gyermekek szakszerű ellátásának érdekében.*

Feladatok:

- *A segítséget igénylő gyermekek rászorultságának korai felismerése.*
- *A szakszolgálatok mielőbbi megkeresése a problémák hátterének felderítéséhez.*
- *Logopédus évenkénti szűrése a tankötelesek körében, továbbá a súlyos beszédhiba vagy megkésett beszédfejlődés esetén.*
- *Hetenkénti egyéni foglakozások, terápiák megszervezése, bonyolítása.*
- *Gyógypedagógus rendszeres látogatása az óvodában – az adódó problémák megbeszélése, az adott gyerek megfigyelése csoportban (szülői beleegyezéssel).*
- *Hetenkénti, egyéni foglakozások megszervezése, bonyolítása.*
- *Fejlesztési tervek egyeztetése, konzultáció szakemberekkel, szülőkkel.*
- *Szakemberek részéről segítségnyújtás az eszközök, módszerek, segédanyagok kiválasztásában.*
- *Előadások, tájékoztatások szervezése szülők részére.*
- *A pszichológus, fejlesztő gyógypedagógus megkeresése az óvónők részéről az adott gyerek fejlődésének nyomon követése érdekében.*
- *Szakértői vélemény alapján javasolt szakemberrel kapcsolattartás a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének érdekében.*

Várható eredményei:

- *Az intézmények között hatékony munkakapcsolat jön létre.*
- *Az érintett gyermekek megkapják a szükséges fejlesztéseket.*
- *A pedagógusok megkapják a hatékony fejlesztőmunkához szükséges szakmai segítséget.*
- *Jó partnerkapcsolat alakul ki az óvoda – szülők – és a szakszolgálatok között.*

Az óvoda és a Gyermekjóléti Szolgálat kapcsolata

A kapcsolattartás célja:

- *Hatékony, egymást segítő együttműködés a rászoruló, hátrányos helyzetben lévő családok, gyerekek érdekében.*

Feladatok:

- *Óvodai szociális segítő ügyeleti rendszerének intézményünkben nyújtott munkájának közös kidolgozása.*
- *Esetmegbeszélés, team munka kialakítása.*

Várható eredményei:

- *A családok ezen belül kiemelten a gyerek érdekeinek megfelelő intézkedések megtétele, eredményessége, probléma megoldások.*
- *Az intézmények között hatékony munkakapcsolat jön létre.*

Az óvoda és a civil szervezetek kapcsolata

A kapcsolattartás célja:

- *A szakmai előrelépéshez, a fenntartható fejlődéshez, környezettudatos szemlélet kialakításhoz kapcsolódó szervezettekkel hatékony, együttműködő munkakapcsolat kialakítása.*

Feladatok:

- *Szülői szemléletformáláshoz előadások, tájékoztatók, képzések szervezése.*
- *Fenntartható fejlődést segítő szervezetekkel való kapcsolattartás.*

Várható eredményei:

- *Aktív és tudatos közösségi kapcsolatok alakulnak.*

Az óvoda és a közművelődési intézmények kapcsolata

A kapcsolattartás célja:

- *Külső társadalmi környezet megismertetése.*

Feladatok:

- *A Művészetek Háza rendezvényein részvétel: bábszínház, meseszínház, kiállítások, Mikulás nap stb.*
- *A Városi Múzeum kiállításainak megtekintése, múzeumpedagógiai foglalkozásokon részvétel.*
- *A Városi Könyvtár óvodáskorúaknak szervezett foglalkozásain részvétel.*
- *A Királyi Kastély, Királyi váró, a város történeti, kulturális életének megismertetésére a gyerekek életkorához kapcsolódó programok, kiállítások látogatása. múzeumpedagógia foglalkozásokon részvétel.*

Várható eredményei:

- *Hazaszeretet, szülőföldhöz kötődés, nemzeti öntudat alakítása.*

MELLÉKLET

ZÖLD ÓVODA
2100 Gödöllő,
Batthyány u 34-36.
OM azonosító: 032708
Tel: 06 28 510-750
06 20 9 173 423
e-mail: zoldovi@gmail.com

GÖDÖLLŐI ZÖLD ÓVODA
NAPLÓKEZELÉSI SZABÁLYZAT

Gödöllő

2019

TARTALOMJEGYZÉK

1. A Folyamatkövető Napló kezelésének szabályaihoz
2. Közös szabályozások – Folyamatkövető napló modulok és tartalmi szabályzása
3. Folyamatkövető Napló vezetésének ütemezése
4. Nyári naplókra vonatkozó szabályok
5. Napló ellenőrzés szempontjai, elvei, szabályok
6. Folyamatkövető napló ellenőrzésének ütemezése
7. Hospitálási szempontok
   7.1. Gyerek megfigyelés szempontjai
   7.2. Felnőtt mozgása a csoportban
   7.3. Udvari élet megfigyelése
   7.4. Intézményi Önértékeléshez kapcsolódó hospitálási szempontjai - A szabad játék, tevékenység/projekt (foglalkozás) látogatás és megbeszélés megfigyelési szempontjai
   7.5. Zöld megfigyelési szempontok
   7.6. Hospitálási szempontok a kommunikációs és élmény helyzetekhez

Mellékletek:

1. Szempontok a családlátogatáshoz
2. Szempontok pedagógiai vélemény készítéséhez
3. Segédlet megfigyeléshez – Napi bejegyzéshez
4. Segítő szavak a naplóhoz
5. Segítő szótár
6. Kulcsszavak a gyereklapokhoz
7. Gyerek lehetőségei –DOB és Kompetencia alapú programcsomagból
8. Gyerek és felnőtt kezdeményezés besorolási szempontjai
9. Gyerek a hétköznapokban
10. Miről gondolkodik a felnőtt? - gyerek?
11. Zöld tartalmak a tervezésben
12. Befogadás eljárásrendje
13. Csoportok éves tervezésének folyamata követése
14. Szülőkkel való kapcsolattartás folyamata
15. Beiskolázás eljárásrendje
16. Intézményen belüli kommunikáció

Nyomtatványok:

1. Feljegyzés - fogadóóra nyomtatvány
2. Jegyzőkönyv – Neveljünk együtt-szülői értekezlet formanyomtatvány
3. Jegyzőkönyv – hospitálási jegyzőkönyv formanyomtatvány
4. Vázlat minta nyomtatvány
5. Reflexió készítés szempontjai

A FOLYAMATKÖVETŐ NAPLÓ KEZELÉSÉNEK SZABÁLYAIHOZ

Vonatkozó jogszabályok:

- *2011 évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről*
- *2012. évi CXXIV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló törvény módosításáról*
- *20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról*
- *363/2012. (XII. 17) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról*
- *17/2013. (III.1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról*
- *32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadás*

A Folyamatkövető Napló (továbbiakban: FKN) egyes moduljai nem adhatók ki szülőnek, illetve más szakembernek megtekintésre adatvédelmi, személyiségi jogok miatt.

Az adatkezelési és titoktartási kötelezettségek betartása miatt az óvodapedagógusoknak a Folyamatkövető Napló nem vihető ki az intézményből.

Ennek megvalósulásáért minden óvónő felelősséggel tartozik.

A FKN munkaeszköz- ezért elérhetőségét biztosítani szükséges a társóvónő, óvodavezető, munkaközösség vezető számára.

Jelenleg átmeneti szabályozás történik az innováció, a Pedagógiai Program aktualizálása miatt.

A pedagógusok eltérő időpontokban dönthettek arról, hogy mikor kezdenek el a számítógépes formával dolgozni.

A korábbi években több modul elektronikusan rögzítésre került.

A 2018/19 nevelési évben a Napi bejegyzés, Gyereklap, Összefoglaló és Továbblépő, rögzítését vezettük be innovációként.

A digitalizált lapok nyomtatásra kerülnek a nevelési évben.

A Folyamatkövető napló zárása a 2016/17 nevelési évtől, a 2018/19 nevelési évig tart.

A számítógépen rögzítésre került FKN modulok ezután négy évre szólnak, de a részletes tartalmi szabályozás rögzíti a modulokhoz kapcsolódó feladatokat.

A négyéves ciklus kötődik a gyerek 3-4 éves óvodás létéhez, szakmai munkát folytató pedagógus értékeléséhez, pedagógiai program felülvizsgálatához.

Következő naplócsere: 2019/20 nevelési évtől- 2021/22 nevelési évig tart.

FOLYAMATKÖVETŐ NAPLÓ

KÖZÖS SZABÁLYOZÁSOK

Az Autonómia Aktív Nevelést Támogató Egyesület által kidolgozott Folyamatkövető Napló

(továbbiakban: FKN) használata feltétele a program megvalósíthatóságának.

Elektronikus formájának kialakítása folyamatos.

Évkezdéskor szükséges az átnézése, a változások bejegyzése.
Átfogó elemzésre, értékelésre folyamatos ütemezés alapján ***három évente kerül sor.***
A napló címszavai jelzik, hogy a gyakorlatban a célok és feladatok megvalósítása során mire irányul a pedagógus figyelme, és ezt milyen összefüggésben értelmezi. Vezetése a gyerek fejlődésének nyomon követését teszi lehetővé. A pedagógus önkontrolljának, a vezető ellenőrző, elemző munkájának is eszköze.
A Folyamatkövető Napló Szabályzat (Továbbiakban: FKNSZ) tartalmazza a napló vezetés elveit, a napi gyakorlatra vonatkozó közös szabályozókat.

Folyamatkövető Napló modulok és tartalmi szabályzása

1.modul - Nyitólap *- hivatalos adatokat, az óvodapedagógusok nevét, a napló megnyitásának, zárásának évét, Más szakember nevét, (aki használja a naplót), tartalmazza. A modult a csoportban történő személycsere, felnőtt változás módosíthatja. Nyomtatásra kerül a napló megnyitásakor.*

2. modul - A gyerekek névsora a.)*táblázat tartalmazza a felvétel idejét, gyerekek nevét, jelét, becenevét, lakhelyét, születési adatait, szülők nevét, orvos nevét, taj számot, bölcsődéből érkezést, Sajátos nevelési igényű gyerekek nevét, BTM,HHH,C jelöléseket, a szülők elérhetőségét.*
b.)Az életkori –korcsoportonkénti táblázat rögzíti a gyerek születési idejét, OM azonosító számát.
Évente átírandó, évente nyomtatásra kerül.

3. modul -Helyi és egyedi nevelési program *– ebben hosszú távra (4 évre) fogalmazzák meg az egy csoportban dolgozó felnőttek értékrendjüket, nevelési elveiket, a közös célok helyi kompetenciáit, sajátos attitűdöket. A napi gyakorlatra vonatkozó, kisebb lépésekre bontott, konkrét feladatokat.*
Nyomtatásra kerül a napló megnyitásakor. Évente szükséges átgondolni, kiegészíteni vagy változtatni. Pedagógus vagy teremcsere esetén átírandó.
Kiadható a szülőnek elolvasásra.

4. modul - Szervezés és szokások *– stabil keretbe foglalja a csoportéletet. Az ünnepek, feladatok idejét, felelősét, tartalmát rögzíti. Támpontot nyújt az intézmény összehangolt működéséhez.*

Nyomtatásra kerül a napló megnyitásakor. Évente szükséges átgondolni, kiegészíteni vagy változtatni. Pedagógus vagy teremcsere esetén átírandó.

Kiadható szülőnek elolvasásra, ezzel is segítve az együttműködést.

5. modul - A csoportélet időbeosztása: *Napi, illetve a heti ritmust rögzíti. Tájékozódási lehetőség a felnőtteknek, koordinálja a munkafolyamatokat. Segítve a felnőttek tájékozódását, kiszámíthatóságot, összehangolt működést. Tartalmazza a só szoba, tornaterem, séta, fejlesztő foglalkozások idejét. Rugalmas időhatárokkal segíti a család, a gyerek és az intézmény életritmusát.*
Évente átírandó. Nyomtatásra kerül módosítás esetén, évente.
Kiadható szülőnek elolvasásra, ezzel is segítve az együttműködést.

6. modul- Napi tapasztalatok *– a rövid tíz-tizenkét mondatos napi feljegyzések tényszerűen rögzítik a délelőtt és a délután történteket.*

Elsősorban a csoporttal dolgozó felnőttek folyamatos munkáját tükrözik és segítik.

Az egyes gyerek neve vagy a helyzetek leírása alapján azok a finom részletek is visszakereshetők, amelyek csak később, illetve más összefüggésben válnak jelentőssé. Például: érdemes utalni arra, kivel mi történt, hogyan volt aktív vagy passzív, jelzett-e valamit.

A pedagógusok önállóan döntik el, miről és mennyit írnak egy-egy nap – néha elég annyi, ami segít a részletek felidézésében. A feljegyzéssel „üzennek" is kollégájuknak pl. egy alkalmazott módszerről, egy kiemelkedő vagy éppen sikertelen helyzetről, egy családlátogatásról, egy-egy gyerek hosszabb idejű követésének mozzanatairól. A napi tapasztalatok során a felnőttek a számukra fontosnak gondolt „üzeneteket" hívó szavakkal jelölve emelhetik ki (Melléklet Segítő szavak a naplóhoz) A napi tapasztalatok megfogalmazásában segít a megfigyelési szempontokat tartalmazó Segédlet megfigyeléshez – napi bejegyzéshez melléklet. A napi tapasztalatok megfogalmazásához a gyakorlott felnőttnek körülbelül 20 percre van szüksége. A 10-15 sornyi szöveg viszont csak akkor válik hasznosíthatóvá, ha általánosítás és minősítés nélkül maradandó információkat tartalmaz. A napi bejegyzés elektronikus formában rögzítjük, ebben egyéni módon kijelölhető, amit különösen fontosnak tart valaki. a feljegyzések dátumai, a nevek, az események tartalma alapján időnként – már rendszeresebb, rövidebb formában – kigyűjthetők az információk (Ld. ehhez: Gyerek-lapok, a Helyzetek tervezése.) Ezek alapján kirajzolódnak a gyerekek közötti különbségek és azonosságok, kapcsolataik, egyes módszerek hatékonysága, a konfliktusok tartalma, a sikerek oka stb. Az aprólékos munka hozama leginkább a továbblépés tudatos tervezésében, a kiegyensúlyozottabb pedagógiai tevékenységben fedezhető fel.

Szükséges rögzíteni a napi dátumot, felnőtt monogramját, ellenőrizni az oldal számozást. Nyomtatásra kerül három havonta (11-02-05-08 hó). Nem adható ki szülőnek.

7. modul - Gyereklapok *– a folyamatkövetés központi része. Minden gyereknek külön lapja van. Folyamatos vezetése, lehetővé, láthatóvá, mérhetővé teszi egy-egy gyerek sajátos fejlődési ütemét. Az elmozdulásokat, megtorpanásokat, sajátos tudást. Azokat a kis lépéseket, amelyek személyre szabottan biztosítják a nyugodt, sajátos ütemű fejlődést.*

A táblázatnak hat oszlopa van.

A táblázat oszlopainak címszavai:

- *Tájékozódási periódusok*
- *Viszonyok, személyes kapcsolatok*
- *Aktivitás, játék, önállóság*
- *Kezdeményezések, képességek, ismeretek (felnőtt/gyerek)*
- *Családi/egyéni szokások, gondozás, változások*
- *Bejegyzés más szakembertől, látogatások*

A napi tapasztalatok feljegyzéseiből – kellő és átgondolt rövidítéssel – ide gyűjthetők az információk így például G. Jancsi vagy Z. Mari lapján más-más megvilágításba kerülhet ugyanaz az esemény. Ebben nyújtanak segítséget a Kulcsszavak a gyereklapokhoz, és Segítő szótár. Bár a kigyűjtés munkaigényes, ha rendszeres 1-3 havonta ismétlődő,akkor a 3-4 év folyamatában sokszorosan megtérül a rá fordított idő és energia. Szükség esetén tanúsítja a pedagógusok igényességét, minőségi munkáját is. A Gyerek-lapok időnkénti átnézése irányítja a figyelmet, esetleg új ötleteket hív elő. Elgondolkodtató lehet, ha valakiről több vagy túl kevés a megjegyzés; ha az egyik oszlop üres, a másik pedig betelt stb. Ez megtörténhet úgy is, hogy a pedagógusok nagyobb figyelmet fordítanak a Személyes kapcsolatok tényezőire (vagyis a gyerek személyes kapcsolatairól sok a napi tapasztalat, de szinte nincs más szempontú feljegyzés erről a gyerekről), de jelezhet a feljegyzés más szempontokat is. Tény, hogy az oszlopok elnevezése tág módszertani szabadságot ad, egy-egy bejegyzés helyét a pedagógus választhatja meg, így elkerülhető például a tesztekben rejlő uniformizálás veszélye. Ide tartozhatnak a reggeli érkezés vagy a hiányzás utáni viselkedés jelzései is. Természetes a tartalmi átfedés pl. az Aktivitás, játék, önállóság és a Kezdeményezések, készségek, ismeretek oszlopok között is. Sőt, előfordulhat az is, hogy a Személyes kapcsolatok oszlopába kerül valami, ami tartalmilag tartozhatna a Játékhoz vagy az Ismeretekhez (pl.: egy társasjáték történései közül az adott gyerekre vonatkozóan mit tart fontosabbnak a felnőtt az adott időpontban? Egyszer Jancsi szívesen játszott Marival, pedig vesztett, máskor Jancsi minden dobásnál megszámolta Mari pontjait is). Mint minden „emberi mérőeszköz", a Gyerek-lapok sem tudják teljes mértékben objektív módon bemutatni a jelenségeket. A kitöltés hosszadalmas, de érzékelhető az önállóság és a tudatosság önfejlesztő hatása a szakmai döntésekben. Minden gyerekről összegyűlik sokféle információ, segítve a gyerek megismerését.

A napi tapasztalatok modul feljegyzéseiből célszerűen három havonkénti, de minimum fél évenkénti gyakorisággal, összegezzük az egy-egy gyerekre vonatkozó tapasztalatokat. Az oszlopok elnevezése tág módszertani szabadságot ad, egy-egy bejegyzés helyét az érintett pedagógusok választhatják meg.

Nyomtatásra kerül 02.-08. hóban.

Nem adható ki szülőnek.

***8. modul- Összefoglaló és Továbblépő** – minden gyereknek külön lapja van. Az Összefoglaló a gyerek egyéni változásairól, tudásáról, képességeiről, érdeklődéséről, a Továbblépő a felnőttek ezzel kapcsolatos további szakmai feladatairól szól.*

A lap kitöltése folyamatos, negyedévente, de a gyerek fejlődési üteme befolyásolhatja ennek időbeli gyakoriságát. Törvényi előírás alapján, a gyerek fejlődésének nyomon követésére, szülő tájékoztatására használjuk.

A gyereklappal együtt rögzíti a gyerek fejlődési ütemét, periódusait.

Folyamatossá teheti a nevelőmunka tervezését, növeli hatékonyságát, kikerülve a magas létszám csapdáit. Az összefoglaló a gyerekről szól, a továbblépő a felnőtt lehetőségeit és céljait írja le, hiszen a modul röviden összefoglalja a pedagógus ismereteit a gyerek egyéni változásairól, majd ezekre építve felvázolható a felnőtt további, a gyerekkel kapcsolatos szakmai feladatainak sora. A Folyamatkövető Napló moduljai megkönnyítik, és hosszú távra megalapozzák a pedagógus állásfoglalását. Az egyes gyerekre vonatkozó rendszeres összefoglaló tükrözi azt, hogy a pedagógusok és esetleg más szakemberek együtt hogyan látják ezt és csak ezt a gyereket. Ennek alapján könnyebb és igényesebb a továbblépés

megtervezése: miért, mivel és hogyan kívánják segíteni a gyerek fejlődését, mik azok a problémák, amelyek esetleg az intézményben megoldhatatlannak tűnnek stb. Egy-egy bejegyzés esetleg csak 3-5 sor. De a bejegyzések egymásutánisága kirajzolja 2-4 év általános összefüggéseit, a változások folyamatát. Amikor a gyerek egy másik intézménybe, pl. az iskolába készül, a pedagógusoknak egy kimeneti összegezést kell készíteniük a gyerekről.

Az Összefoglaló és Továbblépő rendszeres használata megelőzi a kampányszerű, kapkodó munkát, időt és tartalmat biztosít az egyének differenciált neveléséhez. Ez a rész segíti a vezető, a szakemberek vagy a szülő rövid tájékoztatását. Ha a modul folyamatos, akkor előnyös „mérőeszköze" lehet nemcsak a gyereknek, hanem a pedagógiai munka minőségének is. Nyomtatásra kerül 02.-08. hóban.

Nem adható ki a szülőnek, de az összegzések segítik az óvónőt a szülő korrekt tájékoztatásában is.

9. modul- Felhasználható tudás, kultúrtechnikák *– az egy csoportban dolgozó pedagógusok műveltségi területeket érintő gyűjteményét (mesék, dalok népi és kortárs szerzők művei, multikulturális agyaggyűjteményünkből, kompetencia program csomag ajánlásaiból készített gyűjteményből zöld, és mozgásos anyaggyűjteményből válogatás, játékok, kísérletek, stb.) tartalmazza, amellyel hosszabb távon kívánnak együtt dolgozni.*

Befolyásolják az Országos alapprogramban ajánlott tevékenységek, Pedagógiai program, az éves kiemelt feladatok, helyi sajátosságok, csoportösszetétel. Az egy csoportban dolgozó felnőttek módszertani szabadságát tükrözi, hogy ezt milyen egyedi rendszerben rögzítik. Folyamatos bővítése ajánlott, a források megjelölésével.
Nyomtatásra kerül a napló megnyitáskor.
Együttműködés és tájékoztatás érdekében kiadható a szülőknek.

10.modul - Felkészülés a helyzetek szerint

Tág keretbe foglalja azokat a helyzeteket, amelyekben egy vagy néhány kisgyerek lehetőségei elképzelhetők. Ezek alapján megtervezhető, milyen felnőtt feladat látszik célravezetőnek a továbblépéshez.

Például a gyerekre vonatkozó: figyelem szóródása, tehetséggondozás vagy önállóság szempontjai; a felnőttre vonatkozó: bánásmód, kultúrtechnika, műveltségi anyag konkretizálása vagy a családdal való együttműködés szempontjai. Az átfedés csak látszólagos, mert ezek a modulok – pl. az Összefoglaló és Továbblépő – inkább általános, nagyobb összefüggéseket tartalmaznak. A 10. modul – a Felkészülés helyzetek szerint –már finomabb részleteket jelölhet ki.

Táblázatos formájában a tervezést ajánló címszavak program semlegesek, inkább a 3 – 7 éves gyerek hétköznapi helyzeteit jelzik. A hat címszó lehetővé teszi a pedagógusnak a választást is. Például az, amit tervez, hová kerüljön? A Játék helyzetekhez vagy inkább a Mozgásos helyzetekhez? Lényeges újítás, hogy a tervezés címszavai eltérnek a Gyerek-lap (7. modul) címszavaitól. A pedagógusok, akik mind a 7. mind a 10. modult használják, sokrétűbben tudják követni nemcsak az egyes gyerek fejlődését, hanem saját hatékonyságukat is. Újdonság a tervezésben a Gyűjtögetés és a Tárgyak, eszközök, anyagok helyeztek szempontjainak megjelenése. Eszerint a folyamattervezésben jelentős helyet kap az a tudatosság, ami a helyi sajátosságokat és a résztvevőket egy-egy új élmény alapján, változatos módon hozza kapcsolatba a környezettel.

Figyelni kell arra, hogy a „Zöld tartalmak" hangsúlyosan jelenjenek meg a tervezésben.

Baleset megelőzésre utalások rögzítésre kerüljenek.

A szakmaiság és a gyerekeket érintő megjegyzések okán, a Felkészülés helyzetek szerint előzetes tervezése minden hét első napjára átküldésre, nyomtatásra kerül, ez a délelőttös óvónő felelőssége. A csatolt fájl dokumentum megnevezése tartalmazza: óvónő monogramját, heti dátumot, Felkészülést.

Megvalósulását, a szülő korrekt tájékoztatása érdekében, minden csoport információs tábláján az"Ami az elmúlt héten történt" előző heti megvalósulások a következő héten a hagyományoknak megfelelően kiírásra kerül, szintén az óvónő felelősségi hatásköre alapján.

A havi Tervezett programok, tevékenységek, lehetőségek táblán, az intézmény, csoport várható programjai szerepelnek. Az óvónői kompetencia határok betartásával, a hónap utolsó napja előtt 7 nappal átküldésre, nyomtatásra kerülnek.

Információs táblán megjelennek a szülők korrekt tájékoztatása érdekében.

11. modul - Látogatók a csoportban. *A csoportélet egészét azok látják át mélységben, akik naponta résztvevői, irányítói, sőt felelősei a történéseknek (pl. a csoporttal dolgozó két pedagógus). Főleg ezeknek a felnőtteknek ajánljuk, hogy legyen a Folyamatkövető Naplóban áttekintésük arról, ki, mikor és hogyan „lépett be", milyen módon befolyásolta a – csak komoly munkával elérhető – nyugalmat. Hiszen mind a kisgyerekeknek, mind a velük foglalkozó felnőtteknek erre nagy szükségük van. A 11. modulban feljegyzés készülhet, ha egy-egy szülő hosszabb időt töltött a csoportban. Erről a pedagógus írjon röviden. Szintén ő készítsen feljegyzést az orvos, a védőnő, a logopédus vagy a pszichológus jelenlétéről és hatásáról. A modul kivehető, odaadható pl. a vezetői látogatáshoz, majd visszahelyezhető. Akár 3-4 év távlatában még az is feltárható, hogyan hatott egy-egy látogató nemcsak a gyerekekre, hanem a pedagógusra vagy éppen a dajkára, asszisztensre.*

Ehhez a napló modulhoz a nyugalom érdekében a csoportot látogatókkal szemben támasztott alapvető kéréseink:

- *Csendben, váltócipőben lépjen a csoportba.*
- *A bent lévőket elég, ha fejbólintással üdvözli,*
- *Hasznos lesz, ha minél többet jegyzetel.*
- *Ha a gyerek kapcsolatot kezdeményez, tapintatosan kell jelezni felé, hogy most másra figyel, törekedjen a háttérben maradni*
- *Ne beszéljen át a gyerek feje fölött, ne gondolja, hogy nem érti.*

Nyomtatásra kerül a napló megnyitáskor. Kiadható a szülőnek.

Folyamatkövető napló vezetésének ütemezése	
Szeptember	➢ *Gyereknévsorok elkészítése, - gyerek adatai, jele, beceneve, HH,HHH,SNI jelölés, bölcsőde stb.* ➢ *Új gyerekeknek Gyereklapok és Összefoglaló-Továbblépő lapokat nyitni* ➢ *Gyereklapokat folyamatosan vezetni, átírni a nyári megfigyeléseket, minden lapot számozni szükséges* ➢ *Abban az esetben, ha a gyerek csoportot vált, lapját az új óvónőnek átadni,egy lapon jelezni, hogy melyik csoportba távozott* ➢ *Iskolába távozók illetve intézményt elhagyó gyerekek lapját irattárban tároláshoz leadni* ➢ *Napi bejegyzés, gyereknévsor, előző évi helyzetek lapjait szintén irattári tárolásra leadni* ➢ *Napi bejegyzés lapokat nyitni kell, d.e. és d.u folyamatosan vezetni, minden esetben számozni szükséges,óó monogramja tartalmaznia kell a balesetvédelem, eszköz és egészségvédelemmel kapcsolatos intézkedéseket, lépéseket* ➢ *Felhasználható tudás és kultúrtechnikák modul aktualizálása, tartalmaznia kell a környezettudatos szemlélet kialakításának lehetséges lépéseit, a kompetencia alapú program csomag és a multikulturális anyaggyűjtemény felhasznált elemeit.* ➢ *Heti - Felkészülés a helyzetek szerint modul lapjait, tervezni, rögzíteni, érintett hét jelöléssel, csoport és óó névvel* ➢ *A befogadás miatt – erre a hónapra történhet összevontan a helyzetek tervezése.* ➢ *A Bejegyzés más szakember rovatban rögzíteni a gyerekek és SNI státuszú szakvéleményén szereplő ajánlott fejlesztési területeket, egyéni tervezésben felhasználni azokat* ➢ *Felnőtt és gyerek kezdeményezések folyamatos jelölése,* ➢ *Első lehetséges összefoglaló időpontja, szeptember vége és továbblépés tervezése.*
Október	➢ *Napi bejegyzésből gyereklapokra történő kijegyzetelés, lapok folyamatos számozása* ➢ *A Bejegyzés más szakember rovatban rögzíteni a gyerekek Szakértői vizsgálati véleményén, és SNI státuszú szakvéleményén szereplő ajánlott fejlesztési területeket, egyéni tervezésben felhasználni azokat* ➢ *Második lehetséges összefoglaló időpontja október vége, továbblépés tervezése* ➢ *SNI, HHH, C- etnikai gyerekek estében tartalmaznia kell a felzárkóztatás érdekében tett lépéseket, az inkluzív pedagógia eljárásokat, a kerülőutas* ➢ *megoldások keresését.* ➢ *Heti - Felkészülés a helyzetek szerint modul lapjait, tervezni, rögzíteni, érintett hét jelöléssel csoport és óó névvel* ➢ *Felnőtt és gyerek kezdeményezések folyamatos jelölése* ➢ *Napi bejegyzés d.e. és d.u folyamatosan vezetni, minden esetben számozni, szükséges,óó monogramja*

November	➢ *Napi bejegyzésből gyereklapokra történő kijegyzetelés, lapok folyamatos számozása* ➢ *A Bejegyzés más szakember rovatban rögzíteni a gyerekek Szakértői vizsgálati véleményén, és SNI státuszú szakvéleményén szereplő ajánlott fejlesztési területeket, egyéni tervezésben felhasználni azokat* ➢ *SNI, HHH, C- etnikai gyerekek estében tartalmaznia kell a felzárkóztatás érdekében tett lépéseket, az inkluzív pedagógia eljárásokat, a kerülőutas megoldások keresését.* ➢ *Minden gyerek összefoglalóját el ~~kell~~ készíteni november végéig, ha eddig még nem történt meg és tervezni a továbblépés lehetőségét* ➢ *Felnőtt és gyerek kezdeményezések folyamatos jelölése* ➢ *Heti - Felkészülés a helyzetek szerint modul lapjait, tervezni, rögzíteni, érintett hét jelöléssel csoport és óő névvel* ➢ *Napi bejegyzés délelőtt és délután, lapok számozása, óő monogramja, nyomtatásra átadás*
December	➢ *Napi bejegyzésekből gyereklapokra történő kijegyzetelés, lapok folyamatos számozása* ➢ *SNI, HHH, C- etnikai gyerekek estében tartalmaznia kell a felzárkóztatás érdekében tett lépéseket, az inkluzív pedagógia eljárásokat, a kerülőutas megoldások keresését.* ➢ *A Bejegyzés más szakember rovatban rögzíteni a gyerekek Szakértői vizsgálati véleményén, és SNI státuszú szakvéleményén szereplő ajánlott fejlesztési területeket, egyéni tervezésben felhasználni azokat* ➢ *Gyerekek összefoglalójának és továbblépőjének vezetése, lapok folyamatos számozása* ➢ *Felnőtt és gyerek kezdeményezések folyamatos jelölése* ➢ *Napi bejegyzés délelőtt és délután, lapok számozása, óő monogramja* ➢ *Heti - Felkészülés a helyzetek szerint modul lapjait, tervezni, rögzíteni, érintett hét jelöléssel csoport és óő névvel*

Január	➢ *Napi bejegyzés de. és du. lapok számozása óő monogramja,* ➢ *Megjegyzés rovatban jelölni a FK.(felnőtt kezdeményezést), GYK (gyerek kezdeményezést)* ➢ *Napi bejegyzésekből kijegyzetelés gyereklapokra, lapok folyamatos számozása* ➢ *A Bejegyzés más szakember rovatban rögzíteni a gyerekek Szakértői vizsgálati véleményén, és SNI státuszú szakvéleményén szereplő ajánlott fejlesztési területeket, egyéni tervezésben felhasználni azokat* ➢ *SNI, HHH, C- etnikai gyerekek estében tartalmaznia kell a felzárkóztatás érdekében tett lépéseket, az inkluzív pedagógia eljárásokat, a kerülőutas megoldások keresését* ➢ *Heti - Felkészülés a helyzetek szerint modul lapjait, tervezni, rögzíteni, érintett hét jelöléssel csoport és óő névvel* ➢ *Tanköteles korú gyerekek összefoglalójának, továbblépőjének elkészítése a Fejlődés jellemzői óvodáskor végére szempontsor alapján – Fogadó óra feljegyzés írásbeli dokumentuma is egyben: tartalmaznia kell - ki megy iskolába, miért küldjük iskolaérettségi vizsgálatra, esetleg mi indokolja intézményben maradását– szülő aláírásával igazolja. Fogadóóra feljegyzés része az Óvodai szakvéleménynek, mely a szülő számára átvételre kerül. A fogadóórán szülővel történő megbeszélést a Feljegyzés fogadóóráról nyomtatványok kell rögzíteni. Tartalmaznia kell: a szülők véleményét, az óvónők véleményét, indokokat, történt-e konszenzus (probléma esetén mindkét fél álláspontját, miérteket rögzíteni szükséges) Fogadóóra feljegyzésről átadásra lehetőség a szülők számára: szülő aláírja, szkennelve emailben elküldjük számára.* ➢ *SNI, HHH, C- etnikai gyerekek estében tartalmaznia kell a felzárkóztatás érdekében tett lépéseket, az inkluzív pedagógia eljárásokat, a kerülőutas megoldások keresését* ➢ *Adott esetben Tanulási, Beszéd vagy Mozgás képességeket vizsgáló intézmények véleményének kikérése. SNI gyerekek esetében kontroll vizsgálat időpontjának figyelemmel kísérése* ➢ *Ha eddig nem történt meg : gyereklapok Összefoglalójának és Továbblépőjének kitöltése.*

Február	➢ *Napi bejegyzés délelőtt és délután, lapok számozása, óő monogramja* ➢ *Megjegyzés rovatban jelölni a FK és GYK.* ➢ *Heti - Felkészülés a helyzetek szerint modul lapjait, tervezni, rögzíteni, érintett hét jelöléssel csoport és óő névvel* ➢ *Napi bejegyzésekből kijegyzetelés a gyereklapokra, lapok folyamatos számozása,nyomtatásra átadás* ➢ *SNI, HHH, C- etnikai gyerekek estében tartalmaznia kell a felzárkóztatás érdekében tett lépéseket, az inkluzív pedagógia eljárásokat, a kerülőutas megoldások keresését.* ➢ *A Bejegyzés más szakember rovatban rögzíteni a gyerekek Szakértői vizsgálati véleményén, és SNI státuszú szakvéleményén szereplő ajánlott fejlesztési területeket, egyéni tervezésben felhasználni azokat* ➢ *Összefoglalók és továbblépés tervezése* ➢ *Tanköteles korú gyerekek összefoglalójának, továbblépőjének elkészítése a Fejlődés jellemzői óvodáskor végére szempontsor alapján – Fogadó óra feljegyzés írásbeli dokumentuma is egyben: tartalmaznia kell - ki megy iskolába, miért küldjük iskolaérettségi vizsgálatra, esetleg mi indokolja intézményben maradását– szülő aláírásával igazolja. Fogadóóra feljegyzés része az Óvodai szakvéleménynek, mely a szülő számára átvételre kerül. Ha januárban nem történt meg a tanköteles korú gyerekek összefoglalójának, továbblépőjének elkészítése, akkor februárban kell. A fogadóórán szülővel történő megbeszélést a Feljegyzés fogadóóráról nyomtatványok kell rögzíteni. Tartalmaznia kell: a szülők véleményét, az óvónők véleményét, indokokat, történt-e konszenzus (probléma esetén mindkét fél álláspontját, miérteket rögzíteni szükséges) Fogadóóra feljegyzésről átadásra lehetőség a szülők számára: szülő aláírja, szkennelve emailben elküldjük számára.*
Március	➢ *Napi bejegyzés délelőtt és délután, lapok számozása, óő monogramja* ➢ *Megjegyzés rovatban folyamatosan jelölni a FK. és GYK. –t* ➢ *Napi bejegyzésből gyereklapokra történő folyamatos kijegyzetelés* ➢ *A Bejegyzés más szakember rovatban rögzíteni a gyerekek, SNI státuszú gyerekek szakvéleményéből az ajánlott fejlesztési területeket, egyéni tervezésben felhasználni azokat* ➢ *SNI, HHH, C- etnikai gyerekek estében tartalmaznia kell a felzárkóztatás érdekében tett lépéseket, az inkluzív pedagógia eljárásokat, a kerülőutas megoldások keresését.* ➢ *Ha eddig nem történt meg Összefoglaló és továbblépő kitöltése* ➢ *Heti - Felkészülés a helyzetek szerint modul lapjait, tervezni, rögzíteni, érintett hét jelöléssel csoport és óő névvel*
Április	➢ *Napi bejegyzés délelőtt és délután, lapok számozása, óő monogramja* ➢ *Megjegyzés rovatban folyamatosan jelölni a FK. és GYK.* ➢ *Napi bejegyzésből folyamatos kijegyzetelés a gyereklapokra* ➢ *A Bejegyzés más szakember rovatban rögzíteni a gyerekek Szakértői vizsgálati véleményén, és SNI státuszú szakvéleményén szereplő ajánlott fejlesztési területeket, egyéni tervezésben felhasználni azokat* ➢ *SNI, HHH, C- etnikai gyerekek estében tartalmaznia kell a felzárkóztatás érdekében tett lépéseket, az inkluzív pedagógia eljárásokat, a kerülőutas megoldások keresését.* ➢ *Összefoglalók és továbblépők folyamatos vezetése* ➢ *Heti - Felkészülés a helyzetek szerint modul lapjait, tervezni, rögzíteni, érintett hét jelöléssel csoport és óő névvel*

Május	➢ *Napi bejegyzés de. és du., lapok számozása, óő monogramja, nyomtatásra átadás* ➢ *Megjegyzés rovatban jelölni a FK. és GYK.* ➢ *Napi bejegyzésből folyamatos kijegyzetelés a gyereklapokra* ➢ *A Bejegyzés más szakember rovatban rögzíteni a gyerekek Szakértői vizsgálati véleményén, és SNI státuszú szakvéleményén szereplő ajánlott fejlesztési területeket, egyéni tervezésben felhasználni azokat* ➢ *SNI, HHH, C- etnikai gyerekek estében tartalmaznia kell a felzárkóztatás érdekében tett lépéseket, az inkluzív pedagógia eljárásokat, a kerülőutas megoldások keresését.* ➢ *Összefoglalók és továbblépők folyamatos vezetése* ➢ *Tanköteles korú gyerekek összefoglalójának kiegészítése. Tartalmaznia kell: a" Fejlődés jellemzői óvódáskor végére" áttekintését- érintett gyerek fejlődését, illetve melyik intézménybe nyert felvételt, újra rögzíteni szükséges az intézményi döntés alapján, ha valaki még egy évig az óvodában marad.* ➢ *Heti - Felkészülés a helyzetek szerint modul lapjait, tervezni, rögzíteni, érintett hét jelöléssel csoport és óő névvel*
Június	➢ *Napi bejegyzés de. és du., lapok számozása, óő monogramja,* ➢ *Ha eddig nem történt meg Összefoglalók elkészítése.* ➢ *Egyéni mérlegelés kérdése a Továbblépő tervezése- ha a gyerek járni fog egész nyáron* ➢ *Ha eddig nem készült el a Tanköteles korú gyerekek összefoglalójának kiegészítése. Tartalmaznia kell: a" Fejlődés jellemzői óvódáskor végére" áttekintését- érintett gyerek fejlődését, illetve melyik intézménybe nyert felvételt, újra rögzíteni szükséges az intézményi döntés alapján, ha valaki még egy évig az óvodában marad.* ➢ *A F.K.N. – vezetése a csoportok összevonásáig – (óvodavezető határozza meg pontosan) kötelező.* ➢ *A nyári napló vezetésének utolsó napja, minden nevelési év augusztus 31. Óvodavezető döntése alapján, augusztus utolsó hetében, már az új napló vezetése lehetséges – az újgyerekek megfigyelésével, megismerésével kapcsolatos megállapítások rögzítése érdekében.*
Augusztus	➢ *Napi bejegyzések, Gyereklapok, Összefoglalók és Továbblépők nyomtatása – adott nevelési év dokumentációjának zárása - Felelős: csoport óvónők*

NYÁRI NAPLÓKRA VONATKOZÓ SZABÁLYOK-

VEZETÉSE PAPÍR ALAPÚ

Megnevezése:	**Tartalmaznia kell:**
Nyitólap	vezető aláírása, pecsét, megnyitás dátuma - lezárás dátuma
Közös helyi és egyedi nevelési program	helyi sajátosságok, közös egyeztetés, hasonló elvárások, értékek
Szervezés és szokások	fontos információk gyerekekről: ✓ ételallergia, ✓ várható gyerekek névsora, (csoport névsor adatokkal átemelendő) szülő telefonszáma, ki viheti haza,stb ✓ egyéni eljárások, ✓ alvási szokások, stb. *átgondolt szervezés- közös megállapodások:* ✓ *levegőztetés-erős napfény, forróság,* ✓ *eszközök és terem használat,(eszközök óvása, balesetvédelmi szabályok stb.*
Helyzetek	tervezés minden héten, közös egyeztetés az érintett dolgozókkal
Napi bejegyzés	a lap elején szerepelnie kell: ✓ együtt dolgozó felnőttek neve, ✓ időbeosztása, ✓ a jelenlévő gyerekek neve, ✓ napi bejegyzés mindig kéthasábos, hasonlóan a FKN naplóhoz. A napi bejegyzés mindig azon a napon délelőtt és délután történik.
A nyári élet idejére egyéni továbblépőt külön nem szükséges készíteni, de a megfigyeléseket szeptemberben szerepeltetni kell érintett gyerek lapján.	

Napló ellenőrzés szempontjai, elvei, szabályok

A Folyamatkövető naplók ellenőrzésének ütemezését, az adott év munkaterve tartalmazza.

A tartalmi megközelítésekre, használhatóságra, fejlődés lépcsőfokaira, a tovább haladást segítő elemekre helyezzük a hangsúlyt.

A pedagógus minősítéshez a napló ellenőrzés tapasztalatai felhasználásra kerülnek.

A naplóvezetés fejleszti és segíti a pedagógus személyes stílusát, a nyelvi és általában vett kommunikációs készségeket, az együttműködés és az önkontroll kialakítását és fejlesztését. A Folyamatkövető napló olyan rugalmas mérőeszköz is egyben, amely folyamatosan visszahat a pedagógiai tevékenységre.

Ezért az óvónőknek érdemes átgondolni a következő szempontokat:

Szeptember	➢ Naplók megnyitása ➢ tájékozódás ➢ Napi bejegyzés: A leírásokban követhetőek-e a folyamatok. Rögzítjük-e: ki-kivel, mit-mivel, hol-hogyan játszik, tevékenykedik. Figyelünk-e minden gyerekre? Kíváncsiak vagyunk-e tudására, érdeklődésére? Kíváncsiak vagyunk-e a változásokra és képesek vagyunk-e ennek rögzítésére, majd a későbbiekben ennek felhasználására? ➢ szabályzatban foglaltaknak megfelelő kiegészítések, bővítések megtörténtek-e ➢ névsor, szülők telefonszáma stb, megfelelő jelzések alkalmazása ➢ de és du napi bejegyzések rendszeressége ➢ családlátogatások tapasztalatai rögzítésre kerültek-e? ➢ napló nyitásakor minden modul megléte, irattárba helyezése ➢ A megfigyelési szempontok alapján készült feljegyzés átbeszélése az óvónőkkel, egyeztető megbeszélés megállapodásainak rögzítése. ➢ Az ellenőrzés segítő, feltáró jellegű, figyelembe kell vegye az óvónők módszertani szabadságát, egyéni naplóvezetési stílusát
Október november december	➢ de. du napi bejegyzések gyakorisága ➢ Mire kíváncsi, mire figyel a felnőtt. Együttműködésük a naplóban megfigyelhető-e, kimutatható ➢ megjegyzés rovatban GYK-FK jelzések alkalmazása ➢ kompetencia alapuló program csomag jelzéseinek alkalmazása ➢ gyereklapok ellenőrzése megfelelő jelzések a gyerek lapján szerepelnek-e (különös gyerek), egyeztetések a megfelelő szakemberrel megtörténtek-e ➢ Felkészülés a helyzetek szerinti modul alkalmazásának ellenőrzés: ezen belül a különös gyerekek tekintetében a megfelelő személyre szabott, kerülő utas stratégiák megtalálhatóak-e ➢ A szabályozásnak megfelelő időben történtek az összefoglalások a gyereklapokon ➢ Miről gondolkodik és hogyan biztosítja a nyugalmat a csoportban-egyénre szabottan érintett óvónő ➢ Egy-egy megfigyelés után megfogalmazza-e - vajon miért? Miért elutasító, verekedős, felnőtt-függő éppen az a gyerek? stb. Mit tudok róla? Sokat figyelünk rá, vagy keveset stb. ➢ Helyzetek: A napi bejegyzésben megfigyeltek milyen módon, hogyan kerülnek át a gyereklapra, innen az összefoglalókba,:ezek milyen módosításokra késztetik a felnőtteket a tervezésben, a módosítások megjelennek-e érintett gyerek lapján, illetve összefoglalóján,
Január február	Ezeken túl a tanköteles korú gyerekek lapján ellenőrző tájékozódó elemzés- Fogadóóra feljegyzés a Fejlődés jellemzői óvodáskor végére szempontsor szerinti részletes elemzés a tanköteles korú gyermekekről, megtörténtek-e az egyeztetések szülővel. Történtek-e előzetes megállapodások az intézmény váltásról

Március április május	➢ de. du napi bejegyzések gyakorisága ➢ megjegyzés rovatban GYK-FK jelzések alkalmazása ➢ kompetencia alapuló program csomag, zöld projektek,tartalmak alkalmazása ➢ gyereklapok ellenőrzése megfelelő jelzések a gyerek lapján szerepelnek-e (különös gyerek), egyeztetések a megfelelő szakemberrel megtörténtek-e <u>Gyereklapok – Összefoglaló és továbblépés:</u> M**en**nyire objektívek a bejegyzések, mire vagyunk kíváncsiak, mire figyelünk, miről gondolkodunk, és ezeket felhasználva hogyan biztosítjuk a nyugalmat érintett gyerek optimális fejlődéséhez. a gyereklapokra történő beírásoknál követhetőek-e a gyerek egyéni változásai, érdeklődése, tudása, mozgása a csoportban a tájékozódási rovatban rögzítjük-e első tapasztalatainkat, következtetések nélkül megfelelő időben történnek-e a kigyűjtések, megfelelő mennyiségű és minőségű adatot gyűjtünk-e a gyerekekről, Felkészülés a lehetőségek szerinti modul alkalmazásának ellenőrzés: ezen belül a különös gyerekek tekintetében a megfelelő személyre szabott, kerülő utas stratégiák megtalálhatóak-e A szabályozásnak megfelelő időben történtek az összefoglalások a gyereklapokon A közös megbeszélések után történt-e elmozdulás, korrekció
Június	Nyári napló megnyitása-óvodavezető ➢ megtörtént-e modulok aktualizálása ➢ Szervezés és szokások: tartalmazza-e az adatokat, ➢ balesetvédelmi, egészségvédelmi szabályozókat ➢ NKSZ-nak megfelelő vezetés
Július	➢ Naplókezelési szabályzat szerinti vezetés
Augusztus	➢ FKN nyomtatás – zárása adott nevelési évről. Következő nevelési év előkészítése.

Folyamatkövető napló ellenőrzésének ütemezése

Határidő	Ellenőrzés szempontja	Ellenőrzésért felelős	Visszacsatolás
SZEPTEMBER OKTÓBER NOVEMBER	➢ Naplók megnyitása, tájékozódás, a NKSZ-ban foglaltak megfelelő kiegészítések, bővítések megtörténtek ➢ Névsor, gyereklapok ➢ Családlátogatás tapasztalatainak rögzítése megtörtént ➢ Nyári naplóból a megfigyelések tapasztalatainak átírása megtörtént. ➢ Struktúra elemzés, ellenőrzés	Óvodavezető	➢ Pedagógiai program ➢ Munkaközösségi értekezletek ➢ Nevelési év érékelő beszámoló ➢ Nevelési év munkaterv ➢ Csoportok napi gyakorlatának megvalósulása
DECEMBER JANUÁR FEBRUÁR	➢ Ütemezés szerint, hospitáláshoz,pedagógus önértékeléshez, kapcsolódóan ➢ Napi bejegyzések gyakorisága, ➢ Gyereklapok, összefoglalók és továbblépők vezetésének gyakorisága, ➢ Felkészülés a helyzetek szerint tartalmi elemzése, ➢ SNI, BTM, hátrány kompenzáció, tehetséggondozás tartalmi elemzés	Óvodavezető,Munkaközösség vezető,Belső önértékelési cs. vezető vagy az erre kijelölt tag	➢ Szakmai önmegvalósulás, önfejlesztés
MÁRCIUS ÁPRILIS MÁJUS	➢ Tanköteles korú gyerekek gyereklapjának, összefoglalójának tájékozódó elemzése: szülőkkel megtörtént az egyeztetés, döntés eredménye szerepel ➢ NKSZ-nak megfelelően megtörtént a minimum félévi összefoglalás, továbblépés tervezése ➢ Felkészülés a helyzetek szerint – mennyiségi, tartalmi vizsgálat tartalmazza a Zöld szempontoknak való megfelelést, - Ami megvalósult-mennyiségi, tartalmi vizsgálata	Óvodavezető Munkaközösség vezető Belső önértékelési cs. vezető vagy az erre kijelölt tag	➢ Pedagógiai program ➢ Munkaközösségi értekezletek ➢ Nevelési év érékelő beszámoló ➢ Nevelési év munkaterv ➢ Csoportok napi gyakorlatának megvalósulása
JÚNIUS JÚLIUS	➢ Nyári napló aktualizálása -Megnyitása megtörtént ➢ NKSZ –nak megfelelő a vezetése ➢ Ütemezés szerinti naplók teljes körű elemzése	Óvodavezető Munkaközösség vezető	➢ Szakmai önmegvalósulás, önfejlesztés
AUGUSZTUS	➢ Napló moduljainak aktualizálása ➢ Intézményt váltó gyerekek gyereklapjainak zárása, irattárba helyezése ➢ Nyári naplóból érintett gyerekek megfigyelésének átírása, ➢ Ütemezés szerinti naplók teljes körű elemzése	Óvodavezető Munkaközösség vezető	➢ Pedagógiai program ➢ Munkaközösségi értekezletek ➢ Nevelési év érékelő beszámoló ➢ Nevelési év munkaterv ➢ Csoportok napi gyakorlatának megvalósulása ➢ Szakmai önmegvalósulás, önfejlesztés

HOSPITÁLÁSI SZEMPONTOK

Elvek, szabályok

Három hasábos jegyzőkönyvet kell készíteni.
A formanyomtatványt használjátok.
Figyeljetek az objektivitásra, pontos jegyzetelésre, időhatárokat írjatok.
Miértek és magyarázatok az elemzés részbe kerüljenek.
Figyeljetek a szabályok betartására
Legyetek nagyon tapintatosak, lehetőleg a kiválasztott gyerek se észlelje a megfigyelést.
Figyeljetek a zavartalan elhelyezkedésre.
Ne teremtsetek szemkontaktust se gyerekkel, se felnőttel.
Ne beszéljetek a megfigyelt óvónővel.
Akit megfigyelnek: ne szóljon ki, ne nézzen ki a megfigyelőre.
Figyeljetek a saját jelzéseitekre, legyetek nagyon visszafogottak.
Minden esetben a megfigyelés után a megfigyelt óvónővel vitassátok meg a látottakat.
Ezt röviden írjátok le a jegyzőkönyv „megbeszélés" részébe. Azt is, ha nem jutottatok konszenzusra vagy a véleményeket, egyeztetéseket.
Próbáljátok használni a DOB program SEGÍTŐ szavait a „SEGÍTŐ szótár kifejezéseit is.
Váltópapucs, ha teremben vagytok nektek is szükséges.

SZEMPONTOK GYEREK MEGFIGYELÉSHEZ FELADATVÁLLALÁS, FELADATTARTÁS MEGFIGYELÉSÉRE

- Várakozással, érdeklődéssel, önként bekapcsolódva maga akarja vállalni a feladatot
- Kitartó, elmélyült, törekszik a megoldásra
- Közömbös nem figyel, vonakodik, nem vállalja a feladatot (Kideríteni miért?)
- Nem igényel biztatást
- Figyelmét képes hosszabb ideig összpontosítani
- Figyelme minősége: lebegő, koncentrált, megosztott
- Képes-e beosztani az energiáját
- Milyen gyakran tart szünetet
- Igényel-e bíztatást, megerősítést – állandóan, időnként
- Kér segítséget
- Vár segítséget
- Befejezi a feladatot- önállóan, bíztatásra, rábeszélés után:egyszerre vagy több részletben végzi el?

Feladattartás (érzelmi viszony-koncentráció)

- stabil, kora átlagának (magához mért) megfelelő vagy kiemelkedő szintű koncentráló képességgel rendelkezik?
- átlagosan (magához mért) kiegyensúlyozott, szétszórt, kapkodó?
- túlmozgásos,
- már képes koncentrálni

Társas feladathelyzet –vezető vagy mintakövető a magatartása?

- társait nem zavarja, fegyelmezett?
- időnként beszélget, a zavaró hatás eltereli a figyelmét, átlagosan (magához mért) fegyelmezett?

Lehet bővíteni ezek csak ötletek.
A program megközelítésében:
„Az iskolaérettség értelmezése alapvetően az ÖNÁLLÓ, illetve a befolyásolt FIGYELEM terjedelméből és minőségéből indul ki.
Vezető szempontunk az ÖNÁLLÓ aktivitás tartalma, a játékban is megfigyelhető ELMÉLYÜLT, KITARTÓ CSELEKVÉS. A feladattudatot a társas kapcsolatokban, az ÖNÁLLÓAN VÁLASZTOTT FELADATOKBAN, majd bizonyos eszközök és tartalmak önálló használatában értelmezzük. (fokozatok)"

(Hűvös Éva: Rendszer, program vagy módszer)

Felnőtt mozgása a csoportban

Konkrétan és pontosan, időhatárokkal a történés részben, rögzíteni kell mozgását:

- hol helyezkedik el, amikor kezded a megfigyelést,
- hányszor vált helyet, (mire kíváncsi, mire figyel)
- mennyi ideig van egy helyzetben (szituációban),
- mozdulat, mimika, testtartás, (gyerek kód, felnőtt kód, értik egymást stb.)
- hangerő, hangszín, (helyzetnek, saját habitusának megfelelő)
- izomtónus –elengedett, feszült, görcsös stb.
- testtartás – áll, ül, láb-kéz-törzs helyzete stb.
- kapcsolatban– egész test odaforduló, fél törzs fordul stb.
- arckifejezése - helyzethez illő, merev, mimikája kifejező, stb.
- szemkontaktus –tart, nem tart, megtart stb.
- tárgyhasználat – funkciót hordozó, funkció nélküli,
- gyerek kód, felnőtt kód stb.
- kapcsolatban- kiváró, elutasító, elfogadó, kezdeményező, utánzó stb.
- viszonya – helyhez, tárgyhoz, helyzethez, társhoz
- mások jelzéseit- veszi, érti stb.
- mit mond, kinek és hogyan mondja,
- DOB segítő szavak (kér, követel, kivár, kezdeményez, figyel stb.)

Figyelni kell az objektivitásra, pontos jegyzetelésre. Miértek és magyarázatok az elemzés részbe kerüljenek.

Vélemények, egyeztetések, vagy ha nem történt konszenzus, a "megbeszélés" részbe kerüljenek pontos rögzítésre.

Udvari élet megfigyelése

<u>Mire kíváncsi az óvónő?:</u>

- udvari életre?
- a hospitálás megfigyelési szempontjai szerint?
- udvari játékhelyzetre,
- az udvari tevékenységekre, helyzetekre?
- az udvari élet megszervezésére, felnőtt mozgására?
- az udvari életre - szabályok, szokások, balesetveszély elkerülésére?
- a felnőtt mozgására – elhelyezkedésére az udvaron
- udvari élet a társ csoportban

Mire figyelt az óvónő

- balesetvédelemre, egészség megőrzésre
- megfelelő elhelyezkedésre
- mikrocsoportos helyzetekre
- gyerekek kapcsolataira, kíváncsiságára,
- szabályok tudatosítására
- eszközök megfelelő használatára
- szabályok megtartására
- udvari szokásrendszerre
- mintanyújtásra
- együttműködésre gyerek-gyerek, gyerek-felnőtt között
- lehetőségre az önálló tevékenység választásra
- személyes bánásmódra
- gondozási tevékenységre
- jelzésekre – veszi-nem veszi
- segítséget vár, vagy kér
- önbizalom erősítésére
- dicséret alkalmazására
- információ cserére gyerek-gyerek, gyerek-felnőtt között
- eszköz biztosítására
- helyváltoztatásra
- nonverbális eszközökre
- irányításra
- nyugalomra
- folyamatosságra
- környezetvédelmi szempontok alakítására,
- mozgás helyzet gyakorlására
- konfliktus helyzet megoldására
- gyerek biztonságérzetének alakulására,

Gödöllői Zöld óvoda Intézményi Önértékeléshez kapcsolódó hospitálási szempontjai

A szabad játék, tevékenység/projekt (foglalkozás) látogatás és megbeszélés megfigyelési szempontjai: (Tanfelügyeleti kézikönyv)

1. Milyen volt az óvodapedagógus stílusa?
2. Mennyire volt érthető az óvodapedagógus kommunikációja?
3. Milyen volt a pozitív és a negatív visszajelzések aránya?
4. Milyen az óvodapedagógus kérdező kultúrája?
5. Milyen volt az óvodapedagógus időgazdálkodása?
6. Az óvodapedagógus mennyire vette figyelembe az egyéni képességek közötti különbözőségeket?
7. A vezető, irányító, segítő szerep mennyire volt indokolt a szabad játék/nevelés tevékenyég/projekt (foglalkozás) folyamatában?
8. Mennyire szakszerű az óvodapedagógus fogalomhasználata, mennyire támogatja a gyermekekben az új fogalmak kialakítását és a korábbiak elmélyítését?
9. Kihasználta-e az óvodapedagógus a nevelés, játék, ismeret átadás kapcsolati lehetőségét?
10. Hogy határozta meg az óvodapedagógus a nevelés/ tevékenyég/projekt (foglalkozás) célját és hogy sikerült azt a gyermekek számára vonzóvá tenni, tudatosítani?
11. Mennyiben támogatták a feladatok és az alkalmazott módszerek a cél elérését?
12. A választott módszerek, nevelés/ tanulásszervezési eljárások mennyire illeszkedtek a nevelés/ tevékenyég/projekt (foglalkozás) tartalmához, a feladatokhoz?
13. Mennyiben feleltek meg a használt módszerek, nevelési/ tanulásszervezési eljárások a D.O.B. program, intézmény által preferált módszertannak?
14. Milyen motivációs eszközöket alkalmazott az óvodapedagógus a nevelés tevékenyég/projekt (foglalkozás) során? Figyelembe vette-e a D.O.B. program elveit?
15. Milyen mértékben sikerült a gyermekeket bevonni a nevelés/ tevékenyég/projekt (foglalkozás) menetébe, aktivitásukat fokozni? Figyelembe vette-e a D.O.B. program elveit?
16. Hogy jelent meg a személyiségfejlesztés a szabad játékban/nevelésben/ tevékenyégben/projektben (foglalkozáson)? Milyen eszközök segítették ezt?
17. Hogy jelent meg a közösségfejlesztés a szabad játékban/ nevelésben tevékenyégben/projektben (foglalkozáson)? Milyen eszközök segítették?
18. Milyen mértékben sikerült a gyermekeket bevonni a foglalkozás menetébe, aktivitásukat fokozni?
19. Hogy jelent meg a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel való foglalkozás a szabad játékban /nevelésben/tevékenységben/projektben (foglalkozáson)?
20. Mennyire tükröződött a szokás szabályrend a szabad játékban/nevelésben/ tevékenyégben/projektben (foglalkozáson) a gyermekek magatartásában?
21. Milyen módon valósult meg a gyermekek együttműködése a szabad játékban /nevelésben/tevékenységben/projektben (foglalkozáson), egymástól való tanulása?
22. Hogy jelent meg a gyermekek önértékelése?
23. Hogyan történt a gyermekek, gyermeki produktumok értékelése?
24. Elérte-e a nevelés/ tevékenyég/projekt (foglalkozás) a célját, koherens volt-e a nevelés/ tevékenyég/projekt (foglalkozás) tervvel?
25. Mennyire feleltek meg az óvodapedagógus reakciói az egyes pedagógiai szituációknak?
26. Reálisan értékelte-e az óvodapedagógus az egyes pedagógiai szituációkban mutatott reakcióit a megbeszélésen?
27. Mennyire volt reflektív az óvodapedagógus? - visszatekintés a tervezésre, megvalósulásra
    - a lényeges mozzanatok tudatosítása
    - alternatív cselekvésmódok kialakítása

Zöld tartalmak a hospitálási szempontokban

- 1. A tudásátadás során hogyan, mivel törekedett-e az óvónő a zöld tartalmak megjelenítésére?
- 2. Projektben, vagy téma hétben történt-e a felkészülés?
- 3.A tudás átadásban, szabadjátékban látható volt - jeles napok, intézményi hagyományok, zöld ünnepek stb. aktualitás?
- 4. Hogyan figyelt-e az óvónő az egészséges életmód: nyugodt, biztonságos légkör megteremtés, balesetvédelem, stb., alakítására
- 5. Történt-e konkrét balesetvédelmi utalás a nap során. Hogyan és mikor?
- 6. Hogyan valósult meg az egészségvédelem?
- 7. Hogyan figyelt az energiatakarékosságra?
- 8.Használtak-e természetes anyagokat?- szabad játék során, tudásátadáskor
- 9. Van természetsarok a csoportban? Mit tartalmaz?
- 10. Hogyan jelenik meg a csoport napi életében?
- 11. Megfigyelhető volt a segítő eszközök (nagyító, könyvek, bogárnéző stb.) használata?
- 12.Mikor? Hol? Indokolt volt?
- 13.A gyerekek tudják hol találhatóak, kérik az óvónőtől?
- 14.Hogyan törekednek a hulladék újra felhasználására?
- 15.Láttál példát a hagyományápolásra? Mit, és hogyan valósult meg a nap során?

Zöld tartalmak megjelenése a tervezésben
Varga Katalin összeállítása alapján
Jánoskáné Varga Julianna készítette

Szempontok a kommunikáció és élmény helyzetek megvalósulásához

- 1.Kommunikáció, élmény helyzetek - téma, anyag választása megfelelő.
- 2.Milyen volt az óvónő kommunikációja?
- 3.Hogyan beszélt a gyerekekkel? testtartás, mimika, hangerő, hangszín stb.
- 4.Milyen volt a gyerekek egymás közötti kommunikációja?
- 5.Milyen lehetőségeket láttál a felfedezés mellett, az ismétlésre, gyakorlásra?
- 6.Milyen lehetőségeket láttál a gyerekek önállóságára, kíváncsiságára, szabad játékára?
- 7.Milyen lehetőségeket láttál az önálló gondolkodásra gyerek részéről?
- 8.Milyen lehetőségeket teremtett az óvónő a probléma megoldó gondolkodás fejlődésének elősegítésére?
- 9.Milyen közös valóság létrehozásának voltál megfigyelője?
- 10.A szabályok betartása, vagy a közös játék élménye volt fontos?
- 11.Milyen alkotások születtek, és ezt hogyan őrizte meg az óvónő?
- 12.Milyen jelzéseket használt az óvónő? a gyerekek?
- 13.Hogyan értékelte az óvónő a gyerekek teljesítményét, erőfeszítéseit?
- 14. Milyen példát láttál a természetes, egyedi és személyes helyzetekre?
- 15.Figyeltek a takarékosságra, a környezet védelmére?
- 16.Hogyan reagált az óvónő a gyerekek szabad kérdéseire?
- 17.Hogyan segítette a gyerekek vita kultúrájának fejlődését, alakítását?
- 18.Milyen módszereket, eljárásokat figyeltél meg a különös gyerekek esetében?
- 19.Milyen módszereket alkalmazott a tehetséggondozással kapcsolatosan?

Szükséges a NKSZ –ban található többi táblázat ismerete is –Dob segítő szavai, Segédlet megfigyeléshez –napi bejegyzéshez, Gyerek a hétköznapokban, Segítő szótár, Felnőtt mozgása a csoportban stb.

2019. JVJ

FOLYAMATKÖVETŐ NAPLÓKEZELÉSI SZABÁLYZAT MELLÉKLETEK

Szempontok a családlátogatáshoz - /Gyereklap bejegyzéseihez/

1. Szociális viszonyok (lakáskörülmények, anyagi viszonyok, létszám viszonyok, jövedelem) Kulturális viszonyok (könyv, újság, stb)

2. Családszerkezet (együtt lakó családtagok, testvérek száma, helyzete, a család épsége, teljessége)

3. A családtagok kapcsolata (a szülők viszonya, testvéri viszonyok, életrend, munkamegosztás, döntés a családban légkör, irányítás, stílus)

4. A gyerek helyzete a családban (kapcsolata a szülőkkel, életmód, napirend, jogok és kötelességek)

SZEMPONTOK A PEDAGÓGIAI VÉLEMÉNY ÖSSZEÁLLÍTÁSÁHOZ

1.Oktatási azonosító száma:

2.**Fejlesztésben részesült-e? Ki fejlesztette, mikortól, irányultsága?**

3.Társas viselkedés, irányíthatóság: Mióta jár a gyermek a csoportba? Hogyan, mennyi idő alatt fogadta el a csoport szokásait, szabályait-csoporttársaihoz viszonyítva? Elfogadták-e őt csoporttársai? Milyen a társaival, pedagógusaival, idegenekkel való kapcsolata?

Van-e barátja? Gyakran kerül-e konfliktusba társaival? Elfogadja-e a csoport szabályait? Részt vesz-e a közös tevékenységekben? Képes-e kivárni, amíg rákerül a sor? Vannak-e problémák, furcsaságok a magatartásában?

Magatartási jellemzői- viselkedése

- csoportban, egyénileg
- figyelme
- érdeklődése (játéktevékenységei)
- kapcsolatfelvétel és tartás
- szemkontaktus
- motiválhatóság
- irányíthatóság
- feladatvállalás, feladattartás-tűrés
- koncentráció
- együttműködés
- önfegyelem
- nyugodtság, hypermotilitás, agresszió
- közösségi magatartás
- frusztráltság, megnyilvánulásai, egyéb feltűnő jellemzők

Érzelmi reakció: Milyen az alaphangulata? Gyakran vannak-e indokolatlan kitörései: Mi okoz számára örömöt, bánatot? Vannak-e indokolatlannak tűnő érzelmi megnyilvánulásai, megalapozatlan félelmei? Hogyan lehet megnyugtatni? Hogyan fogadja a változásokat (személyek, tárgyak, napirend, stb.)?

Értelmi képességek, figyelem: Érdeklik-e a foglalkozások? Van-e olyan téma, ami fokozottan érdekli? Gyakrabban követ-e figyelmetlenségből adódó hibákat, mint a társai? Képes-e elmélyülten tevékenykedni? A külső ingerek megzavarják-e a munkáját?

Összességében milyennek értékeled a gyermek értelmi képességeit?

- kíváncsi, érdeklődő
- aktív, cselekvő
- önérvényesítő
- kreatív, fantáziadús,
- mozgékony, rugalmas
- fogalomismeret, tájékozottság
- összehasonlítás, megkülönböztetés
- következtetés, ítéletalkotás, analízis, szintézis
- konkretizálás, általánosítás, csoportosítás, osztályozás
- téri, időbeli viszonyok
- koncentráció, feladattartás, figyelem
- érdeklődés, emlékezet
- képzelet
- problémamegoldó gondolkodás

Mennyiség fogalma

- soralkotás
- számlálás
- mennyiség-felismerés
- számemlékezet
- szám és mennyiség egyeztetés
- mennyiségi relációk
- mennyiségállandóság
- műveletek (egyszerű, 5-ös számkör)
- szimmetria, szerialitás

Beszéde: Van-e olyan tapasztalat, hogy a gyermek nem figyel, ha szólnak hozzá, vagy nem érti jól a beszédet?
Társaival hogyan kommunikál? Milyen a beszédtempója, hangereje, mennyisége? Beszédében előfordul-e halandzsa, ismételgetés, névmás-, ragcsere, ragozási hibák, gyenge artikuláció, vagy egyéb furcsaság? Beszélgetés kialakítása- adekvát válaszadás
Spontán beszéd
Saját adatait ismeri-e?
Beszéd minősége

- beszédhibák
- szókincs, mondatalkotás- grammatizmus
- szövegalkotás és értés

Játéka: Mit játszik szívesen? Egy-egy tevékenység mennyi ideig köti le a figyelmét? Van-e olyan játék, amivel elmélyülten tud játszani? Inkább egyedül, vagy csoportosan játszik? Betartja-e a játékszabályokat? Milyen területen, formában jellemző leginkább önálló játéktevékenység?

Mozgás: Milyen a gyermek mozgásigénye? Gyakoriak-e a balesetek? Van-e koordinációs vagy egyensúlyzavara? Milyen a kézügyessége? Vannak-e furcsaságok a mozgásában:

<u>Nagymozgás</u>

- járás, futás, ugrás, szökdécselés
- gömbérzék
- összerendezettség

<u>Finommozgás</u>

- szem-kéz koordináció
- ceruzafogás
- vonalvezetés
- kézügyesség

Testséma ismerete: tájékozódás testen, oldaldominancia. iránydifferenciálás

Tájékozódás: térben, síkban, időben

Önkiszolgálása: Étkezésben, öltözködésben, fürdőszoba használatban mennyire önálló? Gyakran adódnak-e figyelmetlenségből származó „balesetek”?

- öltözködés
- tisztálkodás
- étkezés
- rendszeretet, tisztaság
- szabálytudat és alkalmazás(társas kapcsolatok és viszonyulás)
- önértékelés

Mi az összbenyomás a gyermekről? Mi a legfontosabb vele kapcsolatban?

<u>Miért kerül sor a gyermek vizsgálatára? – konkrétan megfogalmazni.</u>

Segédlet megfigyeléshez – napi bejegyzéshez

Dob program , Segítő szavak a Naplóhoz

- **nagymozgásáról**
  - hogyan jár, fut, mászik, ugrál (nagymozgások koordinációja)
  - miképpen tájékozódik a térben
  - biztonsággal mozog-e különböző tárgyakon (hinta, mászóka, bicikli)
- **kézügyességéről**
  - milyen módon bánik a játéktárgyakkal
  - melyik kezét (lábát) részesíti előnyben
  - milyen játékokat konstruál (építőjáték, szerelőjátékok)
  - milyen a viszonya különböző anyagokhoz: víz, homok, agyag
- **beszédfejlődéséről**
  - mit mond, milyen kifejezéseket használ (szókincs, nyelvhelyesség)
  - milyen a beszédértése (hallása)
- nyelvi kifejezőkészség
- **szociális érettségéről**
  - milyen módon képes társaival együttműködni
  - képes-e kontrollálni viselkedését
  - részt vesz-e a csoportos játékokban (aktometria: Mérei)
  - felhasználja-e a játéktárgyakat helyettesítésre (= játszik-e szerepjátékot).

értelmi fejlődéséről

- milyenek a gyerek ismeretei, közvetlen környezetéről-tárgyak
- természeti környezetéről-állatok
- napszakok
- évszakok
- élő-élettelen
- társadalmi környezet családi viszonyok
- ismer-e foglalkozásokat
- ismer-e tevékenységeket a ház körül
- elvont gondolkodás elemei megfigyelhetőek-e
- összehasonlít véletlenül
- következtetéseket von le
- testséma
- mennyiségi és nagyságbeli megállapítások
- számfogalom,
- párfogalom ,
- beazonosítási képesség

<u>Általános szempontok</u>

Milyen játékszert választ?

• Hogyan választ magának játékot? Véletlenszerűen, előre eltervezve, esetleg a másoknál megpillantott eszközt szeretné megkapni, megszerezni magának stb.?

• A reggeli megérkezésnél könnyen játékba lendül, vagy szüksége van egy kis „bemelegítésre”?

• Vannak-e kedvelt játékai? Milyen típusúak ezek az eszközök?

• Ismétlődően ugyanazt a játékot választja, ha igen, variálja, bővít-e új elemekkel?

• Sok, vagy kevés játékkal szeret játszani?

Hogyan játszik?

• Játszás közben teljesen elmélyült, arra koncentrál, amit éppen tesz, vagy ki-kitekinget a szituációból?

• Könnyen vált-e játékot, vagy nehezen lehet kimozdítani abból, amit éppen tesz?

• Hogyan nyúl a játékszerekhez? (Óvatosan, gonddal, érdeklődéssel, vagy kapkodva, bizonytalanul, esetleg rombolva és törve?)

• Előfordul-e, hogy egyedi módon használja fel a játékszereket?

• Vannak-e ötletei, kezdeményezései a hiányzó kellékek pótlására?

• Játszás után helyére teszi-e azt, amivel játszott, vagy otthagyja?

Mennyi ideig játszik egy-egy játékkal?

• Tartósan, akár 10 percig is folyamatosan játszik, vagy egy-két perc után játékot vált?

Hogyan mozog a csoportszobában, az udvaron?

• Egy meghatározott helyen játszik, vagy bejárja a teret, otthonosan mozog valamennyi szegletében?

• Vannak kedvelt játszóhelyei?

• Keresi-e a felnőtt fizikai közelségét játszás során? (Állandóan, időnként, vagy ha segítségre szorul.)

Vannak-e játszótársai?

• Egyedül szeret játszani vagy társakkal?

• Kik a játszótársai? Mindig velük játszik?

• Csatlakozik-e másokhoz?

• Milyen módon csatlakozik a kialakult játszócsoporthoz? (Szó nélkül, erőszakkal lép be mások
játékába; előbb figyelemmel kíséri őket; utánozza a látottakat; megjegyzéseket fűz a játékhoz; felhívja magára a figyelmet stb.)

• Elfogadja-e mások közeledését?

• Képes-e együttjátszani két-három gyerekkel is? Figyel-e másokra, felajánlja-e a segítségét, hogyan fejezi ki elismerését, tud-e örülni mások javaslatainak? Ez hogy nyilvánul meg? Mit tesz, ha társai elutasítják játékbeli elképzeléseit (elfogadja, tovább próbálkozik és újabb javaslattal áll elő, vagy elkeseredik és tovább áll stb.).

• Együttjátszás során milyen helyzetet foglalt el?

Hogy áll a konfliktusokkal?

• Gyakran keveredik-e konfliktusba? Ez helyzetfüggő vagy inkább társfüggő?

• Mi a jellemző reakciója: aláveti magát, félrevonul, kilép a játékból, vagy megpróbálja érvényesíteni akaratát?

• Erőszakkal oldja meg a konfliktust? Fizikai vagy verbális agresszió jelenik meg a viselkedésében?

• Hajlandó-e megegyezésre?

• Követi-e magától azokat a mintákat, amiket hasonló helyzetben szoktak mondani, tenni?

• Kér-e a felnőttől segítséget?
• Fel tudja-e idézni a játékszabályokat?
• Milyen módon nyugszik meg?
Milyen érzés, hangulat figyelhető meg a játszás során, vagy a játék végén?
• Arckifejezéseiből, gesztusaiból lehet-e következtetni arra, hogy mennyire élvezi azt, amit éppen játszik. (Mosoly, nevetés, lehangoltság, izgatottság, sírás, szomorúság, dühkitörés stb.)
• Mi az, ami a legnagyobb örömet váltja ki a játék során?
• Mi az, ami megnyugtatja?
• Mi az, ami felzaklatja, elkeseríti, esetleg dühöt vált ki belőle a játék során?
1. „Mintha-játék" – tárgyakkal
2. Szerepjáték
3. Beszél a jelenetről, szinte megtervezi
4. Játék közben beszélget
5. Játékhelyzetben tartósan jelen van
6. Interakciók játék közben
7. Csatlakozik, belép egy játszócsoportba
8. Konfliktus kezelése a játékhelyzeten belül
9. Szerepvállalás a játékhelyzetben (felvállal egy ráosztott szerepet, hajlandó szerepet váltani)
10. Másokat támogat a játékhelyzetben

a) „Mintha" játék tárgyakkal
• Nem játszik „mintha" játékot tárgyakkal
• Valódi tárgyakat használ
• Tárgyakat más tárgyakkal helyettesít
• Képzeletbeli tárgyakat használ

b) Szerepjáték
• Nincs szerepjáték
• Csak egy történést játszik el
• Történéseket összeköt
• Megnevezi, hogy ő ki a játékban pl. „én orvos vagyok"
• A szerephez tartozó cselekvéseket végez, fontos a ruha, a kellék
c) Játék közbeni kifejezések
• Nem használja a „mintha" kifejezést
• Megnevezi azt a tárgyat, amit valami más dologgal pótol
• Elmagyarázza, hogy a képzeletbeli eszközzel milyen képzeletbeli cselekvést végez
• Elmagyarázza a helyzetet, amit elképzel pl.: „mondjuk, a szörny most elrabolt minket"
d) Játék közbeni beszéd
• Nem beszél játék közben
• Csak saját magában beszél
• Csak felnőtthöz beszél
• Kilépve a játékból, mond valamit a másik gyereknek
• A játékon belül, a szerepnek megfelelően beszél a másikhoz

készítette:Jánoskáné Varga Julianna(2016. december)

SEGÍTŐ SZAVAK A NAPLÓHOZ

A FELNŐTTRŐL	A GYEREKRŐL
FIGYEL - röviden, hirtelen, hosszan, időnként stb.	FIGYEL - távolról, elmélyülten, szomorúan, kíváncsian, felszínesen stb,
MEGÁLLAPIT- önállóan vagy együtt elért eredményt stb,	MEGÁLLAPIT- ismételve saját sikert vagy hibát, tévesen stb,
SEGITSÉGET VÁR-szülőtől, kollégától régóta, türelmetlenül stb	SEGITSÉGET VÁR-akárkitől, reálisan, kedvelt személytől stb,
DICSÉR- őszintén, röviden, célzottan, részletesen stb,	DICSÉR-saját magát, felnőttet, ételt, társat, vágyódva stb.
ELMARASZTAL-gesztussal, hallgatással, szóban, büntetéssel stb,	ELMARASZTAL-elutasítóan,vitatkozva, meggondolatlanul, jogosan stb,
KÖVETEL-irányítóan, fokozatosan, lezáróan, közvetve stb,	KÖVETEL-gondozást, választ, önállóságot, feszülten, hízelkedve stb,
KÉRDEZ-kedvesen,szó nélkül, röviden, dühösen, áthídalóan stb,	KÉRDEZ- gesztussal, rácsodálkozóan, emberről, szokatlanul stb,
BEKAPCSOLÓDIK-beszélgetésbe, mozgásba, kis segítséggel,egy tárggyal stb,	BEKAPCSOLÓDIK-személy kedvéért, önállóan, utánozva,a tevékenységért,
SEGITSÉGET KÉR VAGY NYÚJT tudatosan, bizalmasan,határozottan, stb,	SEGITSÉGET KÉR VAGY NYÚJT türelmesen, megfogalmazva,makacsul, stb,
TÁJÉKOZÓDIKVAGY TÁJÉKOZTAT gyerekről, ismeretekről, térben figyelmeztetően stb,	TÁJÉKOZÓDIK VAGY TÁJÉKOZTAT, keres,felfedez,cselekvést félbehagyja-folytatja, önállóan stb,
KEZDEMÉNYEZ- mesét, fogadóórát, ünnepre készülést, választási lehetőséget	KEZDEMÉNYEZ-személyre szólóan, feszülten,tárggyal,cselekvést,
KIVÁR-türelmesen, bizonytalanul, hetek óta stb,	VÁR-önállóan,utánozva,kitartóan, bizonytalanul stb,
JAVASOL-megoldást,rábeszélően, elem kicserélését stb,	JAVASOL - témát, lehetetlent, kísérletezést, stb
HUMORT ALKALMAZ-gyengéden, konfliktusban, játékhelyzetben, stb,	HUMORT ALKALMAZ - véletlenül kedveskedve,bohóckodva stb,
TERVEZ- önállóan, együtt,írásban hosszabb távra stb,	TERVEZ - cselekvés közben,irreálisan, társsal,rövid időre stb,

SEGÍTŐ SZÓTÁR GYEREKLAPOKHOZ

Tájékozódási periódusok	**Kapcsolatok**	**Aktivitás,játék,önállóság**	**Kezdeményezések,képességek, ismeretek**	**Családi,egyéni szokások, gondozás**
~ nyugodt , kiegyensúlyozott ~szokáscselekvés: helyére teszi rajzát, ~személyes tér ~intim tárgy fontossága, ~szükségletek: pl. dajkálás, ~biztonságos eligazodás az óvodában ~én tudatosság (önismeret, önértékelés, önbizalom) ~önszabályozás (önkontroll, megbízhatóság) ~önkontroll alakulása: képes uralkodni alapvető késztetésein ~az elkövetett helytelen viselkedés vállalása ~érzelmi beállítódás: érzelmei uralják: pozitív, negatív, közömbösség ~ pozitív önértékelés ~pozitív attitűd ~motorosan nyugtalan: ~érvényre akarja juttatni akaratát, ~igényli az önállóságot, ~kudarckerülő: bizonytalan önmagában, szorong ~kompenzálás túlzás:"az enyém még nagyobb" ~fantázia hazugság: maga is azt hiszi, hogy igaz ~akaratfejlődés: türelemmel várja, míg ő is szerephez jut ~meteoropata: időjárásra érzékeny **Fejlődés**: ~akceleráció-felgyorsulás ~retardáció-lelassult fejlődé ~regresszió: a fejlődésben bekövetkezett visszaesés	~egyéni és csoport érdekek össze-egyeztetése ~kapcsolatképző és kapcsolat ápoló készség ~szociális értékelő képesség (dicséret, bírálat) ~proszociális: megvédi a közösséget ~formális kapcsolat ~empatikus (mások szükségleteit felismeri ~példamutató viselkedésével formálja társait ~antiszociális: közösség elleni ~parancsolgató, fenyegető, ~ellentmondást nem tűr ~felnőtthöz fordul segítségért, ~gyerekhez fordul segítségért ~inkább felnőttel lép kapcsolatba ~inkább gyerekkel lép kapcsolatba ~tárgy körüli összeverődés: a tárgy jelenti a centrumot ~hajlamos a durvaságra ~agresszív: támadó, védekező, eszközjellegű, céljellegű ~személyhez kötött kommunikáció ~személyhez kötött cselekvések ~tárgy kisajátítása ~a felajánlott tárgyat, helyzetet, személyt nem fogadja el: nem érti a távlati célt ~otthonról hozott tárggyal próbál kapcsolatot teremteni ~együttmozgás: egy gyerek elkezdi a többi utánozza Tipikus magatartások:	~új elemet hoz be a csoport közös tevékenységébe ~játékba való bekapcsolódás: technikai segítség, átrendezés, tárgyak kezelése; elfogadható viselkedés; balesetveszély, alku-csere-kompromisszum ~többszólamú játék: egymás mellett ugyanazt. játsszák, de más jelentéssel ~ szimbolikus játék: helyettesíti a dolgokat, helyzeteket fantáziájának segítségével ~kényszeres játék: nincs új elem, változatosság, kreativitás ~agresszív, romboló játék: az elismerést, önbecsülést csak így tudja elérni; beilleszkedési nehézség, feszültség kijátszása ~gátolt játék: ugyanazt a tárgyat csak fogja ~kapkodó játék: gyorsan, váratlanul vált ~összedolgozás: a munkaelemeket megosztják ~újraalkotás: ismételgetés más formában ~új momentum beépítése a játékba (élmények, felfedezések, találmányok) ~azonos témájú játékba kapcsolódik be leginkább ~játékban: állattal vagy tárggyal azonosul, saját énjét játssza. ~játékban való elmélyülés ~agresszióra utaló szerep: pl. sárkány ~egyedül vagy társsal játszik ~felnőttel vagy gyerekkel kezdeményez ~egymást váltó szituációkban alkalmazkodik ~jól szervezi a játék menetét	~ én tudat: önmagáról való ismeret_ testről, élményekről. külvilágról, stb ~önkontroll alakulása: késleltetési képességek elsajátítása ~sikerorientált: próbára teszi saját ügyességét ~ emlékezés: bevésés (önkéntelen, szándékos); megőrzés; felidézés (reprodukció) ~figyelem beállítódás ~pontos megfigyelés ~odafigyelés képessége ~tudatos és aktív figyelem ~önkifejezés: önálló ötlet megvalósítása síkban, térben ~megtervezi tevékenységét ~tudatos eszköz kiválasztás ~képes előre gondolkodni ~ok-okozati összefüggések felismerése ~AHA-élmény, - gondolkodás során addig nem értett probléma megértése ~következtetést von le ~ erőfeszítést tesz az elsajátításért; gyakorol; újít; utánoz ~konvertálás (meglévő információt tartalmilag alakít át) ~rendező képesség (hasonlóság, azonosság) ~logikai képesség ~kombinatív képesség ~ismeretszerző képesség ~alkotóképesség ~problémamegoldó képesség ~elmélyülés ~felelősségérzet ~kötelességérzet ~a közösség igénye és az abba való beilleszkedés képessége ~kapcsolat felvételi és együttműködési készség a felnőttel és a társsal ~a felnőtt irányításának elfogadása ~kivárásra, megegyezésre egyre többször képes ~ érdeklődés: mindig ugyanaz, állandóan változó,	~nyugodt biztonságos családi környezet ~megértő, elfogadó nevelés ~szülők szociális kapcsolatrendszere, kompetenciája ~a család önértékelése ~családi környezet, testvérek hatása ~jutalmazás, büntetés eszközei ~kényeztető nevelés ~elhanyagoló nevelés ~következetlen nevelés ~erőszakot alkalmazó, túl szigorú nevelés ~családban elfoglalt helye, érzelmi kötődése ~személyes kapcsolata: apával, anyával, testvérrel, nagyszülőkkel ~gyerek-szülő kapcsolatban: passzív, függő, egyenrangú család-tag ~gondozással kapcsolatos magatartás: étkezés, öltözködés, tisztálkodás, szoba-tisztaság ~alvás: gyorsan elalszik (egyedül, simogatással), nyugodtan alszik, nyugtalanul, sokat forog, sohasem alszik el ~egészséges életmód, rendszeres életritmus. napirend ~helyes tisztálkodási, étkezési szokások Stressz hatások okai: ~érzelmi kötelékek hiánya (válás) ~érzelmi biztonság hiánya (alkoholizmus)

~asszimiláció: -a tapasztalatot beépíti a már meglévő ismeretrendszerbe, sémába ~akkomodáció: -a viselkedés külső mintához való igazítása ~empatikus utnzás: -olyan személyt utánoz, akit szeret ~korlátozott kommunikáció: szituációtól, gyerektől függő ~kényszeres tünetek: óvodafóbia, dadogás ~logofóbia: beszédtől való félelem ~bizonyos élmény vagy gondolat melletti kitartás ~frusztráció: állandó félelemérzés vagy tiltás miatt ~ ambivalens viselkedés: szeretet, gyűlölet ~adaptív viselkedés: környezethez alkalmazkodó, elfogadó (szabály, társ, felnőtt) diglossa nyelv: családi és társadalmi szó-használat a szükséget szerint, kétnyelvűség esetén ~viselkedés és játékszabályok betartása feladattal kapcsolatos viselkedés ~kommunikáció feladatvégzés közben ~szükségleteinek felismerése	~egyenrangú – elfogadó ~ egyenrangú – megengedő ~ egyenrangú – harcoló ~ önmagát alávető - elfogadó ~ önmagát alávető – szenvedő ~ önmagát alávető – lázadó ~önmagát alávető – átalakuló ~vezetett (gyenge, engedékeny) ~alávetett , kényszerből ~együttműködő, ~meghallgatás képesség ~meggyőzés ~rivalizálás ~zsarolás ~egymás munkája után érdeklődés, értékelés ~egymáshoz való kötődés ~egymásra utaltság ~partnerként kezeli társai ~felnéz társára ~határozott, de kedves ~kapcsolataiban aktív, passzív ~a felnőtt megjegyzéseit figyelembe veszi ~verekedéssel, rombolással próbál kapcsolatot teremteni ~asszimilációs viselkedés: átveszi a másik jellemzőit ~felcserélhető interakciós pozíció: a gyerek is, a felnőtt is kezdeményezhet	~alku készség ~játékban megengedő, alkalmazkodó, elutasító, többieket kiszolgáló, elkülönülő ~játékkínálatra, kezdeményezésre reagál: elfogad, elutasít, kompromisszumot javasol ~a játék kedvéért többször képes kompromisszumra ~önmaga ambíciója: önmagától elvárt teljesítmény ~komplementer: kiegészíti a másikat ~szociodramatikus játék: társas beszéd, történést hoz létre a játékban ~sémák, kulturális minták, a játékban ~egyenlőtlen viszony a játékban	sokirányú ~kezdeményezés: véletlenszerű; tudatos ~intimizált tárgy irányába kezdeményez ~nehéz feladat: nem ösztönöz cselekvésre; kudarctól való félelem; kilép a helyzetből; csal, tagadja a játék értelmét ~megértési nehézségek –elvont fogalmak,-egyéni megfigyelés tartalma Mese: ~átváltozás: játékban lehet bármi ~ellentétek kedvelése: törpe-óriás; szép-rút ~ismétlés: folyamatosságot, biztonságot nyújt számára ~veszély-megmenekülés: frusztráció csökkenés ~kompenzálás:- a legkisebb viszi a legtöbbre ~empatikus képesség: -a szereplővel való együttérzés ~ ismert mese: biztonság érzése ~ a mesét érzelmileg átéli Számfogalom ~ válogatás: saját szempont; ismert tulajdonságok; elrontott javítása; kakukktojás; mások válogatásának folyt. ~becslés ránézéssel, becslés ellenőrzése ~párosítás: több; kevesebb; ugyanannyi; becsapós helyzet ~bontás elemekre ~ugyanannyi gyakorlása: hozzátevés, elvevés ~ tőszámnevek; sorszámnevek ~sorba rendezés: valamilyen szempont alapján, gyöngyfűzés; elrontott helyreigazítása; megkezdett folytatása ~fogalompárok megkülönböztetése: pl. halk-hangos Hallás: ~a hang erőssége, magassága színe ~hallás észlelés: természet, társ, zörej hangjának felismerése, azonos hanggal kezdődő szavak, ritmus visszaadás, szóemlékezet, szövegemlékezet. ~belső hallás: önállóan kitalált dallam ~belső kép alakulása: dal elejének, végének felismerése ~dal és mozgás együttvégzése- figyelem fejlődés—tánc és mozgáskultúra fejlődése ~dallam, szöveg megtanulása, felismerése. kísérő mozgások elsajátítása	~utánzó modell hiánya ~agresszió kezelés- fenyegetés ~apa- anya harag ~nagyszülők kizárása ~a fejlődés megfelelő életfeltételeinek hiánya ~perszonálunió: nincs önálló személyisége ~veszélyeztetettség ~nárcizmus: önszeretet ~tradíció, hagyomány, származás

			~belső észlelés: vegetatív funkciók (éhség, szomjúság ~testséma: megnevez., megérint. ~ testfogalom: test és testrészek megnevezése, megérintése, funkcióik ~szem-kéz koordináció: célbadob., csúsztat. ~ szem-láb koord.: ugróköt, karikába lép, foci, ugró isk. láb ~ oldaliság: jobb-bal kéz,láb; a test első, hátsó része; relációk ~mozgásfejlődés – koordináló képesség: állóképesség, erő, ügyesség, gyorsaság ~észlelésben két inger közötti különbség észrevétele ~tevékenység közben érzékeli a világot ~térpercepció- téri irányok ismerete: saját testéhez viszonyítva, tárgyhoz viszonyítva (előtt, alatt, stb.) ~vizuális percepció: látásészlelés fejlődése – szem funkciós működése:- adott tárgy megfigyelése, mozgó tárgy követése ~vizuális-kinesztetikus észlelés (látás-mozgás): csukott szemmel végzett mozgás; forma rajzolása levegőbe; minta bejárása ~vizuális zártság: mi hiányzik -hiányos kép; rejtett figurák; ismert tárgy hiányzó részlete ~ vizuális időrendiség: a képeken mi történt először ~ vizuális helyzet: pozíció felismerése: ugyanoda tedd, mint a képen ~vizuális memória: egyszerű testmozgást utánoz; mintát felsorol, kirak ~ alaklátás, formaállandóság: különböző alakok létrehozása, felismerése rajzolása ~tapintásos észlelés--sztereognosztikus észlelés: gyurmázási technikák elsajátítása, tárgyak felismerése tapintással, különböző formák , méretek alakítása minta után ~beszédértés – hangzóejtés – artikuláció – szókincs ~szóbeli útmutatást megért ~összefüggő gondolkodás szóbeli közlése ~adekvát válasz: a kérdésekre megfelelő, értékelhető válasz ~ szöveg folyamatos ismételgetése: biztonságérzés, örömforrás, átváltozás (bármi lehet) ~metakommunikációt használ: arc, kéz, stb	

			~metakommunikációja: ideges kézmozdulatok, elpirulás, testhelyzet ~beszédhibák: hanghelyettesítés, hangkihagyás, szótagcsere, szóhelyettesítés ~ábrázolás fejlődése: firka:-tömbfirka (a lap egy részére korlátozódik) –zártfirka (egy mozdulattal próbál alkotni egy zárt egészet) -emberalak:-fejeslábas,-körvonal séma,-kevert profil,-teljes profil -mozgás ábrázolás: -mozgás jelzés nélkül,-merev mozgás,-izületben mozgó alak,-mindenütt mozgó. -térbeli ábrázolás:-szétszórt,- egyvonalas sorakoztató,-többvonalas sorakoztató,- hemoperspektíva:az egymás mögötti alakzatokat egymás fölé rajzolja ~juxta pozíció: pl. a lovas lábán átlátszik a ló ~skízis: a cselekvésnek nem megfelelő eszközt használja	

KULCSSZAVAK A GYEREKLAPOKHOZ

- szülő igényli-e az anyás befogadást, - elválási szertartások, - hol helyezkedik el a csoportban - hogyan van felöltözve - milyen mozdulatokat használ - saját üteme(gyors-lassú) - hogyan érkezik a csoportba - elválási szertartásai - hangulata - figyel,: távolról,kíváncsian, kutatóan,felszínesen, - mozgása, gyerek szükségletei: - intim tárgy, - dajkálás, - családhoz való kötődés, - viselkedési reakció a változásokra, - stabilitás,, - önkéntes figyelem,	- tárgyhoz rövid - személyhez laza - helyzethez hosszan folyamatos - egyedül vagy csoportban - hogyan teremt kapcsolatot: mozdulat tárgy kommunikáció - kerül-e konfliktusba - kapcsolatban irányító elfogadó elutasító - térben hogyan tájékozódik, - változó viszony-rendszerben, - szétválasztja-e a játék –munka - tanulás helyzeteket,önállóan teszi,vagy felnőtt kedvéért. - elviseli a kudarcot,javít újra próbálkozik, - feladattudata, - viselkedési reakció a változásokra,	- hely ismerete - tárgy ismerete - társ ismerete - játékszabályt alkot, - játékszabályt alkalmaz, - felnőttől kérdez, - megfigyel, - kipróbál, - gyakorol, - hibázik, -javít, - saját kompetencia határait ismeri-e, - kér-e segítséget, - eszközt jelölésre használ-e, mit-mennyi ideig-egyszer - többször-folyamat, - bővít,utánoz stb. - képes a kompromisszumra - alku,csere, - alkot,szerkeszt kiegészítő eszközt, - sajátos tanulási stratégiái,	mit kezdeményez hogyan:kontaktus, kommunikáció, tanulási folyamat, - képes alkalmazkodni: társ felnőtt helyzet - felnőtt kezdeményezésben FK: elfogadó, elutasító, utánzó,megvalósító, továbbfejlesztő, - saját tudás,érdeklődés, - figyelme:kitartó, FK.,GYK.,- új helyzetben,ismétlődő cselekésben - testtartás mimika } helyzetben szemkontaktus , - célokat tűz ki – megvalósít- végrehajtás módja:eszköz,hely,idő, - kérdez, válaszol, vitatkozik,(érvel) - szándékos figyelem, - gondolkodási stratégia - beszéd,beszédértés, artikulációja,hangzóértése, szókincs,beszédtisztaság	testtartás, - ceruzafogás - figyelme: lebegő, repkedő, hosszantartó, koncentrált, - alkalmazkodik a szokásokhoz: könnyen, egyedül, ha érzi a figyelmet, - szabálytartás,ua. - szokásrendszer, azonos, hasonló, más - tárgyfunkció ismerete, - saját korlátai mozgásban, pihenésben, - kér segítséget, - vár segítséget, - teljesen önálló - gondozás - család együttműködik-e - biológiai szükséglet - önkiszolgálás foka, - egészsége, tisztasága, rendezettsége, ápoltsága - viselkedési reakciói változásra-stabilitás, - otthonról hozott értékrend családi együttélési szokások-megszólítás,egymás meghallgatása	- gyógytorna - gyógy úszás - fogászat - orvosi vizsgálat - védőnői vizsgálat - pszicho - pedagógus, - FORRÁS gyermekjóléti szolgálat - PMPSZ pedagógiai szakszolgálat: - logopédus, - pszichológus, - mozgásfejlesztő, stb. - gyógypedagógus.

A GYEREKEK LEHETŐSÉGEI A D.O.B. PROGRAMBAN, A KOMPETENCIA ALAPÚ PROGRAMCSOMAGBÓL

Gyűjtögetés és helyzetek	**Lehetséges élmények és helyzetek**	**Kommunikációs lehetőségek, helyzetek**	**Mozgás és helyzetek**	**Játékok önálló vagy társas használata**	**Tárgyak, anyagok, eszközök**
- a természet által elengedett „kincsek” gyűjtése, értékként való tekintése; - finomítóikra fejl; - emlékezet fejlődése; - a gyűjtemény rendezgetése; - a gyűjtemény megóvására figyelés; - a gyűjtemény megfelelő tárolásának megfigyelése, gyakorlása; - a gyűjtemény önálló ötlet szerinti felhasználása;	- pozitív beállítódat a természet megfigyelésével; - tapasztalatok szerzése az élő világról; - pozitív érzelmek átélése, nyújtása; - közös tapasztalat-szerzés során az együtt-működés gyakorlása; -odafigyelés, gondoskodás érzésének átélése; - egymáshoz való alkalmazkodás társas magatartás elsajátítása; - fenntarthatóságra nevelés – takarékosság; - szabálytudat; - felelősségtudat; - együttműködési képesség; - szokásismeret fejlődése; - egymás élményeinek meghallgatása; - közös lét igényének kialakulása; - az összetartozás érzésének átélése (pl.	- képzelet fejlődése; - beszédértés fejlődése; - új fogalmak tanulása, fogalom ismeret bővül; -gyűjtő fogalmak megismerése; - beszédkészség fejlőd, - érvelő képesség fej; - kifejezőképesség fejlődése, jellemzők tanulása; ítéletalkotás; - erkölcsi ítélet megfogalmazása; - kapcsolatfelvétel képességének gyakorol; - következtetések levonása; - párbeszéd felnőttel, gyerekkel; - szimbólum-értés; - ok- okozati össze-függések megértése; - egymás véleményének meghallgatása – türelem fejlődése; - probléma-megoldó, összehasonlító elemzés megfogalmazása; - pozitív visszajelzéssel, pozitív énkép erősödése	- nagymozgások fejlődése; - finommozgások fejlődése; - koordinációs képesség fejlődése; - testséma gyakorlása; - téri relációk gyakorlása; - téri tájékozódás: szobában, udvaron, séta közben, utazás közben; - térpercepció fejlődése; - térészlelés gyakorlása; - mozgáskoordináció; - szem-kéz koordináció; - szem-láb koordináció; - kéz-láb koordináció; - párkeresés, együtt-mozgás; - soralkotás; - köralakítás, - egyensúly fejlőd; - egyensúlyozás fejlőd; - állóképesség fejlőd; - látásérzékelés; - hangsúly és ritmusérzék fejlődése - feladattartás; - társra való odafigyelés, baleset megelőzés; - akarati tulajdonságok fejl; - az érintkezés gyakorlása;	- szabálytudat; - közös szabályalkotás; - szabályok betartása; - felelősségtudat; - szokásismeret; - szociális érzékenység; - alkalmazkodás; - együttműködési képesség alakulása; - együttműködési készség fejlődése; - türelem fejlődése; - kitartás fejlődése; - akarati tulajdonságok fejlődése;	- összehasonlítás, összemérés; - téri kiterjedések, nagyság béli különbségek érzékelése; - kiterjedésbeli megállapítások; - rész-egész viszony megtapasztalása, megértése; - magasság, súly, űrmérések, - mennyiségek megállapítása; - halmazképzés; - halmazok számosságának megállapítása; - ok-okozati összefüggések megértése, következtetések levonása; - ellentétek megértése, ellentétpárok létrehozása; - problémamegoldó képesség fejlődése; - osztályozás műveletének gyakorlása; - vizuális észlelés fejlődése; - bőrérzékelés fejlődése, - auditív észlelés fejl; - szaglóérzék fej; - formaérzék fejl, - figyelem fejlődése; - kreativitás fejlődése;

	ünnepek örömteli átélése); - új ismeretek szerzése; - pozitív énkép formálódása; - türelem, kivárás fejlődése; - egymásra figyelés; - képzelet, fantázia működése az átélt élmények felidézésével; - emlékezet fejlődése; - reprodukciós képesség fejlődése; - empátia, beleélő képesség fejlődése; - meglévő ismeretek felidézése, elmélyülése; - egyéni ismeretek közreadása; - logikai műveletek, gondolkodási műveletek fejlődése; - megfigyelő képesség fejlődése; - összehasonlítások végzése – következtetések levonása; - önzetlenség, önfeláldozás átélése; - érzelmek szabályozásának gyakorlása; - a felnőttre való odafigyelés gyakorlása; - a természet iránti pozitív	- mondatalkotási képesség alakulása; - udvariassági szokások, formulák gyakorlása; - metakommunikáció fejlődése; - verbális – nonverbális kifejezőeszközök összekapcsolása; - ellentétek felismerése, tudatosulása; - memória fejlődése; - artikulációs képességek fejlődése, - figyelem, koncentrációs képesség fejl; - képzelet, fantázia, belső világ kifejezése; - önálló gondolatok megfogalmazása; - ismeretek, élmények közlése; - irodalmi élmények iránti igény alakulása; - a könyv kulturált használatának gyak; - egymás mondanivalója iránti érdeklődés; - átfordítási képesség fejl (állathangok felismerése, mozgásuk utánzása); - az idő múlásának, érzékelésének közös megtapasztalása, - az emberek iránti tisztelet	- közel - távol megtapasztalása; - siker – kudarc átélése, elviselésének fejlődése;		- produktív képzelet fejlődése; - vizuális memória fejlődése; - osztályozási műveletek gyakorlása; - összehasonlítási, megkülönböztetési képesség fejlődése; - anyagismeret bővülés; - anyagok tulajdonságainak megtapasztalása; - az adott anyag viselkedésének megfigyelése; -az anyag megmunkálásának lehetősége; - új technikával való megismerkedés; - megtanult technikák gyakorlása; - kísérletek megfigyelése, részvétel; - a felfedezés örömének átélése; - szokásismeret bővülése; - összehasonlító képesség fejlődése; - formai, mennyiségi megállapítások; - vizuális differenciálás; - kompozíciós készség alakulása; - az alkotás élményének átélése; - a díszítés élményének

	viszony alakulása; - környezetvédelem, természettudatos gondolkodás megalapozása; - gyönyörködés a természetben, emberi alkotásokban; - az ember felelősségének tudatosulása; - a túrázás szokásainak alakulása; - a vizualitás kizárása után változások észrevétele;	megértése; - hagyományok megismerése; - tevékenység közben saját gondolatok kifejezése, - séta során párbeszédes helyzetek;			átélése; - vizuális ritmus alakulása; - alak és formaállandóság megtapasztalása; - hasonló formák keresése; - síkban való tájékozódás; - ízlés - formálódás; önértékelés; - színkeverés, színek felismerése; - gyurmázás alaptechnikája; - formák körbevágása; - ragasztás technikája; - képzelet, fantázia, belső világ kifejezése, megjelenítése; - kompozíciós készség alakulása; - kreatív önmegvalósulás alakulása; - az együttalkotás örömének átélése

Mi alapján soroljuk be a GYEREK ÉS FELNŐTT KEZDEMÉNYEZÉSEKET?

GYEREK KEZDEMÉNYEZ – MIT – MIVEL – KIVEL

pl. könyvet hozott	TÁRGGYAL
pl. anyaggal, homokkal, várépítés	TÁRSSAL
pl. óvodai játékkal, társasjátékkal,	FELNŐTTEL
pl. új játék a csoportban – edényt	UTÁNZÁST
pl. felnőtt kosárfonását másnap utánozza	TANULÁSI HELYZETET
pl. gyűjtögetés, - levél, gesztenye,stb.	KOMMUNIKÁCIÓT
pl. otthoni élményeket elmond-horgászás,	KAPCSOLATFELVÉTELT
pl. mit kapott karácsonyra – elmeséli	ÖNÁLLÓ TANULÁS
pl. kéri a tegnapi mese folytatását	ISMÉTLÉS
pl. ceruzával rajzolni kezd feladatlapos füzetet elővesz,	GYAKORLÁSTpl. TÉRRENDEZÉS (növelés, intimizáció)
pl. faépítőből várépítés	TÉRVÁLASZTÁST
pl. malmozik a társával,	VERSENYT
pl. szöcsizett	ELISMERÉST
pl. dino múzeumot rendezett be,	FIGYELEM KERESÉS
pl. maga által kitalált mozgást gyakorol,	ÚJ MOZGÁSFORMÁT
bábozás – fabábokkal	
körjáték - előző napi felnőtt tornát újra	

FELNŐTT KEZDEMÉNYEZ
MIT – MIVEL - MIÉRT?

pl. előkészíti az eszközt az udvaron	LEHET
pl. bábozás-mesélés	SPONTÁN
pl. váratlan helyzet-csőtörés, hóesés	TERVEZETT, TUDATOS
pl. kísérletezés lejtőn	ÁTTERELÉS
pl. élmények-piac, erdő	MEGFIGYELÉS
pl. játék vízzel	ISMERETNYÚJTÁS
hajtogatás (origami)	
terepasztal kasírozás	
furulyázás	
gyümölcssaláta készítése	

Gyerek hétköznapokban

- *mozog*, figyel, képzelődik, gondolkodik, beszél

- cselekszik, játszik, tárggyal, anyaggal,

- *önkénytelenül* érzelemmel tagolja az érzékleteket

intuitív tapasztalatot szerez

- tapasztalja a reális helyzetet

- *összehasonlít* véletlenül

- használja a forma, nagyság, hang, szín, súly, mozgás szerint

- *összefüggést talál* a fantázia és az intuíció között

megkülönböztet véletlenül

- *használja* minőség, funkció stb. szerint

felfedezi akarata, hatóképessége határait

besorol intuícióval

- használja az azonosság, különbség szerint

felfedezi a cselekvés és nyelvi jelentés kapcsolatát

MIRŐL GONDOLKODIK A FELNŐTT?	MIRŐL GONDOLKODIK A GYEREK?
➢ RÖGZÍTETT ÉS VÁLTOZTATHATÓ SZABÁLYOKRÓL ➢ MIT BÍR ➢ MIT TŰR ➢ MIT ENGED ➢ BEAVATKOZÁS LEHETŐSÉGÉRŐL, SZÜKSÉGESSÉGÉRŐL ➢ GYEREK HELYZETEKRŐL ➢ FELNŐTT HELYZETEKRŐL ➢ KOMPETENCIÁKRÓL ➢ KÖLCSÖNÖS KÓDRÓL ➢ ELFOGADÁSRÓL ➢ ELUTASÍTÁSRÓL ➢ VÁLTOZÁSOKRÓL ➢ BEVÁLÁSOKRÓL ➢ ELVI, GYAKORLATI ISMERETEK ÖSSZEGZÉSÉRŐL ➢ GYEREKKÉPRŐL ➢ GYEREK KÓDRÓL ➢ MÓDOSÍTHATÓ FELTÉTELEKRŐL ➢ EGYÉNI TANULÁS MÓDJÁRÓL ➢ LEGKÖZELEBBI FEJLŐDÉSI ZÓNÁRÓL ➢ CSOPORTOS HELYZETRŐL ➢ EGYÉNI AKTIVITÁSRÓL	➢ FELNŐTT-KÉPRŐL ➢ MIT LEHET ➢ MIT SZABAD ➢ MIT KELL ➢ SAJÁT KOMPETENCIA HATÁRAIRÓL ➢ PROBLÉMA HELYZETBEN KÉRDÉSEKRŐL, VÁLASZOKRÓL ➢ TAPASZTALJA A REÁLIS HELYZETET ➢ ÖSSZEFÜGÉSEKET TALÁL ➢ AKARATA, HATÓKÉPESSÉGEINEK HATÁRAIRÓL ➢ CSELEKVÉS ÉS NYELVI JELENTÉS KAPCSOLATAIRÓL ➢ ÖSSZEHASONLÍTHATÓSÁGÁRÓL ➢ ALKURÓL, KOMPROMISSZUMRÓ VISELKEDÉSI NORMÁKRÓL ELTÉRŐ ÉLETHELYZETRŐL ➢ FELNŐTT KÓDRÓL

Zöld tartalmak megjelenése a tervezésben

Zöld ünnepek Konkrétan meg van nevezve? Állatok Világnapja, Víz Világnapja Föld Világnapja, Madarak és Fák Napja, Környezetvédelmi Világnap Milyen módon történik a készülődés?(projekt, több hét, egy-egy helyzet)	**Óvoda épületének megismerése** Energiatakarékos megoldások megismertetése gyerekekkel: napkollektor, zöld tető, esővíz visszaforgató, energiatakarékos égők, vízporlasztó, sok ablak-fény…
Városi Múzeum látogatása (lakóhely, helyi sajátosságok megismerése) Hányszor? Milyen téma?	**Természetsarok** Mit helyezünk el benne? Rendszeres frissítése, gyerekekkel közös alakítása, ápolása, rendezgetése, állatgondozás, ha van a csoportban
Városi Könyvtár látogatása (lakóhely megismerése, helyi sajátosságok megismerése) Hányszor? Milyen téma?	**Hulladék újrafelhasználása, szelektív hulladékgyűjtés** (rontott papírra rajzolás, barkácsolás hulladékból, komposztálás) udvari komposztálók használata gyerekek által Elemgyűjtés szelektíven, Papírgyűjtés évente kétszer.
Kastélyfoglalkozás (lakóhely megismerése) Hányszor? Milyen téma?	**Madárbarát óvoda** ismerkedés madarakkal, gondozásuk, védelmük, madáretetés, madáritatók vízzel feltöltése gyerekekkel
Egészséges életmód alakítása (sütés, főzés, egészséges táplálkozás, testápolás, orvos munkája, higiénia, mozgás, friss levegő, vízfogyasztás fontossága, só szoba jelentősége ….) nyugodt, biztonságos légkör megteremtése-lelki egészség védelme Balesetvédelem konkrét utalásokkal. „Vitamin nap”megnevezése, beépítése a tervezésbe. Mezítlábas járás az udvaron jó időben. Napvédő krém használata.	**Kirándulás, séta** Helyi természeti és épített értékek megismerése. Terepi tapasztaltatás. Védelmükben mit tehetünk? Konkrét feladatok említése, amit az óvodás tud tenni a természet védelmében vagy a család. Séta boltban, piacon-tudatos vásárlói szemlélet alakítása. **Zöld hírek faliújság megtekintése a gyerekekkel közösen** Szülők figyelmének felhívása a faliújság megtekintésére
Játék természetes anyagokkal (textilek, kavics, faág, termések…) funkció nélküli tárgyak használata Óvodaudvaron homok, kövek, kavicsok, sóder, falevelek, fű. **Ültetés, csíráztatás, növényápolás** cserépbe balkonládába, Luca búza, Borbála ág, bab…stb.	**Óvodaudvar** Növények, állatok megismerése. Névtáblák rendszeres olvasása, növények megnevezése gyerekekkel. Udvari munkavégzés (gereblyézés, söprés, óvodaszépítő nap) eszközök használata pl. lapát, talicska, gereblye…. Faültetés, ápolás
Környezet tisztaságának, épségének megóvása, energiatakarékosság Takarékoskodás vízzel, árammal. Vigyázunk az eszközök épségére. Tisztán tartjuk a környezetünket kinn és benn. Közös teremdíszítés, készülődés ünnepekre. Természetes anyagok használatára utalás.	**„Fogadj be a kertedbe, otthonodba!”** Látogatás munkahelyen, otthon A „Fogadj be…” szó szerint van megnevezve Családok bevonása a környezettudatos nevelésbe
Részvétel városi rendezvényeken pl. tablókészítés Arbofesztre, edzés a Manó Maratonra, Városi Sportnapra, Madarak fák napi városi rendezvényen részvétel	**Hagyományok ápolása** Népszokások, családokkal együtt lehetőségek, csoporthagyományok, óvodai hagyományok „Készítsd Magad!”óvodai közös munkadélután Csoport munkadélután. Tudatos vásárlói szemlélet alakítása.
Segítő eszközök használata ismeretterjesztő könyv, távcső, nagyító, bogárnézőke, földgömb, kalapács, mikroszkóp, vizes kád, vizes kádban kukorica, homok, öko ház, puzzle-k, társasjátékok, Cd: madárhangok, környezetünk hangjai…fényképezőgép, egyéb rendelkezésre álló eszközök használata	

Befogadás eljárásrendje

Célja: A gyermek és szülő számára optimális helyzetet teremteni a minél zökkenő mentesebb óvodai élet megkezdéséhez és a csoportba való beilleszkedéshez.

Folyamata:

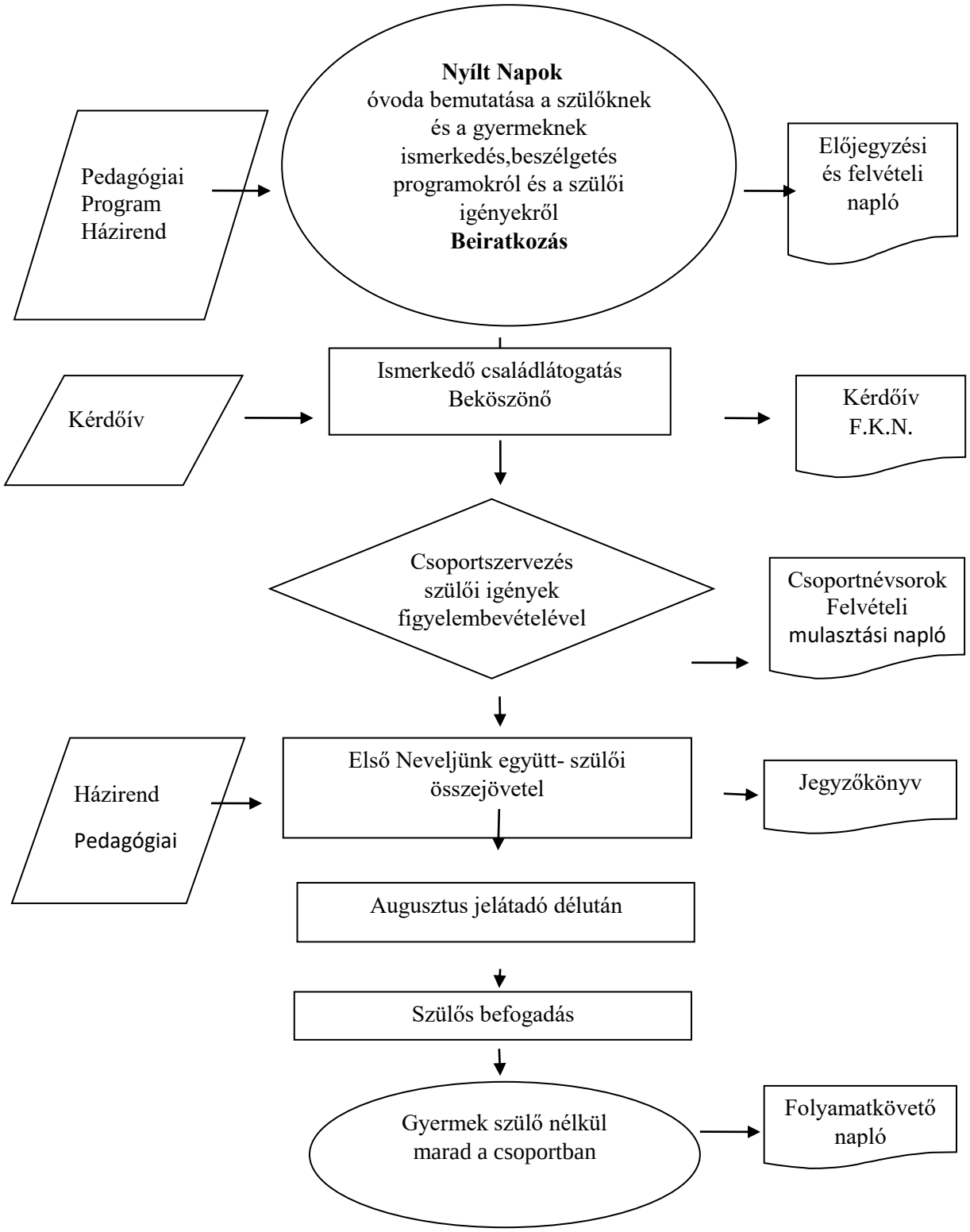

Egyénre szabott tervezés folyamata, *a gyerek fejlődésének nyomon követése*

Célja: A legközelebbi fejlődési zóna felderítése, egy-egy gyerek önmagához mért fejlődésének optimális segítése, a siettetett fejlesztés kiküszöbölése. A gyerek jelzéseinek, kapcsolatainak alakulása, a naponkénti történések rögzítésével a folyamat dokumentálása, visszakereshetősége, a folyamatos javítás lehetőségeinek megteremtése, a változások, elmozdulások felismerése, okok felderítése.

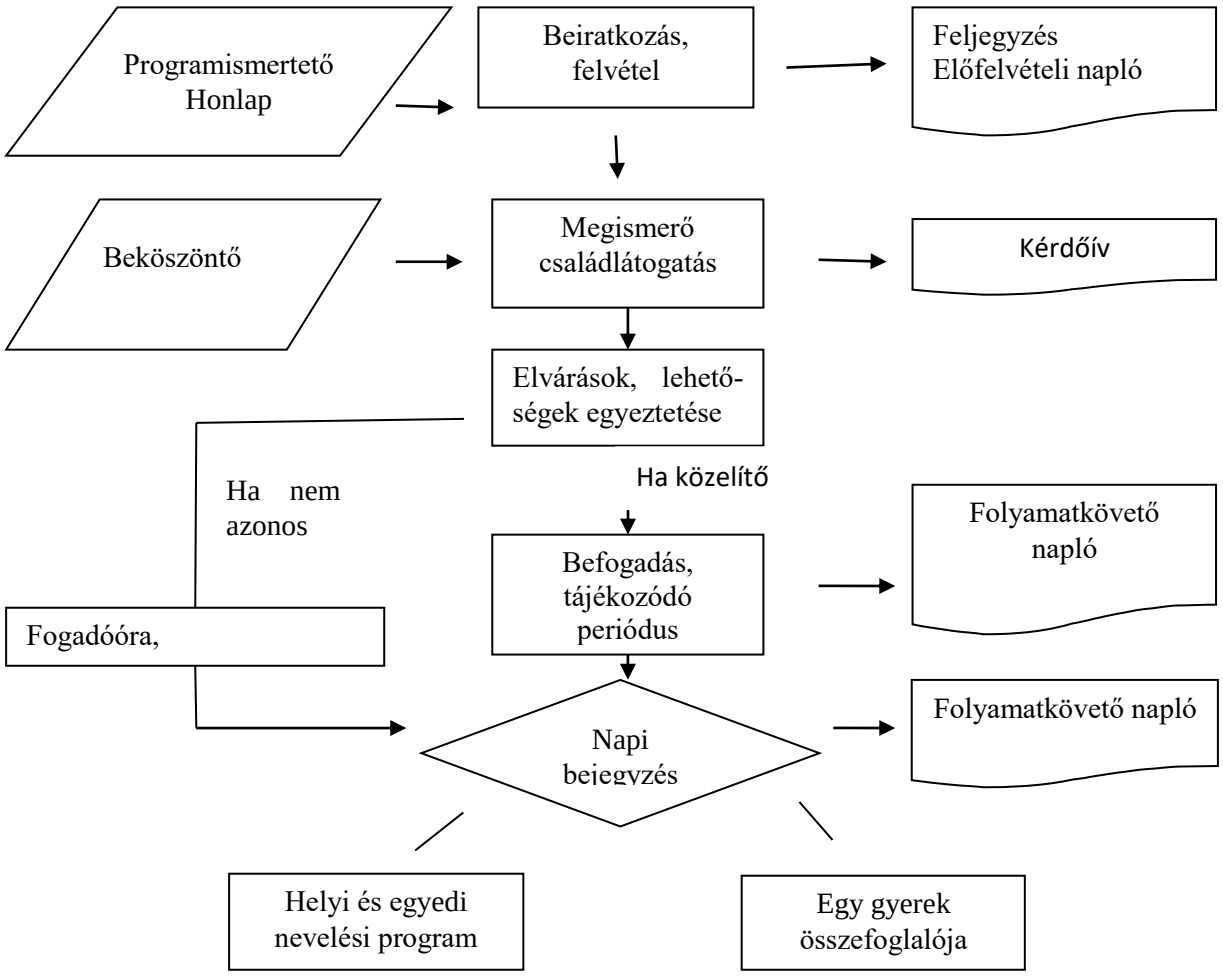

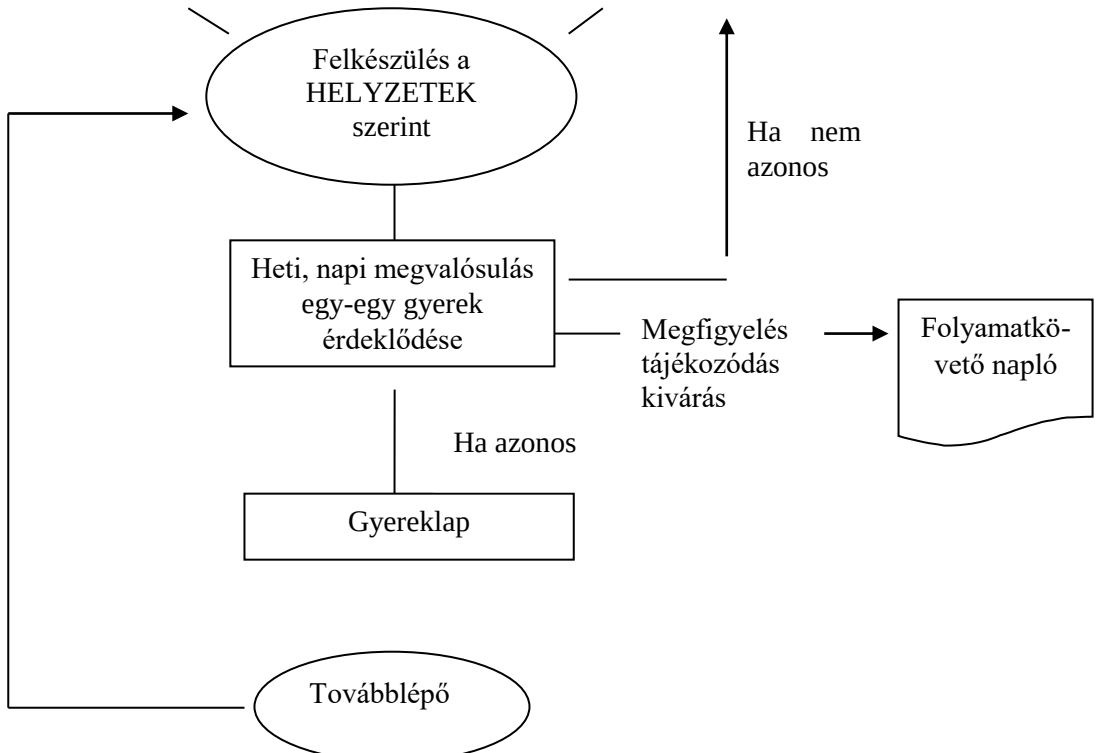

Csoportok éves tervezésének folyamata

Célja: egy - egy gyerek természetes kíváncsiságát, érdeklődését figyelembe véve - csoportos helyzetben - a kultúra, kultúrtechnika átadása, **a környezet megóvása**, **kompetencia alapú nevelés ajánlásai,** de egy gyerek sajátos fejlődési ütemét figyelembe véve.
A folyamat nyomon követése – az önkontrol, a kontrol, a dokumentáció, elemzés, értékelés – a folyamatos javítási lehetőségek megteremtése.

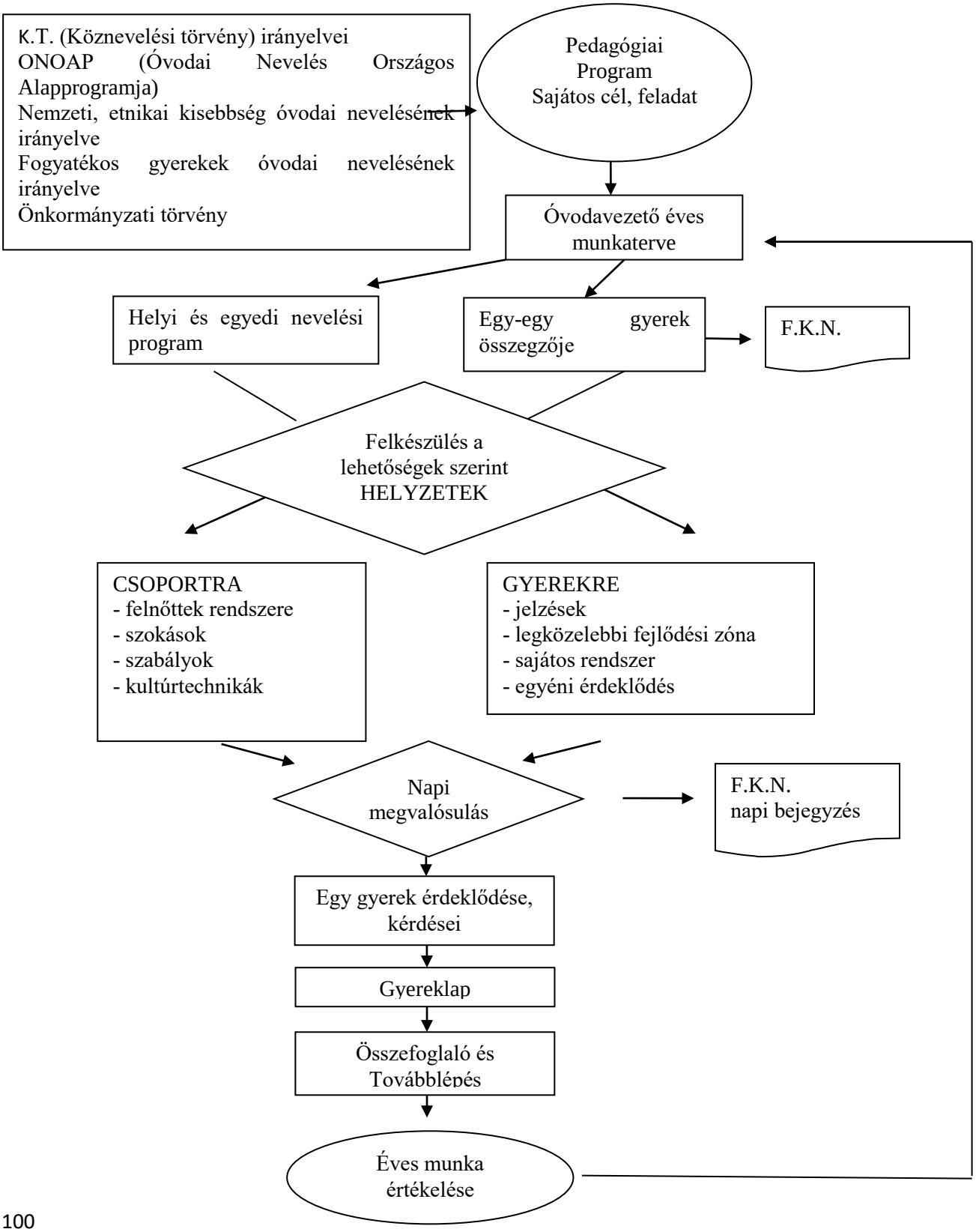

Szülőkkel való kapcsolattartás folyamata

Célja: - tájékozódás, adatgyűjtés a gyerekek igényeiről, a szülői elvárásokról
- tájékoztatás a lehetőségekről
- partneri elégedettség elérése

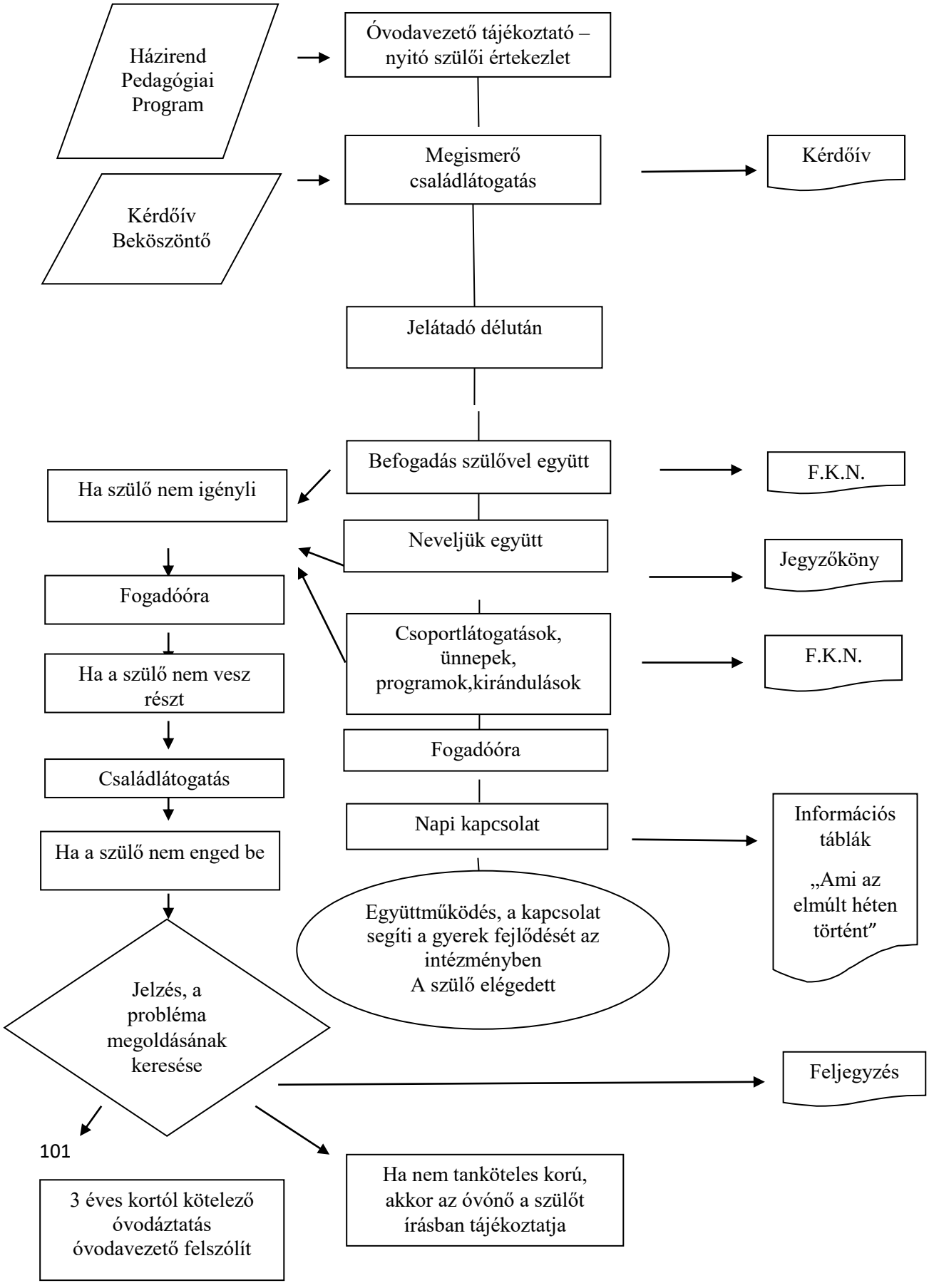

A beiskolázás eljárásrendje

Célja: A gyermekek egyéni fejlettségének megfelelő beiskolázás, a szülő jogainak tekintetben tartásával.

Folyamata:

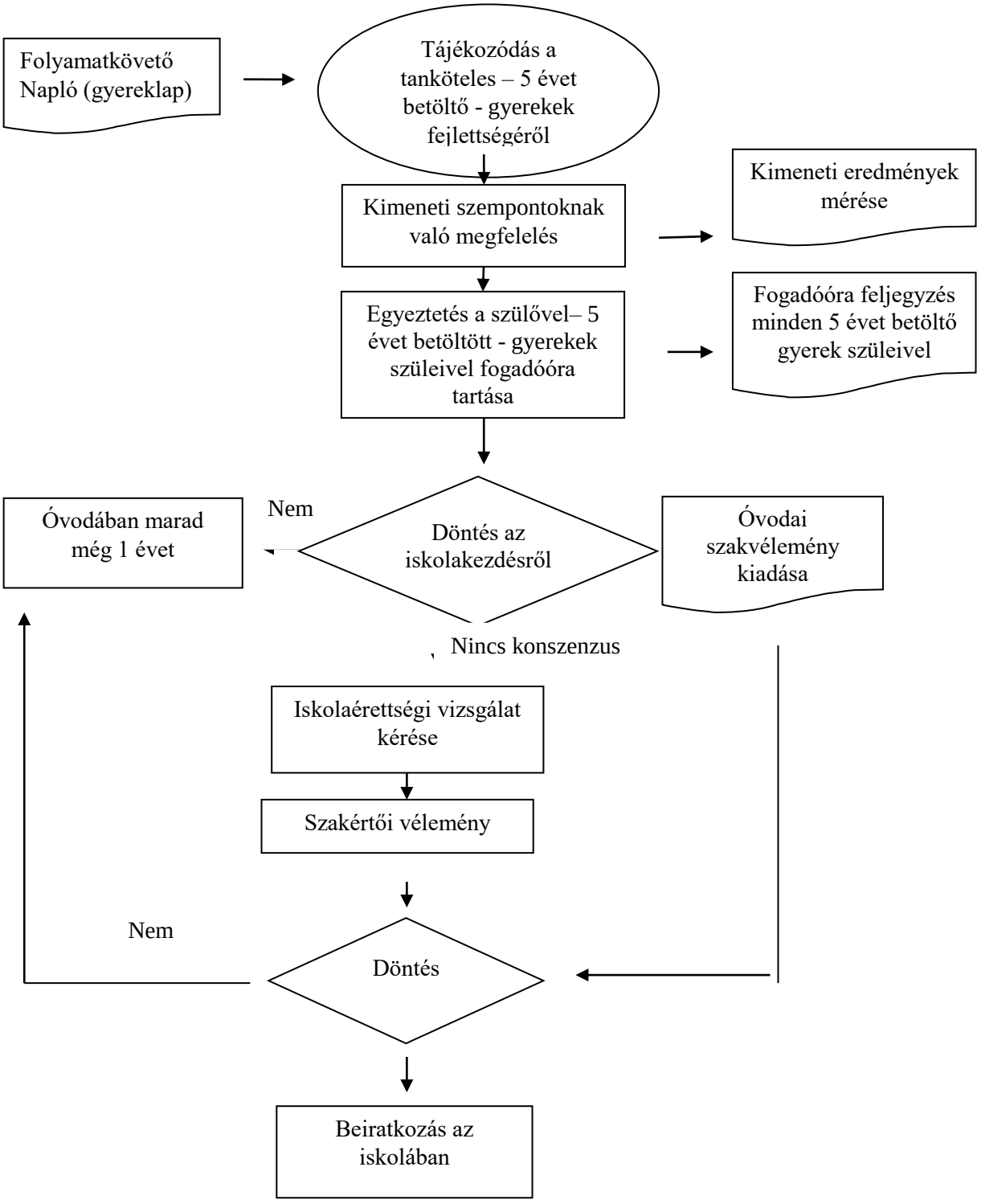

Intézményen belüli kommunikáció

Célja:

- munkatársak, partnerek megfelelő tájékoztatása;
- a naprakész információk segítsék az együttműködést az összehangolt munkavégzést

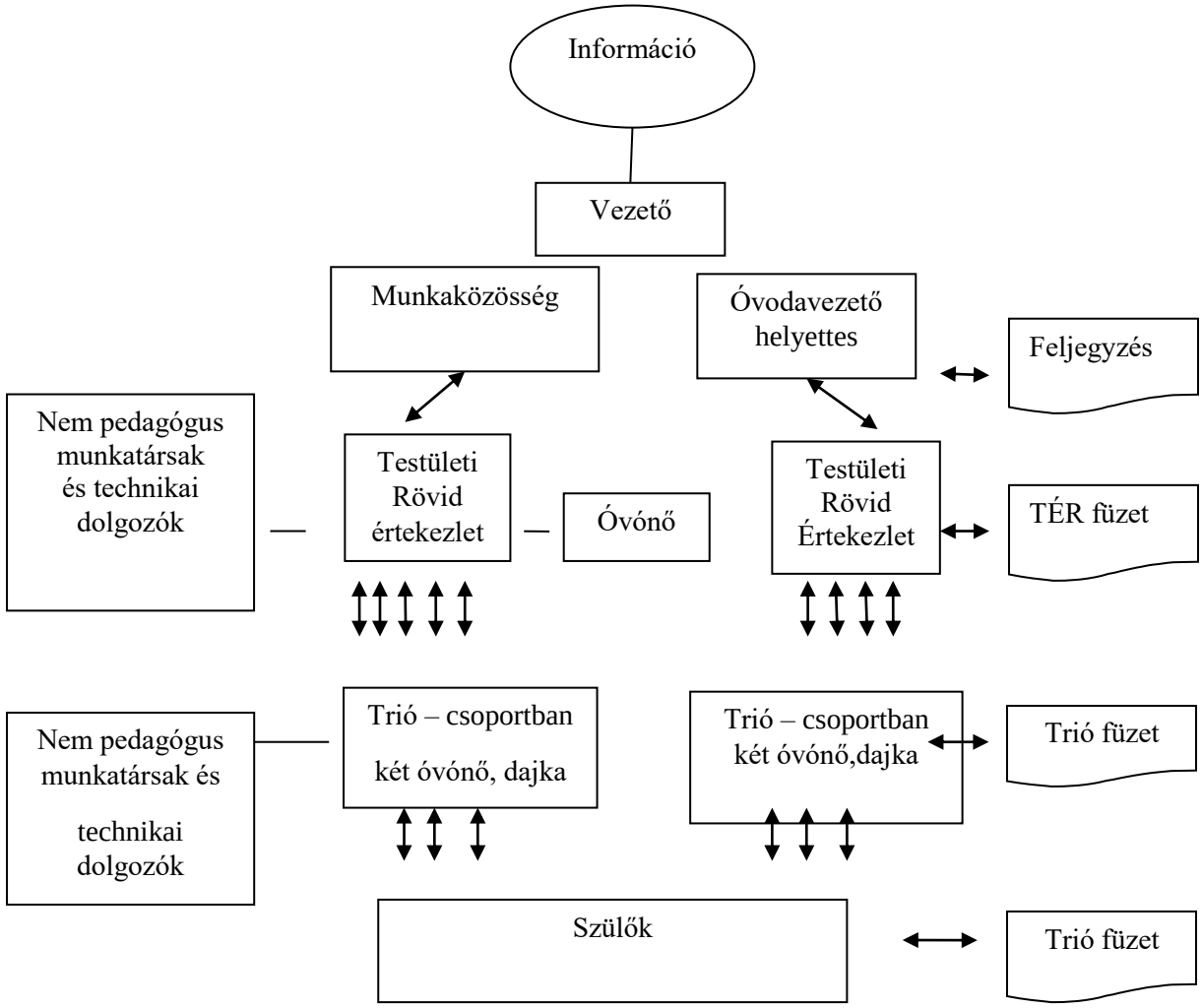

NYOMTATVÁNYOK

FELJEGYZÉS

Időpont: év hó nap
Helye:
Óvodai csoport:
Gyerek neve:
A fogadóórát kérte:
A fogadóórát tartja:

Az elhangzottak rövid leírása

Probléma, amelyet más fórum elé kell vinni:

Aláírás

…… .....

óvónő szülő

JEGYZŐKÖNYV

Időpont: év hó nap
Helye:
Óvodai csoport:
Jelen vannak:
Meghívott előadó, vendég:
Napirendi pontok:

Az elhangzottak rövid leírása, hozzászólások:

Probléma, javaslat:

Aláírás

…… .....

óvónők jegyzőkönyvvezető

Jegyzőkönyv

Készült: év hó nap
Épület:
Csoport:
A csoportot vezető óvónő neve:
A megfigyelést végző neve:
A megfigyelés szempontjai:

A megfigyelés alatt a gyerekek száma: lány fiú
A megfigyelés kezdete: óra perc
A megfigyelés vége: óra perc

Idő	Történés – megfigyelés	Elemzés /ped.pszic.módsz.didakt/

Megbeszélés rövid ismertetése:

Aláírás

…… ……

megfigyelő csoportot vezető óvónő

VÁZLAT minta Zöld óvoda (2016..09.01-től)

Óvodapedagógus neve:	
Csoport neve:	
Tevékenység ideje:	
Tevékenységi forma:	
A tevékenység előzménye:	
A tevékenység tartalma, témája:	
A tevékenység célja:	
A tevékenység nevelési feladatai:	
A tevékenység idaktikai feladatai:	
Képesség és készség fejlődésének lehetősége Értelmi képességek:	
Matematikai tartalmú tapasztalatok:	
Szociális képességek:	
Kommunikációs képességek:	
Testi képességek:	
Alkalmazott módszerek és eljárások:	
Eszközök:	

A felnőtt által felajánlott lehetőség felépítése, a helyzet menete	A helyzet módszerei, foglalkoztatási formák, eszközök, megjegyzések

REFLEXIÓ KÉSZÍTÉS SZEMPONTJAI

A **reflexió alapvetően** a tervek alapján megfogalmazott visszautaló értékelés: **a terv és a megvalósulás összehasonlítása.**

Három fő részre tagolható:

1. **Az előkészítés reflexiói**:
- Tervezéskor a tevékenységek, módszerek, munkaformák, eszközök, motiváció kiválasztásának okai
- A tudatos differenciálás tervezés szintű megjelenése
- Az előzmények (élmény, technika, tudás, közvetlen tevékenységek) szerepe
- A gyermekcsoport összetételének, az egyéni sajátosságoknak a figyelembevétele
- Integrációs lehetőségek kihasználása

2. A végrehajtás reflexiói:
- A tervben leírtak megvalósulása: konkrét tényekre támaszkodva, példákkal alátámasztva, lényegre törően megfogalmazva
- A szervezés és a motiváció sikeressége, ennek okai
- Konkrét személyiségjegyek fejlesztése az adott tevékenység, illetve a játéktevékenység segítése során, ennek tudatos kihasználása
- Az irányított tapasztalatszerzéseket megelőző játéktevékenység alatt megjelenő tervezett, ill. spontán hangulati előkészítés, ráhangolódás
- A játékosságra való törekvés érvényesülése a tevékenységekben
- A cselekvésbe ágyazott ismeretszerzés, a játékos felfedeztetés, a kísérletezés, a gyerekek ismereteinek gyarapítása a tanulási folyamat során
- A foglalkozás során megvalósított képességfejlesztések ismertetése
- A gyermekek aktivitása
- A spontán helyzetek kihasználása, váratlan helyzetek ötletes megoldása
- Az esztétikai fogékonyság, az erkölcsi nevelés, az érzelmi viszony alakításának megjelenése a tanulási folyamatban
- A komplexitás megvalósítása
- A gyermeki kreativitás megnyilvánulásának lehetőségei a tevékenységekben
- A gyermeki szükségletek (pl. mozgásigény, biológiai szükséglet stb.) kielégítésének lehetőségei
- Közösségformáló helyzetek kihasználása, esetleges konfliktusok feltárása, konfliktuskezelés
- A pedagógus ösztönző szerepe az önállóság, segítőkészség megjelenésében
- A mozgásfejlesztés érvényesülése a különböző tevékenységekben
- Kommunikációs képességfejlesztés, metakommunikációs eszközök alkalmazása
- Az óvodapedagógus által irányított tevékenységek légköre
- A tevékenység során az értelmi képességek fejlődésének segítése
- A választott eszközök, módszerek, munkaformák beválása a tevékenység során
- Az egyéni fejlesztés megvalósulása: tehetséggondozás, hátránykompenzáció
- A gyermekcsoport viselkedése, magatartása, oldottsága, komfortérzete, ennek okai
- A tevékenység produktumai - mellékletként fotó, felvételek csatolása
- A tevékenységek során alkalmazott értékelések segítő, reális, az egészséges énkép kialakulását támogató jellege.

3. Önértékelő reflexiók:
- A tevékenység tanulságai
- Korrekciók, lehetséges variációk, tovább fejlesztési lehetőségek
- Az óvodapedagógus munkájának eredményessége
- A pedagógus egyéni erősségei, fejleszthető tulajdonságai és ismeretei

Az óvoda eszköz és felszerelési jegyzéke

Helyiségek

Megnevezése	***Előírás***	***Tényleges állapot***
Csoportszoba	*8*	*8*
Több funkciós torna, játéktér	*1*	*1*
Logopédiai szoba	*-*	*1*
Egyéni fejlesztő szoba	*-*	*1*
Játszóudvar	*1*	*1*
Óvodavezetői iroda	*1*	*1*
Óvodavezető-helyettesi iroda	*1*	*1*
Nevelőtestületi szoba	*1*	*1*
Orvosi szoba	*1*	*1*
Előcsarnok- öltöző-korzó Gyermeköltöző, előtér	*8*	*2 x 103,96m2 2x22,5 m2*
Gyermekmosdó, WC	*8*	*8*
Kiszolgáló helyiségek:		
Felnőtt öltöző	*1*	*7*
Elkülönítő szoba	*1*	*1*
Tálaló-melegítő konyha	*1*	*1*
mosogató	*1*	
Konyha II		*1*
Felnőtt mosdó	*1*	*3*
Felnőtt WC	*1*	*1*
Mosléktároló	*1*	*1*
Raktár	*1*	*4*
Szertár (játék, eszköz)	*1*	*4*
Só-szoba	*-*	*1*

Helyiségek bútorzata és egyéb berendezés tárgyai

Megnevezés	***Előírás***	***Tényleges állapot***
Óvodai fektető	*Gyermeklétszám szerint 1*	*Előírásnak megfelelő*
Gyermekszék	*Gyermeklétszám szerint 1*	*Előírásnak megfelelő*
Gyermekasztal	*Gyermek létszám figyelembe vételével*	*Előírásnak megfelelő*
Fényvédő függöny	*Ablakonként 1*	*Előírásnak megfelelő*
Szőnyeg	*Csoportszoba egyötödének lefedésére*	*Előírásnak megfelelő*
Játéktartó szekrény vagy polc	*Csoportonként 2*	*Előírásnak megfelelő*
Fektető tároló	*Csoportonként*	*Előírásnak megfelelő*
Élősarok állvány	*Csoportonként 1*	*Előírásnak megfelelő*
Hőmérő	*Csoportonként 1*	*Előírásnak megfelelő*
Óvodapedagógusi asztal	*1*	*5*
Felnőtt szék	*2*	*40*
Eszköz előkészítő asztal	*Csoportonként 1*	*Előírásnak megfelelő*

Megnevezés	***Előírás***	***Tényleges állapot***
Textiltároló szekrény	*Csoportonként 1*	*Előírásnak megfelelő*
Edény és evőeszköz tároló szekrény	*Csoportonként 1*	*Előírásnak megfelelő*
Szeméttartó	*8*	*Előírásnak megfelelő*
Tornaszobában:		
Tornapad	*2*	*Előírásnak megfelelő*
Tornaszőnyeg	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Bordásfal	*2*	*Előírásnak megfelelő*
Óvodai többfunkciós mászó készlet	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	*3 gyerek egyidejű foglalkoztatásához*	*Előírásnak megfelelő*
Logopédiai foglalkoztató/ fejlesztő szoba:	*1*	*1*
Tükör	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Asztal	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Szék	*2*	*Előírásnak megfelelő*
Szőnyeg	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Játszóudvar:		
Kerti asztal	*csoportonként 1*	*-*
Kerti pad	*csoportonként 2*	*Előírásnak megfelelő*
Babaház	*csoportonként 1*	*Előírásnak megfelelő*
Udvari homokozó	*csoportonként 1*	*4*
Takaróháló	*homokozóként 1*	*Előírásnak megfelelő*
Mozgáskultúrát, mozgást fejlesztő eszközök	*Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben*	*Előírásnak megfelelő*
Óvodavezetői iroda:	*1*	*1*
Íróasztal és szék	*1-1*	*Előírásnak megfelelő*
Tárgyalóasztal	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Szék	*2*	*Előírásnak megfelelő*
Telefon	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Könyvszekrény	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Iratszekrény	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Óvodavezető helyettesi iroda	*1*	*1*
Asztal	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Szék	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Iratszekrény	*2*	*Előírásnak megfelelő*
Lemezszekrény	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Számítógép asztal és szék	*1-1*	*Előírásnak megfelelő*
Telefon	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Fax	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Számítógép, nyomtató	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Nevelőtestületi szoba:	*1*	*1*
Asztal	*pedagógus létszámnak megfelelően*	
Szék	*pedagógus létszámnak megfelelően*	
Könyvtári dokumentum	*500*	*Előírásnak megfelelő*
Könyvszekrény	*2*	*Előírásnak megfelelő*
Tükör	*1*	*1*
Mosdókagyló	*1*	*1*

Megnevezés	***Előírás***	***Tényleges állapot***

Orvosi szoba	*Berendezése, felszerelése a 26/1997. (IX.3.) NM rendelet szerint*	*Előírásnak részben megfelelő*
Gyermeköltöző:		
Öltözőszekrény	*Gyermeklétszám szerint 1*	*Előírásnak megfelelő*
Gyermekmosdó, WC:		
Törölközőtartó	*Gyermeklétszám szerint 1*	*Előírásnak megfelelő*
Falitükör	*Mosdókagylónként 1*	*Előírásnak megfelelő*
Hőmérő	*Helyiségenként 1*	*Előírásnak megfelelő*
Fogmosó pohártartó	*Gyermeklétszám szerint 1*	*Előírásnak megfelelő*

Tisztálkodási és egyéb felszerelések

Megnevezése	***Előírás***	***Tényleges állapot***
Fésű, fogkefe, fogmosó pohár	*Gyermeklétszám szerint 1*	*Előírásnak megfelelő*
Ruhakefe, körömkefe, szappantartó	*Mosdókagylónként 1*	*Előírásnak megfelelő*
Fésűtartó	*Csoportonként 1*	*Előírásnak megfelelő*
Törölköző	*Felnőtt és gyerek létszám szerint 3-3*	*Előírásnak megfelelő*
Abrosz	*Asztalonként 3*	*Előírásnak megfelelő*
Takaró	*Gyermeklétszám szerint 1*	*Előírásnak megfelelő*
Ágyneműhuzat, lepedő	*Gyermeklétszám szerint 3-3*	*Előírásnak részben megfelelő (saját ágynemű is van)*

Felnőttek munkavégzéséhez szükséges eszközök

Megnevezése	***Előírás***	***Tényleges állapot***
Szennyes ruhatároló	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Mosott ruhatároló	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Mosógép+centrifuga	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Vasaló	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Vasaló állvány	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Szárító állvány	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Takarítóeszközök	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Ásó, kapa, gereblye, locsoló	*1-1*	*Előírásnak megfelelő*
Hűtőgép	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Porszívó	*1*	*Előírásnak megfelelő*

Nevelőmunkát segítő játékok és egyéb eszközök

Megnevezése	***Előírás***	***Tényleges állapot***
Játékok, játék eszközök:		
Különféle játékformák eszközei	*Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben*	*Előírásnak megfelelő*
Mozgásfejlesztő eszközök	*Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben*	*Előírásnak megfelelő*
Ének, zene, énekes játék eszközei	*Csoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével*	*Előírásnak megfelelő Az óvoda nevelési programja alapján*

Megnevezése	***Előírás***	***Tényleges állapot***
Anyanyelv és kommunikáció fejlesztéséhez	*Csoportonként a gyerekek 30%nak megfelelő mennyiségben*	*Előírásnak megfelelő az óvoda nevelési programja alapján*
Értelmi képességeket fejlesztő	*Csoportonként a gyerekek 30%nak megfelelő mennyiségben*	*Előírásnak megfelelő az óvoda nevelési programja alapján*
Ábrázoló tevékenységet fejlesztő anyagok, eszközök	*Csoportonként a gyereklétszámnak megfelelően*	*Előírásnak megfelelő az óvoda nevelési programja alapján*
Természeti, emberi, tárgyi környezet megismerését segítő eszközök, anyagok	*Csoportonként a gyereklétszámnak megfelelően*	*Előírásnak megfelelő az óvoda nevelési programja alapján*
Munka jellegű tevékenységek eszközei	*Csoportonként a gyerekek 30%nak megfelelő mennyiségben*	*Előírásnak megfelelő az óvoda nevelési programja alapján*
Nevelőmunkát segítő egyéb eszközök:		
Videó	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Televízió	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Magnetofon	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Diavetítő	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Vetítővászon	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Hangszer (pedagógusoknak)	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Hangszer (gyerekeknek)	*Csoportonként a gyerekek 30%nak megfelelő mennyiségben*	*Előírásnak megfelelő az óvoda nevelési programja alapján*
Egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	*Csoportonként a gyerekek 30%nak megfelelő mennyiségben*	*Előírásnak megfelelő*
Projektor	*1*	*Nem előírás*
Elektromos eszközök: gyümölcsaszaló, rezsó, kenyérsütő, gyümölcs centrifuga, turmix, stb.	*1-1*	*Nem előírás*

Sajátos nevelési igényű gyerekek nevelésének további speciális eszközei

Megnevezés	***Előírás***	***Tényleges állapot***
Beszédfogyatékosok		
tükör 120x180	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Logopédiai alapkészlet	*1*	*Előírásnak megfelelő*

Egészség- és munkavédelmi eszközök

Megnevezés	***Előírás***	***Tényleges állapot***
Étel-mintavétel készlet	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Mentőláda	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Gyógyszer szekrény	*1*	*Előírásnak megfelelő*
Munkaruha	*Törvény alapján*	*Előírásnak megfelelő*
Védőruha	*Törvény alapján*	*Előírásnak megfelelő*
Tűzoltó készülék	*Az érvényes tűzvédelmi szabályok szerint*	*Előírásnak megfelelő*

5. Érvényességi nyilatkozat

2019. február 1-től visszavonásig.

6. Felülvizsgálat, értékelés időpontja: 5 évente

7. Módosítás előírásai

 Törvényi változás esetén

 Feladatváltozás esetén

 A nevelőtestület 2/3-os többségi kezdeményezése alapján, a nevelőtestület dönt a módosítás elfogadásáról.

 Írásbeli előterjesztés nevelőtestületnek, óvoda vezetőségnek.

8. Nyilvánosságra hozatala: A fenntartó és a partnereink által megtekinthető a vezetői irodában és minden csoportszobában.

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

1.Az óvodai Szülői Közössége a Pedagógiai Programban meghatározott kérdések szabályozásához a véleményét 2019. év 01. hó 29. napján megadta.

Kelt: Gödöllő, 2019.01.29.

.....

Szülői Közösség Elnöke

2.A Gödöllői Roma Nemzetiségi Önkormányzata az óvodai Pedagógiai Programban meghatározott kérdések szabályozásához véleményét 2019.év 01. hó 29. napján megadta.

Kelt: Gödöllő, 2019.01.29.

.....

Gödöllői Roma Nemzetiségi

Önkormányzat elnöke

3.Az óvoda nevelőtestülete a Pedagógiai Programot 2019. év 01. hó 31. napján tartott határozatképes ülésén 100 % - os igenlő szavazattal elfogadta. Az elfogadás tényét a nevelőtestület képviselői az alábbiakban hitelesítő aláírásukkal tanúsítják.

Kelt: Gödöllő, 2019.01.31.

.....

nevelőtestület képviselője

.....

nevelőtestület képviselője

4.A Zöld Óvoda Pedagógiai Programját az óvodavezető az 1/2019. számú, 2019. 01. 31. kelt határozatával jóváhagyta.

Kelt: Gödöllő, 2019.01.31.

.....

óvodavezető

Az elfogadott Pedagógiai Program felterjesztésének napja a fenntartó felé.

Kelt: Gödöllő, 2019. 02. 12.